

Gouverneur
Provincie
Antwerpen

Vlaamse
overheid

Jaarverslag 2022

Coördinatieopdracht gouverneur Cathy Berx

Inhoud

1.	Woord vooraf	4
2.	Getuigenis	7
3.	Activiteiten	8
3.1	Inleiding	8
3.2	Gebiedsgericht en thematisch overleg	8
3.3	Coördinatiedossiers	9
3.3.1	Hernieuwbare energie	9
3.3.2	Gebiedsgerichte werking	20
3.3.3	Mobiliteit en Verkeersveiligheid	31
3.3.4	Integraal waterbeleid en droogte	54
3.3.5	Opvang Oekraïense ontheemden	66
3.3.6	Diverse	69
3.4	Jacht	71
3.5	Machtiging gebruik explosieven	74
3.6	Werkbezoeken	75
4.	Openingsrede 2022	76
5.	Bijlagen	80

Contactpersonen:

Cathy Berx, cathy.berx@provincieantwerpen.be
Gouverneur

Bram Abrams, bram.abrams@provincieantwerpen.be
Arrondissementscommissaris

1. Woord vooraf

Oekraïne

Net wanneer de COVID-19 pandemie dankzij de verschillende vaccinatiecampagnes stilaan onder controle raakte, wachtte ons begin 2022 een nieuwe uitdaging. Op 24 februari viel Rusland buurland Oekraïne binnen. Een even verwoestende als tragische escalatie van de Russische agressie tegen Oekraïne, die al sinds 2014 aan de gang is. Het was meteen ook de start van Europa's grootste vluchtelingen crisis sinds de Tweede Wereldoorlog. Bij de aanvang van de oorlog voorspelde de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen (UNHCR) dat de inval voor zo'n 4 tot 8 miljoen Oekraïense vluchtelingen kon zorgen, afhankelijk van de duur van de oorlog.

Voor het eerste activeerde de Europese Unie de Richtlijn Tijdelijke Bescherming. Ontheemden uit Oekraïne op de vlucht voor de oorlog kunnen zich daarop beroepen om in de hele EU verblijfsrechten, toegang tot de arbeidsmarkt, huisvesting, onderwijs, medische en sociale bijstand te genieten.

Andermaal was er nood aan grote wendbaarheid en moest snel geschakeld worden. Zodra de eerste Oekraïense ontheemden naar België vluchtten, bereidden de verschillende beleidsniveaus zich zo goed mogelijk voor op hun komst. De federale overheid is bevoegd voor de registratie, de toekenning van het statuut van ontheemde, de noodopvang en doorverwijzing naar de gemeenten. De belangrijkste opdracht lag en ligt echter bij de deelstaten en de gemeenten. Zij staan immers in voor de opvang en duurzame huisvesting, voor integratie en inburgering, onderwijs, werk en welzijn. Vlaanderen organiseerde zich razend snel en effectief en deed maximaal beroep op de as: gouverneurs-burgemeesters.

Het engagement van ontzettend veel burgers was en is enorm. Gastgezinnen verwelkomden ontheemden bij hen thuis of stelden een woning ter beschikking. Bussen werden ingelegd om ontheemden op te halen aan de Pools-Oekraïense grens. Velen zamelden kledij of spullen in voor collectieve opvanglocaties. Vele vrijwilligers brachten locaties in orde met het oog op een veilig en gezellig onderkomen. Al snel bleek dat zowel stad als provincie Antwerpen een grote aantrekkingskracht uitoefenden. Mede dankzij de nooddorpen in Antwerpen en Mechelen telde en telt onze provincie zeer uitgesproken het grootst aantal ingeschreven ontheemden in het rijksregister. De druk op lokale besturen en OCMW's was navenant enorm. Tijd om te bekomen van de intense COVID-19 was er niet. Het verloop van de oorlog was en blijft onvoorspelbaar. Anticiperen op mogelijke scenario's bijgevolg evenzeer. Ondanks alles slaagden alle overheden en de brede gemeenschap erin om dankzij die sterke samenwerking Oekraïense ontheemden een veilig onderdak te bieden, kinderen school te laten lopen, zorg aan te bieden en hen stilaan te laten integreren in onze maatschappij.

Zolang Oekraïne nog geen veilige plek is om naar terug te keren, moeten we realistisch zijn en kunnen we alleen maar hopen dat er spoedig een eind komt aan de even gruwelijke als zinloze oorlog. Zodat Oekraïne terug kan worden opgebouwd en families herenigd kunnen worden.

Droogte

De zomer van 2022 was – met uitzondering van 2021 – de zoveelste opeenvolgende zomer gekenmerkt door extreme en langdurige droogte. De jarenlange waarschuwingen van wetenschappers en moedige beleidsmakers bleken andermaal waar, of werden zelfs overtroffen door de realiteit. Van een zogenaamde waterzieke regio evolueerde Vlaanderen naar een waterarm gebied. Inmiddels heeft Vlaanderen – met een waterbeschikbaarheid van 1 480 m³ per persoon per jaar – de vierde laagste waterbeschikbaarheid van alle OESO-lidstaten.

Een aanhoudend en incrementeel tekort aan water is een even grote uitdaging als periodes van hevige regenval. Anders dan wateroverlast is droogte een 'trage ramp', die leidt tot een graduele verslechtering van de toestand. In die zin is droogte een uiterst verraderlijke crisis die even lastig te beheren is, als de weersomstandigheden op langere termijn onvoorspelbaar zijn. Door de graduele verslechtering blijft het gevoel van urgentie helaas al te vaak uit. Ook de onwetendheid over de verregaande gevolgen van droogte en de foute inschatting van de waarde van water als steeds schaarser goed is zorgwekkend. Droogte heeft immers niet enkel een impact op onze natuur, maar kan ook heel wat schade berokkenen aan onze economie en volksgezondheid.

De situatie langsheen het Albertkanaal afgelopen zomer illustreerde dit helaas perfect. Het Albertkanaal verbindt de Schelde en Maas en is een belangrijke multifunctionele levensader voor Vlaanderen. Het kanaal vormt niet alleen de verbinding tussen de haven van Antwerpen en het Duitse Ruhr-gebied, maar is tegelijkertijd - op de haven na - het grootste bedrijventerrein binnen de provincie Antwerpen. Met bijna 40 miljoen ton vervoerde goederen per jaar is het Albertkanaal de belangrijkste Vlaamse waterweg. De chemische cluster binnen het Economisch Netwerk Albertkanaal alleen al zorgt voor een toegevoegde waarde van 7,4 miljard euro aan onze economie.

Het Albertkanaal – en bij uitbreiding de Kempische kanalen – wordt volledig gevoed met Maaswater. Zonder voldoende Maaswater geen water in het Albertkanaal. In Luik staat het kanaal in open verbinding met de Maas. Van hieruit wordt Maaswater naar het Albertkanaal afgeleid met een gemiddeld debiet van ongeveer 20 m³/s. In 1995 sloten Vlaanderen en Nederland het *Maasafvoeroverdrag*. Het bepaalt dat België voor eigen behoeften maximaal 22 m³/s mag afvoeren naar het Albertkanaal. Dit impliceert dat Nederland steeds een minimaal debiet van 28 m³/s via de Maas zou ontvangen. Als het debiet van de Maas daalt, kan dit met andere woorden snel een impact hebben op de waterbeschikbaarheid voor het Albertkanaal.

Het Maaswater in het kanaal wordt behalve voor de scheepvaart aangewend voor diverse functies, zoals de koeling van elektriciteitscentrales, de koeling van industriële productieprocessen, proceswater voor de industrie maar in het bijzonder ook voor de drinkwaterproductie en voor de bevoeiing van landbouw- en natuurgebieden. Uit cijfers blijkt dat de aanwezige industrie langs het kanaal bijna 10% van het totale waterverbruik in Vlaanderen vertegenwoordigt. Daarbovenop is het Albertkanaal de bron van maar liefst 40% procent van al het drinkwater in Vlaanderen. Kortom, het kanaal is niet alleen van levensbelang voor onze natuur en economie, maar ook voor ons levensonderhoud, voor ons bestaan en onze gezondheid (cf. voedselzekerheid, drinkwatervoorziening, etc.). Om die reden zijn verschillende sluizencomplexen op het Albertkanaal uitgerust met speciale pompinstallaties die het geschutte water terug omhoog pompen: een kostelijke maar noodzakelijke maatregel om het kanaal – zeker in drogere periodes – operationeel te houden en al haar functies te laten vervullen.

Maaswater als bron voor drinkwater

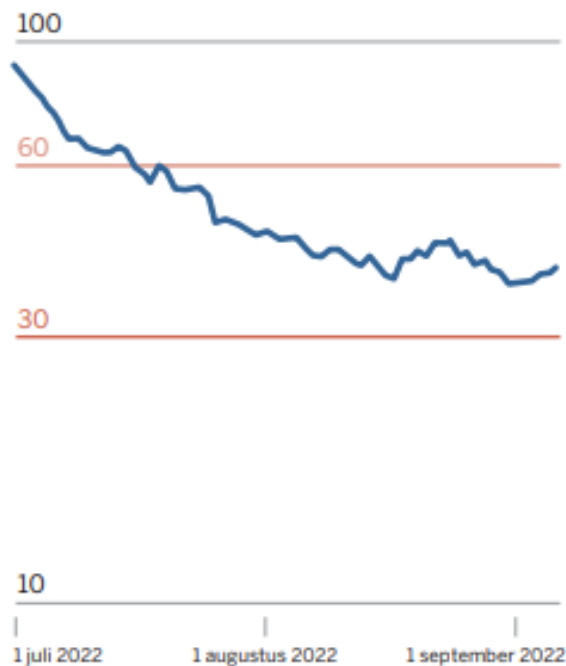
- 1 **Maas, ter hoogte van Talfer**
Directe onttrekking door Vivaqua: haalt 40% van zijn water uit de Maas
- 2 **Albertkanaal, Oelegem** 3 **Netekanaal, Walem**
Hier produceert Water-link 40 procent van het Vlaamse drinkwater

Figuur 1: Maaswater als bron voor drinkwater © DS

Evolutie van het debiet van de Maas

Ter hoogte van Monsin nabij Luik, in m³/s (log-schaalindeling)

DS Infografiek | Bron: Patrick Willems, KULeuven

Figuur 2: Evolutie debiet Maas zomer 2022 © DS

Dat brengt ons naar de terug naar de droge zomer van 2022. Omwille van de aanhoudende droogte daalde het debiet van de Maas naar 35 m³/s. Zoals vastgelegd in het verdrag betekende dit dat maar 7 m³/s kon worden afgeleid naar het Albertkanaal. Bijgevolg werd het kanaal andermaal, net als voorgaande droge jaren, op peil gehouden via de verschillende speciale pompinstallaties, in combinatie met gegroeped schutten en het (gedeeltelijk) dichtzetten van de watertappen. Even zag het ernaar uit dat ook deze maatregelen niet volstonden. Drastische maatregelen als een innamebeperking of – verbod, diepgangbeperkingen en/of de beperking van de inname voor drinkwaterproductie kwamen in het vizier, stuk voor stuk maatregelen met een substantiële economische impact. En alsof dat niet volstond: het Albertkanaal fungeert eveneens als belangrijkste voeding van de Antwerpse havendokken. Ondanks het intensief oppompen van Scheldewater aan de Berendrechtsluis, dreigde ook het peil in de dokken onder het minimumniveau te zakken, met alle gevolgen van dien: van diepgangbeperkingen tot instabiliteit van de kademuren. De situatie was zo precair dat werd overwogen het terugpompen van water in het Albertkanaal te reduceren, wat op zijn beurt grote gevolgen zou hebben. Dat zou kiezen geweest zijn tussen de cholera of de pest. Te veel terugpompen zou de werking van de dokken in gevaar brengen, te weinig terugpompen zou de werking van het Albertkanaal compromitteren in al zijn facetten (drinkwaterproductie, industrie, scheepsvaart, etc.). We botsten op de grenzen van het systeem.

Afgelopen zomer was een zoveelste wake-up call, een niet mis te verstane waarschuwing, a call for action. Mocht het onttrekkingsverbod op het Albertkanaal in werking zijn getreden – en dat scheelde, met dank aan welgekomen regenval op het ultieme moment, haast niets – waardoor een cruciale waterbron zou zijn weggevallen én onttrekkers mogelijks massaal zouden zijn overgeschakeld op leidingwater, dan dreigde een ongeziene, uiterst penibele situatie. Sommige drinkwaterproducenten waren formeel: het leidingwaternet kan dit niet aan. Kortom, de regen kwam geen dag te vroeg afgelopen september.

In 2022 kropen we door het oog van de naald. Niets sluit uit dat we de komende jaren veel minder geluk hebben. Het studiewerk om o.m. na te gaan hoe we de Antwerpse regio, hoe we Vlaanderen, minder afhankelijk kunnen maken van Maaswater is inmiddels uitgegroeid tot een even dwingende als urgente noodzaak. Een grondige evaluatie van het droogtebeheer en het verder uitwerken en uitvoeren van structurele maatregelen – in aanvulling op de bestaande end-of-pipe-maatregelen zoals gebruiksbepalingen e.d. – is even noodzakelijk als urgent. Om die reden werkt de CIW sinds september 2022 volop verder aan het reactief afwegingskader. Dankzij de CIW zet Vlaanderen de nodige stappen om het kader te verfijnen en verder te operationaliseren. Dankzij de Blue Deal en de vele projecten die het programma initieerden worden in heel Vlaanderen stapjes gezet met het oog op klimaatadaptatie. Nu al is de nood aan een Blue Deal 2.0 groot. En dan liefst een Blue Deal die iets minder vrijblijvend, meer gestuurd, beter opgeschaald en vooral meer structureel en minder projectmatig is. Immers enkel structureel systeemherstel biedt een afdoend antwoord op de immense klimaatuitdagingen van hier en nu en de verdere toekomst. Met dank aan de Europese Unie, Vlaanderen en de provincie zijn voorbije jaren al grote stappen vooruit gezet. Willen we de komende zomers de schade aan onszelf, ons welzijn, onze economie, onze volksgezondheid en de natuur vermijden, dan zullen we nog zoveel meer moeten doen. Dat betekent o.a. concrete taakstellingen aan te realiseren (natte) natuur, aan de zorg voor de goede toestand ervan, aan ruimte voor water ook buiten robuuste en robuust beschermde natuur... Aan concrete taakstellingen gekoppeld aan de noodzakelijke randvoorwaarden om ze daadwerkelijk te realiseren. Het zal ons niet alleen veel ellende, maar vooral ook veel kosten besparen.

Antwerpen, 26/05/2023

Cathy Berx
GOUVERNEUR
PROVINCIE ANTWERPEN

Cathy Berx
Gouverneur Provincie Antwerpen

2. Getuigenis

Umicore Olen leerde de voorbije jaren gouverneur Cathy Berx kennen als iemand die zich onvermoeibaar inspant voor een duurzame toekomst voor haar provincie. Ze doet dit vooral door richting te geven en door alle stakeholders te verbinden om samen gedragen oplossingen te realiseren. Concreet werken we reeds sinds 2016 samen om het gebruik van geothermische warmte en restwarmte te exploreren, zowel voor verwarming van het bedrijf als a.h.v. een coöperatief warmtenet voor de nabijgelegen stad Herentals. In haar openingsrede 2016 schreef de gouverneur: "Het aanbod is er, de vraag is er: nu nog de maatschappelijke, politieke en zakelijke wil om samen die disruptieve sprong te wagen." In haar openingsrede 2020 schreef ze: "Bovendien blijft onze bodem de ideale plek voor de duurzame aanleg van warmtenetten gevoed door restwarmte of diepe geothermie." Vandaag onderzoeken Umicore Olen, Kelvin Solutions, Storm en de stad Herentals om samen met de provincie deze 'disruptieve sprong' te verwerkelijken. Ze verbond ons o.a. met burgemeester Mien Van Olmen tijdens een door haar voorgezeten kick-off meeting. Het kabinet van de gouverneur is sindsdien aanwezig op elke warmtenetvergadering met de stad.

De gouverneur voelt goed aan dat de bedrijfswereld evolueert. Umicore is daar een mooi voorbeeld van. Wij vinden dat we het aan de samenleving verplicht zijn om optimaal gebruik te maken van onze capaciteiten om belangrijke uitdagingen aan te pakken zoals de behoefte aan schonere mobiliteit, circulaire economie en de noodzaak om de klimaatverandering te bestrijden. Umicore ondersteunt daarom de doelstellingen van het Akkoord van Parijs. Reeds in 2021 verbonden we ons tot koolstofneutraliteit voor de Scope 1 + Scope 2 broeikasgasemissies tegen 2035. Onze meest recente RISE 2030-strategie is ontworpen om die transitie naar een duurzame toekomst te versnellen. Duurzaamheid draait daarbij niet alleen om het minimaliseren van de impact van onze industriële activiteiten, maar ook om een positieve impact te hebben op de samenleving.

De hierboven vermelde diepe geothermie en warmtenet zijn speerpunten van onze Umicore Olen strategie om koolstofneutraal te worden. Een ander speerpunt hierbij is hernieuwbare elektriciteit. De gouverneur en haar team zijn intens betrokken bij vooroverleg voor het vergunnen van windturbines en zonneparken.

Een derde samenwerkingspotentieel houdt verband met de coördinatieopdracht Kleine Nete die de gouverneur ontving van de Vlaamse overheid. In haar openingsrede 2020 schreef ze: "Uiterlijk in 2025 stoppen we de verdroging van veengronden. En realiseren we een jaarlijks groei van de CO₂-captatie in de bodem." Wanneer veengebieden verdrogen, wordt het veen blootgesteld aan zuurstof waardoor het organisch materiaal versneld afbreekt. Bij deze afbraak komt de opgeslagen koolstof vrij onder de vorm van CO₂ en verliest het veen zijn sponswerking om water vast te houden. Indien de provincie vernatting van nabijgelegen veengebieden wenselijk acht als tijdelijke bijdrage tot het herstel van de veerkracht van de Netevallei, in afwachting van structurele aanpassingen die de volgende decennia tot een meer duurzame oplossing leiden, stelt Umicore zich ter beschikking om wetenschappelijk onderzoek te ondersteunen.

Naast bovenstaande actiepunten zijn de gouverneur en haar team sparring partners en delen we regelmatig wederzijds ideeën om in volle transparantie samen met alle betrokken stakeholders onze provincie te verduurzamen.

*Ir. Jan Casteels
Umicore Olen*

3. Activiteiten

3.1 Inleiding

De dossiers die in het raam van de coördinatieopdracht worden behandeld, zijn erg divers. Aan de hand van een thematische rapportage lichten we de thema's toe waarop we sterk inzetten:

- hernieuwbare energie
- gebiedsgerichte werking
- mobiliteit / verkeersveiligheid
- integraal waterbeleid en droogte
- opvang Oekraïense ontheemden
- jacht

We maken een onderscheid tussen het generieke deel van de coördinatieopdracht (3.2) en het dossiergebonden luik (3.3 en 3.4).

Ook tijdens de werkbezoeken van gouverneur en deputatie aan de gemeentebesturen in de provincie werken we aan intra- en interbestuurlijke afstemming. Zo worden naast provinciale ook Vlaamse en federale administraties betrokken bij de voorbereiding van de agendapunten die de besturen aanbrengen. Deze werkbezoeken zijn niet zelden de aanleiding voor een nieuwe coördinatieopdracht.

De federale opdrachten zijn niet opgenomen in dit verslag. De rapportage over bestuurlijk toezicht vindt u in een apart verslag (hier eveneens als bijlage).

3.2 Gebiedsgericht en thematisch overleg

De vraag naar **gebiedsgericht** en/of **thematisch afstemmend en coördinerend overleg** is veel groter dan die naar generiek overleg met alle Vlaamse entiteiten. Via de coördinatieopdracht spelen we maximaal in op de immer toenemende vraag naar coördinatie en afstemming. Dit resulteert in vele dossiers met elk een eigen overlegtraject. Verschillende van die dossiers resulteren in langlopende overlegplatformen, hetzij gebiedsgerichte, hetzij thematische. Enkele voorbeelden (van meer omvangrijke, Vlaamse dossiers):

- Hernieuwbare energie (zie 3.3.1):
 - o Maandelijks vooroverleg windturbines
 - o Overleg warmtenetten
 - o Overleg grootschalige zonneparken
- Buitengebied:
 - o Kleine Nete (www.kleinenete.be) (zie 3.3.2.1)
 - o Mol – Postel (zie 3.3.2.2)
 - o Liereman (zie 3.3.2.3)
- Integraal Waterbeleid (bekkenwerking, droogte, ... zie 3.3.4)

3.3 Coördinatiedossiers

3.3.1 Hernieuwbare energie

In 2022 viel de Grey Day op 16 februari. Op die dag hadden we alle hernieuwbare energie die we in ons land op één jaar tijd produceren al opgebruikt. Vanaf die dag moesten we verder met grijze energie: de Grey Day. Ons land kon dus amper 47 dagen draaien op zelfgeproduceerde hernieuwbare energie. Cijfers waarmee we de op vier na slechtste zijn van de EU.

En toch boekten we al heel wat vooruitgang. In 2020 viel Grey Day nog op 5 februari en in 2018 zelfs op 2 februari. Op twee jaar tijd verlengden we dus onze eigen groene stroomproductie met 11 dagen. In effectieve cijfers maakte hernieuwbare energie het voorbije jaar zo'n 13 % uit van onze totale energieproductie. Dat wil zeggen dat 87 % van onze energie nog steeds wordt opgewekt d.m.v. fossiele brandstoffen en kerncentrales. Fossiele brandstoffen als aardgas die door de oorlog in Oekraïne haast onbetaalbaar zijn geworden, en kerncentrales die de komende jaren geen deel meer zullen uitmaken van onze energieproductie. Het drukt ons met de neus op de feiten: hoewel er vooruitgang wordt geboekt, is het nog lang niet genoeg. De ontwikkeling van hernieuwbare energie moet nóg sneller.

Daarom blijft één van mijn belangrijkste taken als gouverneur het coördineren van verschillende hernieuwbare energiedossiers en -projecten. Vooroverleg voor nieuwe windturbineprojecten, warmtenetten en zonne-energieprojecten vormden ook in 2022 een belangrijke uitdaging. We werkten het voorbije jaar dan ook intensief op deze dossiers.

Keynote Gouverneur Cathy Berx: '2045 is nú!'

'Dat ik duurzame energie, en ODE in het bijzonder, een warm hart toedraag, is allicht een publiek geheim.' Daarmee opende Antwerps provinciegouverneur Cathy Berx de keynote tijdens het plenaire gedeelte van het ODE-feest. Maar waar komt die gedreven belangstelling vandaan, vroegen we vooraf. Berx weet het eigenlijk ook niet. Het is deel van haar levenshouding en overtuiging, zegt ze.

Cathy Berx: 'Zo lang ik me herinner ben ik er al van overtuigd dat we rekening moeten houden met het effect van wat we doen op de omgeving. Dat geldt voor wonen, werken, verplaatsen, consumeren, verwarmen, ... De minimumnorm voor elke menselijke activiteit is: do no harm. Als 18-jarige besliste ik daarom vegetariër te worden. Ook als gouverneur blijf ik zoveel mogelijk stappen, fietsen en openbaar vervoer gebruiken. De eerste winst die we kunnen maken op vlak van energieverbruik zit namelijk in het verminderen van de consumptie. Die overtuiging groeit trouwens nog als ik lees hoeveel van het schaarse water er nodig is om bijvoorbeeld energie te produceren met fossiele brandstoffen.'

Hieronder vindt u enkele belangrijke passages uit haar toespraak.

'Wist u dat Vlaanderen – tien jaar voor de oprichting van ODE – in 1986 een pioniersrol vervulde met de aanleg van 21 windturbines, goed voor een totaal vermogen van welgeteld 4,2MW? Helaas vergat onze modelregio verder te bouwen op dat elan. Nochtans, ooit stonden er 2770 wind- en watermolens in het Vlaamse landschap, hernieuwbare energie te produceren. We zijn nu 26 jaar later, en toch staan we vandaag nog maar aan het begin van de energietransitie. U bent allen bekend met de omineuze cijfers over het droeve aandeel van hernieuwbare energie in de Vlaamse energiemix. Ik zal er niet over uitweiden.'

'Dames en heren, 2050 is nú! De klimaatuitdagingen zijn gi-gan-tisch. De tijd die ons rest om onder het kritieke punt van 1,5 tot max. 2 graden opwarming te blijven, is uiterst beperkt. En toch, toch staan we aan het begin van een paradigmashift in de manier waarop we wonen, werken, ons verplaatsen, kortom in de manier waarop we leven. Neen, dit gaat niet enkel over een vierde of vijfde industriële revolutie, maar over een verandering van tijdperk die over de hele wereld raast.

Deze perfecte storm laat zich momenteel heel erg concreet voelen in onze elektriciteits- en gasfacturen en in de prijzen aan de spreekwoordelijke pomp. Voor het eerst, maar anders dan gepland raken ongewenste externe effecten geïnternaliseerd in de prijs. Moge dit "geluk" bij een hartverscheurend "ongeluk" uiteindelijk bijdragen tot de noodzakelijke energie- en modalschift.'

'100% hernieuwbare energie tegen 2050... Willen we die ambitie realiseren, dan mogen we geen moment meer verliezen. Immers, de grootschalige investeringen in fossiele energie die vandaag voortduren – inderdaad een 'perverse fossiele gijzeling', zoals de Standaard schreef – zullen pas afgelost zijn wanneer ODE zijn gouden jubileum viert. (Of met een goed geweten mag ophouden te bestaan... omdat ze haar doel heeft bereikt: 100% hernieuwbare energie).'

'In 2019 kende de federale overheid nog 11,2 miljard € directe subsidies en 2,1 miljard € indirecte subsidies toe aan de sector van de fossiele brandstoffen. Samengeteld komt dit neer op bijna 3% van het BNP. Overigens, met de huidige focus van de koopkrachtmaatregelen op de kosten van het energieverbruik zullen de cijfers voor 2022 nog slechter ogen. Beeldt u zich even in dat we vandaag beslissen om 3% van ons BNP te investeren in duurzame energie...'

'De omslag naar 100% duurzame energie veronderstelt dat we fundamenteel ingrijpen in onze economie, industrie, mobiliteit en die heilige baksteen in onze maag. Veel ideologisch en meer geladen kan een debat niet worden... Aan alle politieke leiders, aan alle stakeholders, aan alle bestuurders om deze Hercules-taak, om deze omwenteling in goede banen te leiden. Dit zal bovendien slechts lukken wanneer niemand achterblijft. Immers, de meest kwetsbaren lijden –andermaal– het zwaarst onder de stijgende energiekosten. Bovendien hebben ze de minste toegang tot alle maatregelen en middelen van verduurzaming. Hoe complex ook: selectieve maatregelen en/of duurzame collectieve renovaties op goed gekozen plaatsen en op maat van de meest kwetsbaren, zijn een absolute must.'

'Jazeker, iedereen is voor windenergie. Maar helaas: zelden of nooit voor windturbines in de

spreekwoordelijke achtertuin... En dus raken de in eenieders belang noodzakelijke windturbines nog amper vergund.

Waren vroegere generaties even streng geweest voor de negatieve gezondheids- en omgevingsimpact van fossiele brandstoffen, dan was er nooit een kilogram steenkool of een liter petroleum als brandstof gebruikt...

Maar het ging over windturbines... In 2019 verleende de Antwerpse deputatie nog 29 vergunningen op een totaal van 32 aanvragen. Dat is een succesratio van 90%, of een grootste onderscheiding. In 2020 daalde deze verhouding tot 14 vergunningen op 25 aanvragen of een eerder schamele 56%, om in 2021 te kelderen naar welgeteld 1 vergunning op 4 aanvragen, ofte 25% op nog geen handvol aanvragen. Ook op Vlaams niveau worden nog steeds windturbines geweigerd ondanks positieve adviezen over de hele lijn. Ik hoop dan ook dat de recent aangekondigde overdracht van deze bevoegdheid van het provinciale naar het Vlaamse niveau zorgt voor veel meer vergunde én gerealiseerde windturbines op het vasteland.'

'Het aandeel van hernieuwbare energie echt drastisch opvoeren, veronderstelt naast de reeds behoorlijk performante productie bovendien een kwantumsprong op het vlak van energieopslag en -transport.

De bedrijfswereld is er klaar voor. De snelheid waarmee de elektrificatie van het wagenpark nu plaatsvindt, bewijst het – al kijk ik toch vooral uit naar sustainable mobility as a service, in de plaats van individueel elektrisch autobezit. En meer nog naar een ambitieuze modal shift.

In elk geval, na jaren tegenstribbelen tegen de verstrenging van de uitstootnormen, keren de autofabrikanten nu in ijtempo hun spreekwoordelijke kar, uit angst voor verstoting uit de markt. Een groeiend aantal wereldspelers engageert zich zelfs om sneller klimaatneutraal te worden dan de Europese of internationale regels voorschrijven. Het belang van de bedrijfswereld om de duurzame energietransitie in goede banen te leiden, kan onmogelijk worden overschat.

Tegelijk moeten we goed begrijpen dat de noodzakelijke snelle maatschappelijke transitie slechts dan zal lukken voor zover en in de mate bedrijven connecteren én samenwerken met kennisinstellingen, met het lokale en bovenlokale beleid én met (burger)coöperaties. Uitgerekend binnen de Organisatie Duurzame Energie Vlaanderen vinden –godzijdank– zulke kruisbestuivingen plaats.' ■

Gouverneur Berx sloot haar toespraak af met enkele concrete aanbevelingen voor de toekomst:

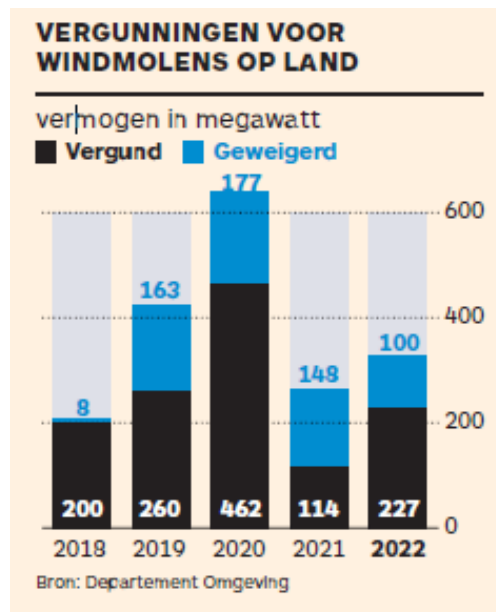
1. Leg elke provincie en gemeente zeer concrete taak- en doelstellingen op voor nieuw gebouwde, te bouwen of vergunde windturbines.
2. Daag provincies, gemeenten én hun inwoners uit. Leg aan wie zich verzet tegen positief geadviseerde windturbines, de opdracht op om een uitvoerbaar, alternatief en gemonitord plan voor te leggen om een vergelijkbaar vermogen aan hernieuwbare energie op het eigen grondgebied te produceren.
3. Kies radicaal voor een ambitieuze modal shift. Die zal bovendien bijdragen tot vision zero: nul doden en zwaargewonden door en in het verkeer...
4. Zet in op smart grids en, waar mogelijk, op lokale energiegemeenschappen, bijvoorbeeld via burgercoöperaties. Immers, wie primaire publieke goederen – zon, wind, water, warmte... - privatiseert, verhindert een gelukkig huwelijk tussen bakfietsen en gele hesjes.
5. Realiseer een 'klimaat tax shift'. Internaliseer externe kosten in de prijs. Een drastische ingreep op de fiscale heffingen en stimuli is noodzakelijk om bedrijven en particulieren in de richting van duurzaam elektriciteitsgebruik en –verbruik te sturen, weg van fossiele brandstoffen. Ik sluit me dan ook volmondig aan bij het pleidooi van ODE en BBL voor een duurzame energiefactor, een pleidooi dat intussen ook al wordt gesteund door 85 bedrijven en organisaties.
6. Kies voor innovatieve financiële en fiscale stimuli, waar zowel woningeigenaars als –huurders voordeel bij hebben.

3.3.1.1 Windenergie

Cijfers vergunde windturbines – Departement Omgeving

Het vergunde vermogen aan windenergie op land is in Vlaanderen in 2022 met 227 MW toegenomen. Dat is een verdubbeling ten opzichte van 2021, toen er maar 114 MW vergund werd. Het vergunde vermogen bleef in 2022 wel nog ver onder de uitzonderlijke piek van 2020, toen voor maar liefst 462 MW vergund werd.

Hoewel er in 2022 weer meer (d.w.z. voor een groter totaal vermogen) vergunningen werden aangevraagd ten opzichte van 2021 (457,5 MW t.o.v. 352,9 MW), haalt lang niet elke vergunningsaanvraag de eindmeet. Zo worden heel wat aanvragen onontvankelijk verklaard, tijdens de vergunningsprocedure stopgezet of bij de eindbeoordeling geweigerd. Van de dossiers die in 2022 behandeld werden, weigerden de provincies en de minister ongeveer één derde. Een daling tegenover 2021, toen nog twee derde van de behandelde dossiers sneuvelde.

Figuur 4: vergunningen WT's op land © De Tijd

Jaar beslissing of status	[Project Status Code]	Aantal Windturbines	Aangevraagd vermogen (MW)	Gemiddelde doorlooptijd (dagen)
2018		187	636,5	224,3
	ONONTVANKELIJK	81	248,6	
	STOPGEZET	48	179,7	
	VERGUNNING	2	3,2	
	VERGUNNING - GEDEELTELIJK	8	35,0	
	VERGUNNING - VOLLEDIG	72	161,8	
2018	WEIGERING	9	8,2	
2019		238	1.068,5	245,3
	ONONTVANKELIJK	80	384,9	
	STOPGEZET	58	260,9	
	VERGUNNING - GEDEELTELIJK	23	47,7	
	VERGUNNING - VOLLEDIG	59	212,2	
	2019	WEIGERING	44	162,8
2020		212	970,1	395
	ONONTVANKELIJK	25	91,2	
	STOPGEZET	44	240,1	
	VERGUNNING	4	2,3	
	VERGUNNING - GEDEELTELIJK	50	216,2	
	VERGUNNING - VOLLEDIG	64	243,7	
2020	WEIGERING	48	176,6	
2021		93	352,9	378,8
	ONONTVANKELIJK	5	30,0	
	STOPGEZET	13	60,3	
	VERGUNNING - VOLLEDIG	35	114,2	
	2021	WEIGERING	40	148,4
2022		117	457,5	301,9
	ONONTVANKELIJK	13	26,2	
	STOPGEZET	32	104,1	
	VERGUNNING	5	20,4	
	VERGUNNING - GEDEELTELIJK	7	31,8	
	VERGUNNING - VOLLEDIG	42	174,9	
2022	WEIGERING	24	100,1	

Tabel 1: overzicht vergunningsaanvragen windturbines Vlaanderen © Departement Omgeving

In het raam van de coördinatieopdracht, faciliteerde mijn medewerkers en ik heel wat overlegmomenten voor windturbineprojecten in de provincie Antwerpen. Dossiers varieerden van compleet nieuwe projecten die nog een lang traject moesten doorlopen tot in het verleden geweigerde projecten waarvan bekeken werd of er nog mogelijkheden zijn. Hieronder een overzicht van de behandelde windturbineprojecten waarvoor al dan niet nog een vergunningsaanvraag ingediend zal worden:

Locatie	Aantal WT	Vermogen WT (in MW)	Totaal vermogen (in MW)
Hoogstraten	1	4,5	4,5
Mechelen-Noord	1	~ 4,5	~ 4,5
Niel	2	~ 4,5	~ 9
Loenhout	2	6,2	12,4
Meerhout	4	6,5	26
Retie	2	~ 6	~ 12
Wilrijk	5	~ 6	~ 30
Essen	3	6,5	19,5
Hoboken	2	~ 4,5	~ 9
Zandhoven	3	~ 4,5	~13,5
Zandvliet	n.t.b.	n.t.b.	n.t.b.
Lille	2	~ 4,5	~ 9

Tabel 2: windturbineprojecten prov. Antwerpen gecoördineerd via vooroverleg

Figuur 5: Krantenartikel: "Eerste windmolen in Dijlestad komt stap dichterbij" © De Morgen

Daarnaast namen mijn medewerkers en ik eveneens een coördinerende rol op in het voortraject van zowat alle windturbineprojecten waarvoor in 2022 - bij de provincie Antwerpen - een vergunningsaanvraag werd ingediend. Sommige dossiers werden globaal en intensief begeleid, in andere dossiers werd enkel gewerkt op één of meer specifieke knelpunten. Sinds december 2022 voorziet mijn kabinet ook een maandelijks vooroverlegmoment, waarop de verschillende ontwikkelaars hun projecten kunnen voorstellen om vroegtijdig knel- en/of verbeterpunten te detecteren en zo onoverkomelijkheden in formele procedure zo veel als mogelijk te beperken. Hieronder een overzicht van projecten waarin mijn kabinet en ik een coördinerende rol hadden:

Gemeente	Aantal WT	Vermogen WT (in MW)	Totaal vermogen (in MW)	Resultaat
Brecht	2	7,2	14,4	Geweigerd
Oud-Turnhout	2	4,5	9	Vergund
Hulshout, Heist-op-den-Berg en Westerlo	4	4,2	16,8	Één WT geweigerd, rest vergund
Zandvliet	1	7	7	Vergund
Hoogstraten	1	6,6	6,6	Vergund
Beerse en Merksplas	3	5	15	Vergund
Puurs-Sint-Amands	2	6	12	Geweigerd

Tabel 3: vergunningsaanvragen in 2022 voor windturbineprojecten in prov. Antwerpen gecoördineerd via vooroverleg

Het afgelopen jaar werden er bij de provincie Antwerpen 7 vergunningsaanvragen ingediend voor in totaal 15 nieuwe windturbines. Deze waren goed voor 80,8 MW. Van die 15 werden er 10 windturbines goedgekeurd, goed voor 50,2 MW. De cijfers geven aan waarom het steeds belangrijk is om naar het bijkomend vermogen in MW te kijken wanneer het gaat over windenergie, en niet naar het aantal goedgekeurde vergunningsaanvragen of windturbines. Zo kan één vergunningsaanvraag een groot aantal windturbines omvatten en kan één goedgekeurde grote windturbine bijna evenveel bijkomend vermogen leveren als twee kleine. Wat betreft 2022 werd er in provincie Antwerpen van het totaal aantal aangevraagde windturbines afgerond 67 % goedgekeurd. Als we echter kijken naar het vermogen, zien we dat er eigenlijk 62 % van het aangevraagde werd goedgekeurd. Daarbovenop voorziet WindPlan 2025 van de Vlaamse Regering ook in *repowering* – het vervangen van oude windturbines door nieuwe, meer krachtige windturbines die meer groene stroom produceren. Op deze manier kan de vervanging van een windturbine heel wat bijkomend vermogen leveren zonder dat het aantal windturbines in Vlaanderen stijgt. Dit jaar werden reeds een aantal repoweringprojecten in Vlaanderen uitgevoerd, waarvan 1 in provincie Antwerpen (Hoogstraten). Het merendeel zal echter na 2025 gebeuren, wanneer heel wat windturbines 20 jaar of meer gedraaid hebben.

Een belangrijke kanttekening bij de vergunningscijfers van de provincie Antwerpen is dat ze enkel de periode van 1 januari tem 30 augustus omvatten. Sinds 1 september 2022 treedt de minister van Omgeving namelijk op als vergunningverlenende overheid voor windturbines. Aanvragen die na 1 september werden ingediend kwamen meteen bij de minister terecht. Desalniettemin blijft de ik in het raam van de coördinatieopdracht vooroverleg faciliteren voor windturbineprojecten in de provincie Antwerpen.

De hoop is dat deze wijziging de doorlooptijd voor het plaatsen van een windturbine met 6 tot 9 maanden inkort. Een windturbine werd de voorbije jaren doorgaans pas 2 tot 4 jaar na vergunning gebouwd, o.a. omwille van de soms zeer lange procedures. Gezien de provincie voorheen het eerste woord had, kon men zowel bij de minister als bij de Raad voor Vergunningsbetwistingen beroep aantekenen. Door deze bevoegdheid naar de minister te verschuiven blijft er nog maar één beroepsinstantie over.

“Dubbel zoveel windmolens vergund in voorbije jaar, kans is groot dat trend in 2023 doorzet” kopte een artikel van De Tijd eind december. Vergunningscijfers waar we terecht trots op mogen zijn, maar die ook wel enige nuance behoeven. De toekenning van een vergunning betekent namelijk niet dat een windturbine ook effectief gerealiseerd zal worden. Tegen ongeveer de helft tot twee derde van de vergunningen wordt beroep aangetekend. Op deze manier worden heel wat vergunningen via de Raad voor Vergunningsbetwisting (RvVb) alsnog vernietigd. De uitkomst van beroepsprocedures zit niet vevat in de voorgenoemde vergunningscijfers.

Cijfers gerealiseerde windturbines - ODE

	Antwerpen	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	VLAANDEREN
Bijkomend vermogen (MW) in 2022	54	64	69	7	11	204
Totaal geïnstalleerd vermogen (MW)	460	360	589	71	267	1748,6
Bijkomend aantal turbines in 2022	16	17	16	2	4	55
Totaal aantal turbines	170	143	217	28	114	672

Tabel 4: gerealiseerde winturbines in Vlaanderen in 2022 © ODE

Om een beter beeld te krijgen van de evolutie van windenergie in de provincie Antwerpen en Vlaanderen moeten we dus vooral kijken naar wat effectief gerealiseerd wordt, niet zozeer naar wat er vergund wordt. Die cijfers geven ook een ander verhaal. In 2022 zijn er in Vlaanderen 55 nieuwe windturbines gebouwd, goed voor een extra vermogen uit wind van 204 MW. Dat zijn er twee minder dan de 57 turbines in 2021, die goed waren voor een extra vermogen van 206 MW. Het totaal aantal operationele windturbines in Vlaanderen bedraagt vandaag 672 met een totaal vermogen van 1.748,6 MW.

Van die 55 nieuwe windturbines werden er 16 in de provincie Antwerpen geplaatst, goed voor een bijkomend vermogen van 54 MW. Dat brengt het totaal aantal turbines in de provincie Antwerpen op 170 (460 MW). Sommige van deze nieuwe turbines werden geplaatst na een lange vergunningsprocedure. In heel wat van die projecten speelden mijn medewerkers en ik de voorbije jaren eveneens een coördinerende rol. Hieronder een overzicht:

Gemeente	Aantal WT	Vermogen (in MW)	Totaal vermogen (in MW)
Beerse	2	3,6	7,2
Turnhout	1	2,4	2,4
Olen	1	2,4	2,4
Grobbendonk	1	2,3	2,3
Retie	2	4,2	8,4
Herentals	1	3,8	3,8
Hoogstraten	1	4	4
Balen	2	2,4	4,7
Zoersel	2	3,6	7,2
Turnhout	1	3,6	3,6
Brecht	1	3,6	3,6
Retie	1	4	4

Tabel 5: In 2022 gerealiseerde windturbineprojecten in prov. Antwerpen gecoördineerd via vooroverleg

Figuur 6: Inhouding eerste windturbine Zoersel © Storm

Figuur 7: Toespraak inhouding eerste windturbine Zoersel © Storm

Middelgrote en kleine windturbines

Hoewel vergunningsaanvragen voor windturbines van meer dan 1,5 MW vanaf 1 september 2022 op het Vlaamse niveau worden behandeld, is de provincie nog steeds bevoegd voor het vergunnen van windturbines met een lager vermogen. Naast grote windturbines werden dit jaar bij provincie ook 7 vergunningsaanvragen voor in totaal 8 middelgrote en kleine windturbines ingediend. Hierin heb ik vooral snog geen coördinerende rol, maar volgen mijn medewerkers en ik de evolutie ervan wel op.

Gemeente	Exploitatieplaats	Aantal WT	Deputatie	Minister	Specificaties
Hoogstraten	Leenaerts Melkvee, E.A.Z. Wind	1	vergund	geen beroep gekend	T: 21,6 m 15 kW
Hoogstraten	Geerts L.V., E.A.Z. Wind	1	vergund	omwonenden in beroep	T: 21,6 m 15 kW
Oud-Turnhout	Iv Pauwels – Van Kerckhoven	1	vergund	geen beroep gekend	T: 21,6 m 15 kW
Antwerpen (Hoboken)	Fabricom	1	wachten op vervollediging		T: 51 m 90 kW
Brecht	Van Looveren Walter & Joris, E.A.Z. Wind	2	wachten op vervollediging		T: 21,6 m 2x 15 kW
Turnhout	Surface Treatment Belgium	1	wachten op vervollediging		T: 51 m 90 kW
Stabroek	Iv Gabriels, E.A.Z. Wind	1	Procedure lopende		T: 21,6 m 1x 15 kW

Tabel 6: vergunningsaanvragen voor kleine of middelgrote windturbines binnen prov. Antwerpen in 2022

Sinds het opheffen van de omzendbrief LNE/2009/01 'beoordelingskader voor de inplanting van kleine en middelgrote windturbines' is er geen nieuwe omzendbrief inzake de inplanting van kleine en middelgrote windturbines uitgevaardigd. Bijgevolg dienen aanvragen voor kleine en middelgrote windturbines wettelijk gezien enkel getoetst te worden aan de bepalingen van de VCRO (planologische verenigbaarheid, principe van de goede ruimtelijke ordening,...). Een provinciaal beleidskader - zoals in West-Vlaanderen - bestaat (nog) niet in onze provincie.

In afwachting van nieuwe richtlijnen wordt bij het behandelen van dergelijke aanvragen momenteel bijkomend inspiratie gehaald uit:

- de opgeheven omzendbrief;
- reeds genomen deputatiebeslissingen inzake kleine windturbines (zie tabel hierboven)
- de ministeriële beslissingen die in het kader van een beroep tegen een omgevingsvergunning voor een kleine windturbine werden genomen.

Vlaamse doelstellingen

De verschillende Vlaamse doelstellingen inzake windenergie werden omvat in een visienota opgesteld voor Windplan 2025. Het Windplan 2025 zal dus uitvoering geven aan de realisatie van die doelstellingen opgenomen in het Regeerakkoord, de Beleidsnota Energie 2019-2024 en het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030. Overzicht van de belangrijkste doelstellingen:

- Tegen 2030 verhogen we de hernieuwbare energieproductie fors met een verhoging van de geïnstalleerde capaciteit voor wind tot 2,5 GW (2500 MW)
- Elk jaar moet er zo'n 150 MW extra geïnstalleerde capaciteit windenergie bijkomen (via nieuwe locaties of *repowering*), of ongeveer 35 grote windturbines per jaar.

Tabel 1 Bron: VEKP

Totaal vermogen MW	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Wind onshore	1414	1522	1630	1738	1846	1954	2062	2170	2278	2386	2494

Tabel 7: jaarlijkse evolutie Vlaamse doelstellingen windenergie © VEKP

Vlaanderen heeft de doelstelling om 150 MW extra windenergie per jaar te installeren. In 2022 werd deze doelstelling behaald, want er werd ongeveer 204 MW extra geplaatst. Wel moet men er rekening mee houden dat **een windturbine gemiddeld pas twee à vier jaar na de vergunning wordt gebouwd**. Als we de cijfers en trends van de vorige jaren dan doortrekken naar de toekomst, komen we tot de volgende presumptie:

- **2019:** 260 MW vergund → **2021:** 150 MW gerealiseerd → doelstelling behaald
- **2020:** 462 MW vergund → **2022:** 204 MW gerealiseerd → doelstelling behaald
- **2021:** 114 MW vergund → **2023:** ~ 55 MW gerealiseerd? → doelstelling niet behaald?
- **2022:** 227 MW vergund → **2024:** ~ 110 MW gerealiseerd? → doelstelling niet behaald?

Van de 260 MW die in 2019 vergund werd, werd twee jaar later 150 MW gerealiseerd. Van de 462 MW die in 2020 vergund werd, werd twee jaar later zo'n 204 MW gerealiseerd. De aanname - op basis van voorgaande cijfers - is dat gemiddeld ongeveer 50% van het vergunde twee jaar later effectief gerealiseerd wordt. Als we die hypothese toepassen op de vergunningscijfers van 2021, wil dat zeggen dat er van de 114 MW vergunde windturbines in 2021, ongeveer 55 MW gerealiseerd zal worden in 2023. Voor 2024 dreigt zich eenzelfde scenario af te spelen waarbij we opnieuw geen 150 MW extra zullen realiseren. Hoewel het hier om een hypothese gaat o.b.v. de cijfers van voorgaande jaren, is de voorbarige conclusie wel dat we onze Vlaamse doelstellingen inzake windenergie de komende jaren niet zullen halen zolang er niet meer van de vergunde windturbines ook effectief gerealiseerd worden. De cijfers in het jaarverslag van 2023 zullen uitwijzen of deze assumptie correct is.

Europa

Niet alleen in Vlaanderen loopt de ontwikkeling van windenergie moeizamer, ook in de rest van Europa is er sprake van een significante groeivertraging. Het voorbije jaar stelde Wind Europe 47 % minder orders vast dan in 2021. In capaciteit gerekend ging het om slechts 9 gigawatt. Een zeer laag cijfer in de wetenschap dat de EU een doelstelling van 30 gigawatt extra vermogen aan windenergie per jaar vooropstelt. De sterke daling van bestellingen van nieuwe turbines is in de eerste plaats te wijten aan de inflatie die de kostprijs van windturbines – de voorbije twee jaar – met 40 % heeft verhoogd. Daarbovenop zijn ook de verwachte inkomsten voor de investeerders veel minder sterk gestegen.

Toch zijn er ook positieve signalen. De EU heeft in december 2022 bepaald dat een vergunning voor een repoweringproject binnen de zes maanden moet worden afgeleverd, en binnen de drie maanden als de productiecapaciteit met minder dan 15 % toeneemt. Of deze versnelde vergunningsregels invloed zullen hebben op het aantal effectief gerealiseerde projecten in provincie Antwerpen en Vlaanderen, blijft natuurlijk de vraag.

3.3.1.2 Zonne-energie

Terwijl 2022 een slecht jaar was voor windenergie in Europa, scheerde zonne-energie hoge toppen met een recordgroei van de capaciteit en een toename met bijna een kwart van de elektriciteitsproductie uit zonnepanelen. De energiecrisis met de scherpe stijging van de elektriciteitsprijzen heeft veel gezinnen in Europa aangezet om zo snel mogelijk zonnepanelen te laten installeren. Het verklaart voor een groot deel de sterke groei.

In Vlaanderen was die groei ook merkbaar. In 2022 werden meer dan dubbel zoveel zonnepanelen geplaatst als een jaar eerder. Particulieren en bedrijven lieten 100.000 installaties installeren om zonne-energie op te wekken, tegenover 42.000 in 2021. In provincie Antwerpen staat vandaag 1.151 MW aan zonne-energie verdeeld over 175.703 installaties, goed voor 22,8% van het totale geïnstalleerde

vermogen in Vlaanderen. Provincie Antwerpen heeft daarmee het tweede grootste aandeel in de productie van zonne-energie in Vlaanderen, net na Oost-Vlaanderen met 23,3 %. Toch scoort provincie Antwerpen het slechtst als we kijken naar vermogen per inwoner. Het staat met 396 watt per inwoner helaas nog onderaan. Gezien de hoge bevolkingsdichtheid in de provincie, waarbij er ook minder daken zijn per inwoner, is dit niet geheel onlogisch.

Met het kabinet begeleidden we het afgelopen jaar binnen de provincie één grootschalig PV-project bij Umicore te Olen. Umicore tekende in 2022 een overeenkomst met LRM om in 2023 +/- 10 MW aan PV te leggen op stortplaats De Rendelaer. Daarnaast werd ook een studie gelanceerd om te onderzoeken of de onbenutte industriegrond ten westen van Aurubis gebruikt kan worden voor de aanleg van een PV-veld (+/- 20 MW). Over de verdere voortgang van dit dossier rapporteren we volgend jaar.

3.3.1.3 Warmtenetten

Net als zonne-energie zijn ook warmtenetten – zij het langzaam – in opmars. In 2022 organiseerden we geen globaal afstemmend overleg met alle initiatiefnemers. Wel faciliteerden we enkele individuele dossiers, zoals het potentieel voor een warmtenet in Herentals.

In april 2022 nam ik deel aan een voorstelling van Umicore en de stad Herentals waarin het potentieel voor een warmtenet werd toegelicht. Umicore wilde in het kader van zijn “Go for Zero” strategie een project met diepe geothermie opzetten op de site in Olen. Herentals had via een warmtezoneringkaart al het potentieel voor een warmtenet in de stadskern in kaart gebracht en keek naar mogelijke aanbieders van (rest)warmte om het toekomstige warmtenet te voeden. De samenwerking met Umicore leek een logische keuze.

Umicore en Herentals waren beide vragende partij om mijn steun voor diepe geothermie en warmtenetten als gouverneur te vertalen naar een concrete deelname aan de stuurgroep. Met veel plezier ben ik op deze vraag ingegaan. In de volgende jaarverslagen zal ik verder rapporteren over de vooruitgang van dit dossier.

3.3.2 Gebiedsgerichte werking

In voorgaande jaarverslagen legden mijn medewerkers en ik andermaal zeer veel nadruk op (de nood aan en het belang van) gebiedsgerichte werking. Het is en blijft mijns inziens de sleutel tot effectieve realisaties op het terrein. Middelen worden schaarser, personele capaciteit ook. Het is net daarom van groot belang om middelen en mensen samen te brengen met het oog op de realisatie van gedeelde doelen van algemeen belang. Hieronder vindt u een beschrijving van enkele coördinatiedossiers die resulteerden in een volwaardige gebiedsgerichte werking.

3.3.2.1 Kleine Nete

Op 20 juli 2012 nam de Vlaamse Regering een principiële beslissing over de verdere voortgang van de gewestelijke planningsinitiatieven en projecten in de **vallei van de Kleine Nete** en Aa tussen Kasterlee en Lier. De regering besliste o.a. om de gouverneur aan te stellen als procesbegeleider. Ik kreeg hierbij de opdracht om een overkoepelende opvolgingscommissie (OC) samen te stellen met vertegenwoordiging van de betrokken diensten van de Vlaamse overheid, de lokale besturen en middenveldorganisaties. Daarnaast bestond de opdracht ook uit de samenstelling van een ambtelijk procesbeheercomité (PBC). Met het OC en PBC kon het geheel van de gewestelijke plannen en projecten in de vallei van de Kleine Nete tussen Kasterlee en Lier gecoördineerd worden. Het gaat om volgende plannen en projecten:

- de afbakening van de gebieden van de natuurlijke en agrarische structuur (AGNAS) in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV) (regio Neteland);
- het inrichten van overstromingsgebieden in uitvoering van de bindende bepalingen van het bekkenbeheerplan Nete;
- het herinrichten van gebieden ter uitvoering van de doelstellingen van het geactualiseerd Sigmaplan;
- het bepalen en implementeren van gebiedsspecifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD) voor habitatrictlijngebied (SBZ-H) ("*Valleigebied van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden*" (BE2100026) deelgebieden 1, 10 en 11);
- het aanduiden van ankerplaatsen en de ruimtelijke verankering ervan als erfgoedlandschappen in ruimtelijke uitvoeringsplannen (ankerplaats "*Samenvloeiingsgebied van de Kleine Nete en Aa met de westelijke uitlopers van de Kempische Heuvelrug*");
- compenserende maatregelen in functie van de waterhuishouding in de vallei van de kleine Nete gekoppeld aan het realiseren van de Kempische Noord-Zuid-verbinding (N19g) tussen Kasterlee en Geel (maatregel 8A_022 van het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde).

Via de overkoepelende opvolgingscommissie en het ambtelijk procesbeheercomité wordt de onderlinge afstemming en voortgang van deze gewestelijke initiatieven bewaakt, en de communicatie over het geheel van de projecten gestroomlijnd.

Voor een vlotte communicatie zijn een algemeen e-mailadres (info@kleinenete.be) en een overkoepelende website www.kleinenete.be in het leven geroepen. Alle relevante documenten, inclusief de rapportering aan de Vlaamse Regering en de verslagen van de Opvolgingscommissie zijn raadpleegbaar via deze website.

Aan de hand van een intentieverklaring, een kansenrapport, een eerste strategisch project ('***Veerkracht in de vallei van de Kleine Nete***' dat liep van 2018 tot en met april 2021), een tweede strategisch project ("***Méér veerkracht in de vallei van de Kleine Nete***" dat loopt van mei 2021 tot mei 2024) en de selectie als vlaggenschip binnen de Blue Deal van minister Zuhal Demir (zie verder), evolueerden we van een coördinatieopdracht over een aantal Vlaamse processen en projecten tot een heuse gebiedscoalitie. Een gebiedscoalitie die met vereende krachten en respect voor eenieders zorgen en belangen dagelijks werkt aan een veerkrachtige vallei.

Een gedetailleerde verslaggeving over het dossier de Kleine Nete is te omvangrijk voor dit jaarverslag. Voor alle verdere relevante info verwijs ik daarom door naar www.kleinenete.be (meer specifiek [hier](#)), naar de rapportage die we periodiek voorleggen aan de Vlaamse Regering en de rapportage over het eerste en het tweede strategisch project in de vallei van de Kleine Nete.

Het PBC kwam in 2022 4 maal samen op volgende data: 15/02, 18/05, 5/10 en 13/12. De OC kwam in 2022 3 keer samen op 23/02, 25/05 en op 22/12. De verslagen van de opvolgingscommissie vindt u op www.kleinenete.be.

In 2022 werd, naast de generieke werking, onder andere specifiek ingezet op en gewerkt aan volgende dossiers:

- Vlaggenschip Blue Deal
- GRUP Kleine Nete & Aa
- Strategisch project Kleine Nete II
- Lokale Gebiedsdeal Droogte
- Ecohydrologische studie De Zegge
- Droge Delta, case Kleine Nete
- Handhaving
- Relanceoproep Vlaanderen? Natuurlijk!

GROBBENDONK, VORSELAAR

Klimaatrobuuste iepen voor Graafweide Schupleer

“Jeugd maakt eigen omgeving klaar voor de toekomst”

Vijftig schoolkinderen uit Grobbendonk en Vorselaar hebben woensdagvoormiddag evenveel fladderiepen aangeplant langs de Kleine Nete. De plantactie kadert in het natuurinrichtingsproject Graafweide Schupleer dat op de grens van Vorselaar en Grobbendonk in de steigers staat. Het hoofddoel van dat project is de realisatie van 150 hectare natuur die weerbaar is tegen het veranderende klimaat.

Leerlingen van het zesde leerjaar van de Mariaschool uit Grobbendonk en basisschool De Knipoog uit Vorselaar staken woensdag de handen uit de mouwen. Vorige week kregen ze nog les over de aanplant en het belang van bomen. “Vandaag werken jullie mee om je eigen omgeving klaar te maken voor de toekomst”, vertelde Huub Broers, voorzitter van de raad van bestuur van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) aan de kinderen. “Je kunt somber zijn over de klimaatverandering, maar initiatieven zoals vandaag maken me blij.”

Gouverneur Cathy Berx (CD&V) sluit zich daarbij aan. “In het verleden hebben we soms onvoldoende gezorgd voor de mooie

Huub Broers

Vlaamse Landmaatschappij

“We geven de vallei haar optimale sponswerking terug zodat ze meer water opslaat tijdens natte periodes.”

natuur om ons heen. Daar wordt nu wat aan gedaan. Door 50 fladderiepen te planten, herstellen we het historische landschap van Graafweide Schupleer. Landschapsherstel is een belangrijk thema in het natuurinrichtingsproject dat hier zal gerealiseerd worden”, zegt Berx.

Van nature overstromingsgebied

De nieuwe bomenrij is naast de Kleine Nete gelegen, stroomafwaarts vanaf de Kasteelhoeve in Grobbendonk. Het hoofddoel van het natuurinrichtingsproject Graafweide Schupleer is de realisatie van een natte, klimaatrobuuste natuurring van 150 hectare, die bestaat uit een mozaïek

Huub Broers en gouverneur Cathy Berx tonen de kinderen hoe het moet. FOTO MARC PEETERS

van natte ruigtes, bossen, moerassen en graslanden. Het projectgebied omvat de samenvloeiing van de Kleine Nete en de Aa en is van nature een overstromingsgebied. “We geven de vallei haar optimale sponswerking terug zodat ze meer water opslaat tijdens natte periodes. Dat verkleint het risico op overstromingen stroomafwaarts. Een natte bodem beperkt bovendien de im-

act van de steeds meer voorkomende periodes van droogte en slaat meer CO2 op”, klinkt het bij de VLM.

Naast het thema natuur richt het project zich ook op recreatie en landbouw. Het gebied kent met de priorij O.L.V. Ten Troon en de oude Kasteelhoeve twee historische bouwwerken. “Met kleine ingrepen laten we die sites nog meer in het oog springen. Inzake

landbouw zetten we in op een flankerend landbouwbeleid. Daarbij geven we landbouw en natuur de ruimte om duurzaam naast elkaar te bestaan. Dat doen we door gericht gronden te ruilen en de inrichting waar mogelijk klimaatrobuust te maken.” Het projectrapport bevindt zich momenteel in een eindfase. De werken beginnen vanaf 2025.

MARC PEETERS

Figuur 8: krantenartikel aanplantingsactie Graafweide Schupleer © GVA

3.3.2.1.1 Vlaggenschip Blue Deal

De vallei van de Kleine Nete werd geselecteerd als één van de vier vlaggenschepen van de Blue Deal. Zie o.a. [hier](#). Hierdoor komt een extra budget van ca. 5.75 miljoen EUR vrij voor de vallei. De middelen worden ingezet in volgende projecten (zie o.a. [deze link](#) voor meer uitleg en achtergrond).

:

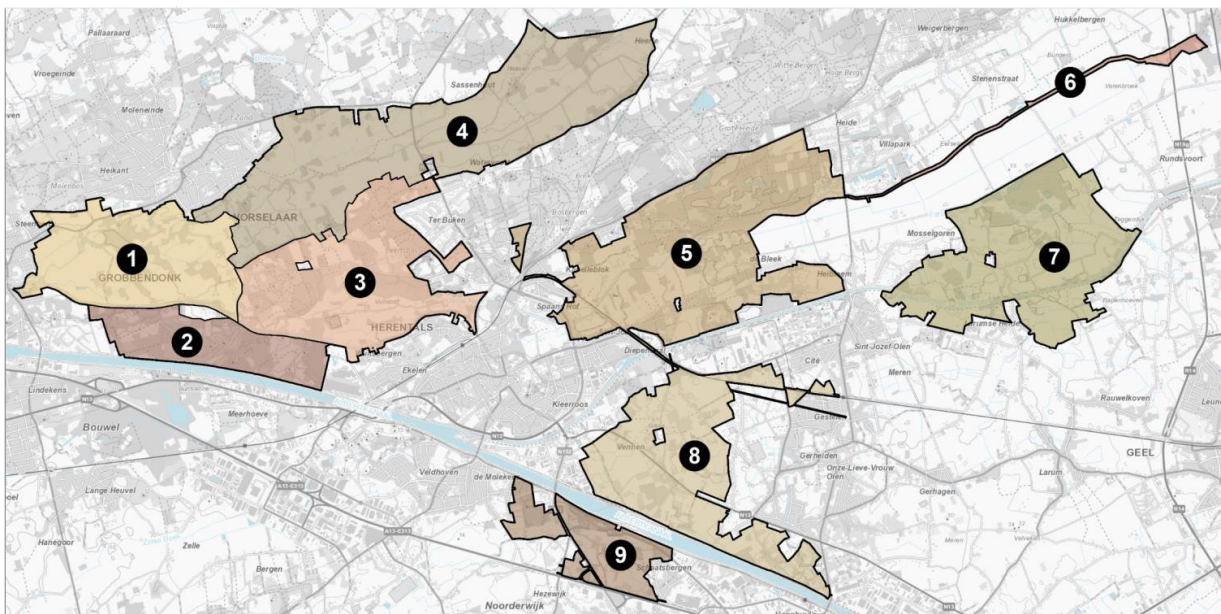
- Project 1: De Grote Opkuis (trekker VMM)
- Project 2: Grondverweving signaalgebied Olympiadelaan (Bruggenbeemd) Herentals i.f.v. valleierstel
- Project 3. Versnellen grondmobiliteit i.f.v. de realisatie van de natte natuurringen van Natura 2000

3.3.2.1.2 GRUP Kleine Nete & Aa

In 2010 startte de Vlaamse overheid met de opmaak van een gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan voor de afbakening van landbouw-, natuur- en bosgebieden in de vallei van de Kleine Nete en Aa van N19 tot Grobbendonk. Dat plan moest onder meer een aantal projecten van het bekkenbeheersplan voor het Netebekken ([zie hier](#)) mogelijk maken. Daarvoor is een overlegproces opgestart met de lokale besturen en vertegenwoordigers van de natuur-, landbouw- en bosorganisaties. Op basis van de resultaten van dat vooroverleg is een voorontwerp van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan opgemaakt. Over dat voorontwerp vond op 2 mei 2011 een plenaire vergadering plaats met de betrokken gemeenten, provincie en adviserende instanties. Er was echter onvoldoende overeenstemming over een aantal planopties. Dat was meteen één van de aanleidingen voor de coördinatieopdracht Kleine Nete die ik van de Vlaamse Regering kreeg.

Binnen de schoot van de Opgvolgingscommissie werden ruimtelijke compromissen gezocht en gevonden. In 2018 zijn de werkzaamheden voor het ruimtelijk uitvoeringsplan Vallei van de Kleine Nete en Aa heropgestart en is er een startnota opgemaakt voor een nieuw ruimtelijk uitvoeringsplan volgens de nieuwe procedure van het geïntegreerd planningsproces (waarbij de milieueffectrapportage geïntegreerd wordt in de procedure van het ruimtelijk uitvoeringsplan). Op vraag van de gemeente Olen is het plangebied ook uitgebreid met de open ruimte ten zuidoosten van Herentals. In 2019 keurde de Vlaamse Regering de startnota voor het RUP goed. Over de startnota werd een publieke consultatie georganiseerd van 30 april tot 28 juni 2019. Op 4, 6, 12 en 13 juni 2019 vonden vier publieke participatiemomenten plaats onder de vorm van infomarkten. Na de verwerking van de inspraakreacties is een scopingnota opgemaakt. De plenaire vergadering over het voorontwerp van het gewestelijk ruimtelijk uitvoeringsplan 'Vallei van de Kleine Nete en Aa van Kasterlee tot Grobbendonk' is gehouden op 5 oktober 2021.

Het ontwerp GRUP werd een laatste keer besproken in de opvolgingscommissie Kleine Nete dd. 23 februari en 25 mei 2022 waarna werd overgemaakt aan bevoegd minister Zuhail Demir om het voor voorlopige vaststelling op de agenda van de Vlaamse Regering te plaatsen. Na de voorlopige vaststelling door de Vlaamse Regering wordt het ontwerp-GRUP onderworpen aan een 2de openbaar onderzoek waarna de Vlaamse Regering het GRUP definitief kan vaststellen. Meer informatie via [deze link](#).

Figuur 9: plangebied ontwerp GRUP Kleine Nete & Aa

3.3.2.1.3 Strategisch project Kleine Nete I

Om continuïteit van de huidige werking in de vallei te verzekeren en bijkomende uitdagingen op te nemen, diende het partnerschap Kleine Nete een aanvraag in voor een 2de strategisch project “Meer veerkracht in de vallei van de Kleine Nete”. Het aanvraagdossier is raadpleegbaar via [deze link](#).

Met dit tweede Strategisch Project wordt verder gebouwd op de fundamenteën van het eerste Strategisch Project. Visievormingen worden vertaald in concrete realisaties, waarbij de geleerde lessen uit de hefboomprojecten van het eerste Strategisch Project worden opgeschaald naar een vallei-breed programma.

De 4 vallei-brede klimaatprogramma's moeten een concreet antwoord bieden op gedeelde uitdagingen en opgaves. Binnen die 4 klimaatprogramma's zijn telkens een aantal ambities gedefinieerd om, in nauwe samenwerking met de partners en lokale besturen, uitvoering te geven aan deze programma's. De 4 klimaatprogramma's zijn:

- klimaatprogramma 1: Aanpak verdroging en ontharden
- klimaatprogramma 2: Herstellen bodemsysteem
- klimaatprogramma 3: Bebossen en groenblauw dooraderen
- klimaatprogramma 4: Recreatief ontsluiten en verbinden

Verder zijn er binnen het Strategisch project 3 focusgebieden gedefinieerd. Elk van die 3 focusgebieden heeft een eigen dynamiek en kan als voorbeeld dienen voor de rest van het valleigebied:

- focusgebied 1: Bollaak
- focusgebied 2: Olens broek
- focusgebied 3: Bovennetes

U kan meer lezen over de resultaten via [deze link](#). De verschillende projecten uit het 1ste strategische project worden uiteraard ook verder gezet, daarover kan u eveneens meer lezen in de [eindrapportage](#) van 2021.

Figuur 10: flyer in kader van het project Beek.Boer.Bodem in de vallei van de Aa (Kleine Nete) (strategisch project Kleine Nete I)

Figuur 11: Bezoek aan demomarkt Beek.Boer.Bodem op 9 september © Jef Fasseur

3.3.2.1.4 Lokale Gebiedsdeal Droogte

Met de Lokale Gebiedsdeal Droogte zetten we extra in op lokale projecten m.b.t. ontharden, hemelwaterinfiltratie en het verbeteren van de rivierstructuur. Met deze ingrepen wordt de riviervallei weerbaar gemaakt voor lange perioden van droogte of intensieve regenval die door het veranderend klimaat steeds vaker en intenser zullen voorkomen. Daarnaast dragen de projecten in Grobbendonk, Herentals en Geel bij aan landschapsherstel en beleefbaarheid van de Kleine Nete en de vallei. Zo kan de Lokale Gebiedsdeal Droogte als inspiratiebron dienen voor toekomstige projecten in de vallei van de Kleine Nete.

Meer info: <https://omgeving.vlaanderen.be/nl/ruimtelijk-beleid-en-planning/lokale-gebiedsdeals-droogte>.

Figuur 12: leegstaande hoeve in Geel die wordt afgebroken met middelen van de Lokale Gebiedsdeal Droogte.

3.3.2.1.5 Ecohydrologische studie De Zegge

Deze studie is een belangrijke actie uit het actieplan aanpak verdroging Zegge en is nog niet afgerond (zie <https://www.witteveenbos.com/nl/projecten/de-zegge/>).

VERDROGING BEDREIGT OUDSTE NATUURRESERVAAT VAN BELGIË

Toekomst De Zegge hangt aan zijden draadje

GEEL

De Zegge, het oudste natuurreservaat van het land in Geel, vierde zondag haar 70ste verjaardag. Het KMDA, beheerder van het beschermde natuurgebied, stelde De Zegge voor die gelegenheid uitzonderlijk open. De mijlpaal werd ook aangegrepen om de voortschrijdende verdroging van De Zegge nogmaals onder de aandacht te brengen.

Wouter Demuyck

De Zegge was het allereerste natuurreservaat van België toen het in 1952 door de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen (KMDA), de eigenaar van Zoo Antwerpen en Planckendaal, werd aangekocht. «Natuurreservaat De Zegge is een kwetsbaar paradijs voor zeldzame fauna en flora en één van de schaarse plekken in België waar nog een unieke moerashabitat met belangrijk laagveen voorkomt. Europa riep het gebied van 111 hectare zelfs uit tot Europese topnatuur en maakte het deel van de Natura 2000», legt Dries Herpoelaert, directeur van de KMDA, uit.

«Tal van bedreigde vogelsoorten en

andere fauna zoals de bruine kiekendief, de roerdomp, ringslangen en overvliegende ooievaars voelen zich hier thuis.» Een feestelijke dag was dan ook op zijn plaats om de 70ste verjaardag van deze bijzondere plek te vieren. Buurtbewoners en abonnees van de KMDA konden zich inschrijven voor een verjaardagswandeling met gids. Een unieke kans, want het gebied is normaal gezien niet vrij toegankelijk.

Maar De Zegge staat ook onder druk, want het natuurreservaat dreigt uit te drogen. Directeur Herpoelaert liet niet na die problematiek nog eens te

Minister Zuhal Demir mocht de truxor, een amfibievoertuig dat kan varen en rijden, uitproberen. tv

water in het omliggende landbouwgebied droogt De Zegge aan een hoog tempo uit», aldus Herpoelaert. «Het reservaat ligt nu al ruim een meter hoger dan omliggende landbouwgronden, en dat voor een moeras.» «Op korte termijn werken we keihard aan het behoud van het bestaande moerasgebied door zo goed mogelijk de eco-hydrologie te beheeren. Maar in alle eerlijkheid blijft dat een doekje voor het bloeden: de limieten zijn bereikt en De Zegge kan zo niet verder», vervolgt Herpoelaert. «Er is nood aan een herordening

van de landbouw en natuur evenwicht. Daarnaast willen we landbouwers overtuigen

om anders te telen en zo de druk op het gebied te verminderen. Op die manier kunnen we hen op een duurzame wijze laten cohabiteren met het reservaat, want we willen ze hier niet weg.»

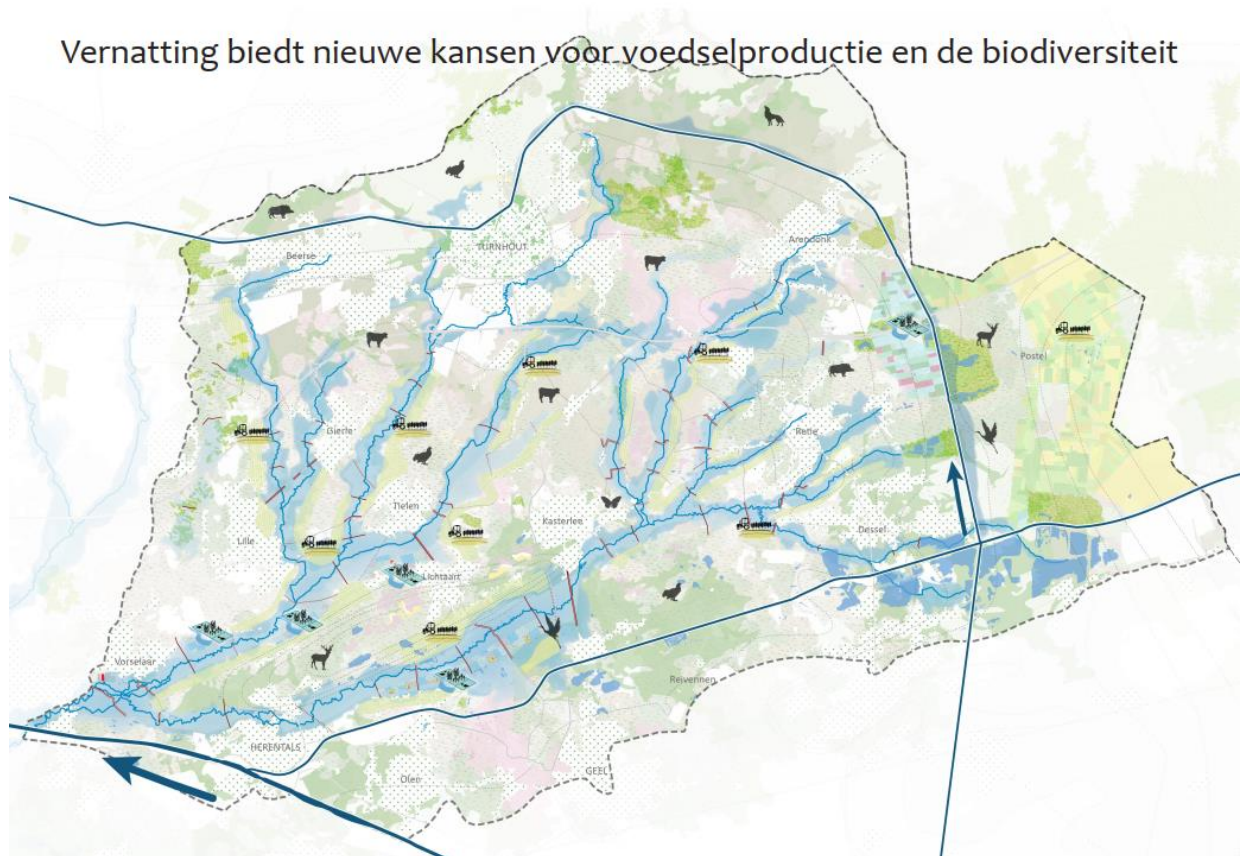
Spons

Zuhal Demir sprak haar steun uit voor die heropwaardering van De Zegge. «Er is de laatste 50 jaar in Vlaanderen liefst 75 procent natte natuur verdwenen. Dat is een fout uit het verleden geweest die we moeten herstellen. Daarom willen we van Vlaanderen opnieuw een spons maken. Dat is ook de reden waarom wel geïnvesteerd hebben in het herstel van vijf hectare natte natuur in De Zegge», aldus Demir.

Figuur 13: krantenartikel "Toekomst De Zegge hangt aan zijden draadje" © HLN

3.3.2.1.6 Droge Delta, case Netebekken

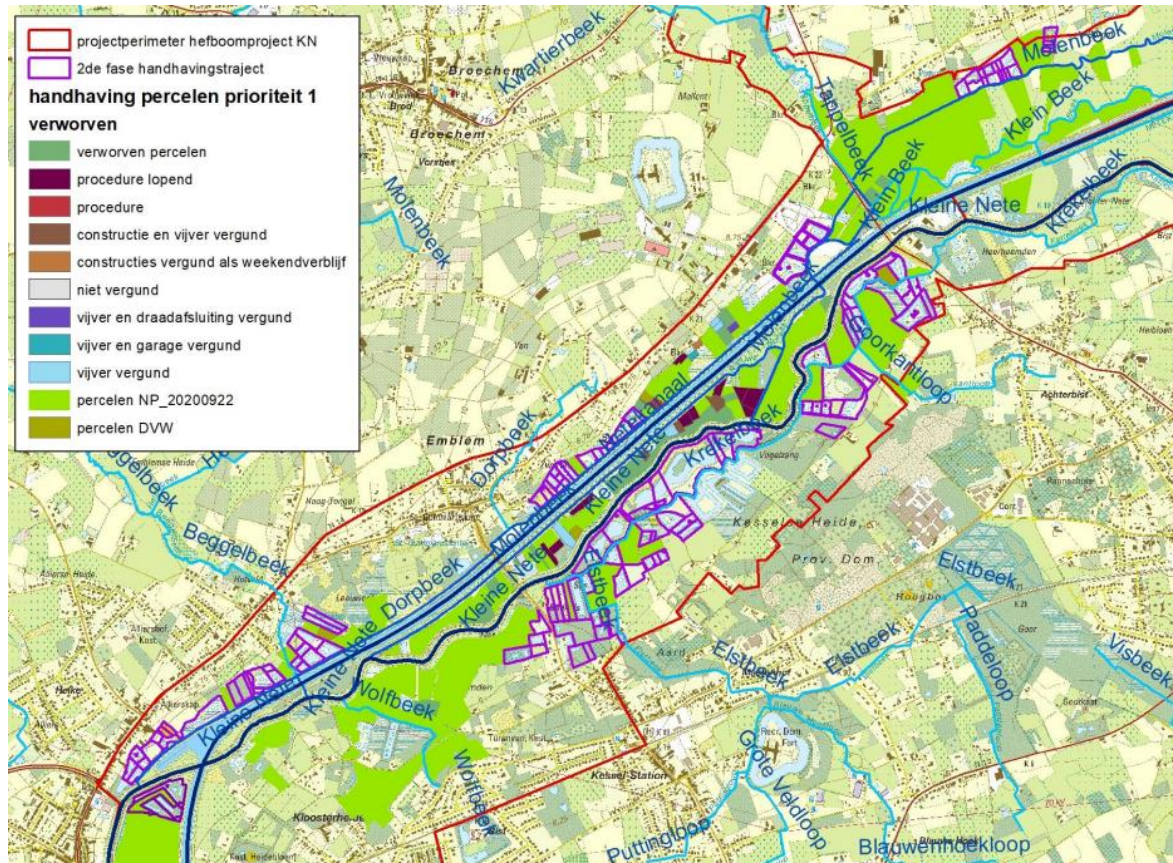
Onder de noemer 'De Droge Delta' startte LABO RUIMTE, het samenwerkingsverband tussen het Departement Omgeving en het Team Vlaams Bouwmeester, in 2020 een nieuw onderzoekstraject m.b.t. de ruimtelijke hefboomen in de strijd tegen waterschaarste. De vallei van de Kleine Nete is een case in dit onderzoek waaraan in 2022 volop werd gewerkt. Meer info via <https://omgeving.vlaanderen.be/nl/onderzoek-droge-delta> en op www.drogedelta.be.

Figuur 14: visiekaart uit het onderzoek Droge Delta

3.3.2.1.7 Handhaving

Ook via een gerichte en gecoördineerde inzet van handhaving trachten we bij te dragen tot de realisatie van de verschillende beleidsdoelen in de vallei van de Kleine Nete. In 2022 werd de voorbereiding gestart om de erg succesvolle aanpak in Molternete te kopiëren naar 3 nieuwe, prioritaire gebieden in de vallei van de Kleine Nete.

Figuur 15: situering handhavende acties in pilotgebied Mol-ter-Nete.

3.3.2.1.8 Relanceoproep Vlaanderen? Natuurlijk!

In het kader van het relancebeleid - dat een doelgerichte herstart van de toeristische sector na de coronacrisis wilde ondersteunen - lanceerde Toerisme Vlaanderen in 2022 een aantal thematische relance-oproepen waaronder **een oproep voor Natuur** met de focus op belevingsvolle pleisterplaatsen en multifunctionele servicepunten voor wandelen, het inrichten van onthaalpunten bij de boer en het ontwikkelen van recreatieve vaarroutes. Het Kleine Nete partnerschap werkte in 2022 in dit kader een dossier uit: *Kleine Nete Momentjes (Buiten de lijntjes, binnen de draagkracht)* (en reef hiermee ca. 750 000 euro aan extra subsidies binnen, zie <https://dekleinenete.be/aftrap-project-kleine-netemomentjes/>).

3.3.2.2 Mol-Postel

In uitvoering van het kaderplan Kempense Meren werkte het provinciebestuur Antwerpen aan de opmaak van een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan (PRUP). Het zal leiden tot de herbestemming van het Zilvermeer te Mol (van ontginningsgebied naar recreatie) en de afbakening van een vervangend ontginningsgebied. Tijdens de plenaire vergadering over dit PRUP werden enkele negatieve adviezen uitgebracht. Onder andere ANB wees op de interferentie met een mogelijke hypotheek op de realisatie van diverse Vlaamse beleidsdoelstellingen. Het Agentschap vroeg me om in dit dossier coördinerend op te treden. Het provinciebestuur toonde zich bereid het planningsproces PRUP Kempense Meren (deel 1) tijdelijk op te schorten in afwachting van een eventueel compromis als resultaat van de coördinatieopdracht.

Het PRUP interfereert rechtstreeks en onrechtstreeks met volgende processen:

- het operationeel uitvoeringsprogramma in uitvoering van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV), afbakening van het buitengebied, regio Neteland (Ruimtelijke Visie voor landbouw, natuur en bos, deelruimte 3, Grensgebied Postel, beslissing Vlaamse Regering dd. 21 december 2007), in het bijzonder de acties 30 en 31;
- de herbevestiging van agrarisch gebied middels de beslissing van de Vlaamse Regering dd. 21 december 2007 (incl. correctie zoals voorgelegd aan de Vlaamse Regering dd. 22 februari 2008);
- de specifieke instandhoudingsdoelstellingen (S-IHD's) voor het habitatrichtlijngebied nr. BE2100026 Vallei van de Kleine Nete met brongebieden, moerassen en heiden en het vogelrichtlijngebied nr. BE2101639 De Ronde Put zoals principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering;
- het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), GEN Nr. 324 De Maat - Den Diel – Buitengoor (Besluit van de Vlaamse Regering dd. 18 juli 2003);
- het beschermd landschap "*De bossen en de plassen van Den Del aan het Kempisch Kanaal met sluis nr. 3 en de Bailybrug*" (m.b. 22/06/2004).

In overleg met alle betrokkenen en de Vlaamse Regering werd in een startnota een plan van aanpak uitgewerkt. Het overleg in dit dossier loopt via een (ambtelijk) bureau en een brede stuurgroep. De bedoeling is om te zoeken naar afstemming tussen het provinciale planningsinitiatief m.b.t. het aanduiden van een reserve-ontginningsgebied en de hiervoor genoemde (Vlaamse) processen. In functie van de verdere besluitvorming legt ik de resultaten van de besprekingen in de stuurgroep voor aan de deputatie van Antwerpen en aan de bevoegde minister(s).

Dat dit een erg omvangrijk en arbeidsintensief proces is dat loopt over meerdere jaren, zal niemand verbazen. In 2022 kwam het bureau 9 keer samen (25/01, 07/03, 25/4, 23/05, 20/06, 29/08, 24/10, 21/11 en 12/12). Er vonden diverse, bilaterale overlegmomenten plaats, onder andere met het college van burgemeester en schepenen van Mol. De stuurgroep kwam, onder voorzitterschap van mezelf, in 2022 één keer samen (15/12).

Een ruimtelijk compromis werd bereikt voor de zuidelijke helft van Mol – Postel dat op dit ogenblik planologisch vertaald wordt in een provinciaal ruimtelijk uitvoeringsplan (PRUP). Om de samenwerking een formeler karakter te geven en de effectieve uitvoering op het terrein te faciliteren, werd een gezamenlijke **Engagementsverklaring uitvoering Postel Zuid** getekend door ANB, VLM, provinciebestuur Antwerpen en Sibelco. Naast een herbestemming (via PRUP) is er vooral ook nood aan instrumenten om de transitie op het terrein ook effectief te realiseren. Hiertoe werd in 2019 een concreet plan van aanpak uitgewerkt dat werd voorgelegd aan en goedgekeurd door de stuurgroep Mol-Postel. Dit plan van aanpak werd vervolgens ook voorgelegd aan en goedgekeurd door bevoegd Vlaams minister Zuhail Demir.

Het plan van aanpak bestaat uit volgende instrumentenmix:

- herverkaveling uit kracht van wet met planologische ruil
- ruilgrond via grondenbank
- natuurinrichting
- PRUP

In 2020 liep een openbaar onderzoek over de ontwerprijrichtingsnota voor het Provinciaal Ruimtelijk Uitvoeringsplan Kempense Meren II. Om de beoogde bestemmingswijzigingen in Postel-Zuid te

realiseren, zijn een aantal eigendomswissels (inclusief herinrichting) nodig tussen landbouw- en natuurgebieden. De inrichtingsnota en vooral de herverkaveling uit kracht van wet met planologische ruil maken dit proces concreet.

In 2022 werd intensief gewerkt op het grondruilplan (herverkaveling uit kracht van wet met planologische ruil).

Figuur 16: Brochure grondruilplan, zie <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/44430> © VLM

3.3.2.3 De Liereman

In juni 2020 vroeg Vlaams minister van Omgeving Zuhair Demir om ook de coördinatie van de uitvoering van het Raamakkoord De Liereman en het voorzitterschap van de overleggroep Liereman over te nemen van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM). VLM blijft uiteraard – samen met de vele partners – nauw betrokken bij de verdere ontwikkeling van de Liereman, maar dan met focus op de kerntaak van de vereniging, namelijk de inrichting van het gebied. Meer info vindt u terug [via deze link](#).

In 2022 kwam de Overleggroep Liereman onder mijn voorzitterschap samen op 16 februari. Volgende punten stonden op de agenda:

1. Verslag Overleggroep Liereman dd. 03/06/2021
2. Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan De Liereman
3. Natuurinrichting
 - a. Stand van zaken en verdere planning
 - b. Grondverwerving
4. Landbouw
 - a. Blue Deal – waterconservering in De Liereman
 - b. BOPOTA
5. Vallei van de Aa
6. Kandidatuur Nationaal Park Taxandria
7. Varia

Via overleg met intendant Piet Vanthemsche zorgden we ook voor afstemming met het maatwerkgebied Turnhouts Vennengebied (PAS, zie <https://www.vlm.be/nl/themas/veerkrachtigeopenruimte/herstructureringsbeleidPAS/maatwerkgebiede/Paginas/Rapportering-intendant.aspx>).

Figuur 17: Waterconservering NIR De Liereman

3.3.3 Mobiliteit en Verkeersveiligheid

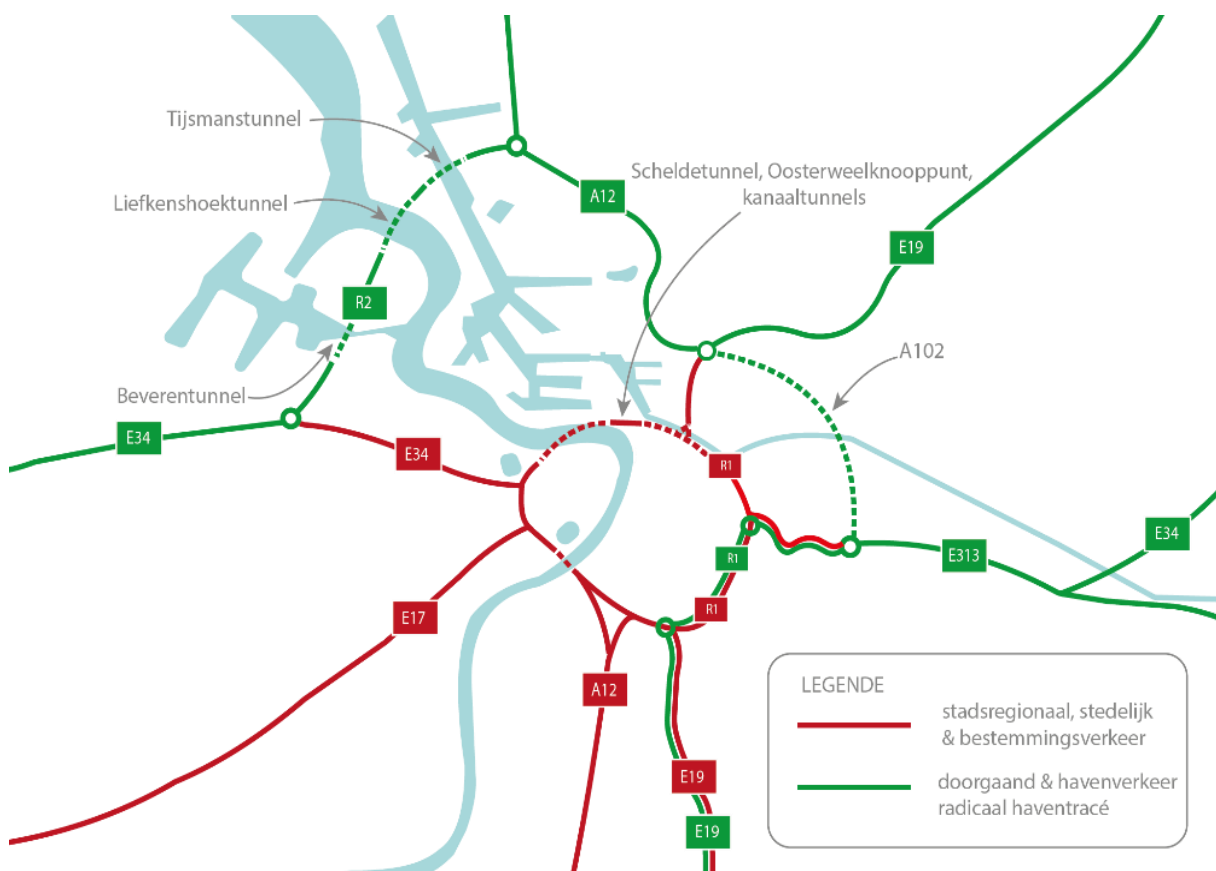
3.3.3.1 Haventracé als onderdeel van het Toekomstverbond

In 2017 sloten de Vlaamse Regering, de stad Antwerpen en de burgerbewegingen stRaten-generaal, Ringland en Ademloos een Toekomstverbond voor een bereikbare en leefbare Antwerpse regio. Dat Toekomstverbond hertekende de aanpak, reikwijdte en organisatie van de mobiliteitsprioriteiten in de Antwerpse regio.

Dit Toekomstverbond voorziet in een noordelijk alternatief rond de stad, dat doorgaand en havengerelateerd verkeer zoveel mogelijk rond de stad moet leiden naar het zogenaamde Haventracé. Het Haventracé is de hoofdontsluiting van de haven van Antwerpen en de noordelijke hoofdroute voor het doorgaand verkeer. Het bestaat uit een verbeterde en versterkte R2 en is een verzameling van bestaande en nieuwe infrastructuurprojecten. Grosso modo bestaat het uit 3 onderdelen:

1. De optimalisatie van de **E34-West** (inclusief de aanpassingen aan het complex E34-R2)
2. De uitbreiding van de capaciteit, met een **tweede Tijismanstunnel**, en het verbeteren van de R2 tussen de Liefkenshoektunnel en de verkeerswisselaar met de A12.
3. De Oostelijke verbinding – heden **De Nieuwe Rand** genaamd – bestaande uit:
 - De optimalisatie van de A12 en de realisatie van de Nx
 - Een nieuwe verbindingsweg, de A102, tussen de E313 en de knoop A12/E19 Noord
 - De verbetering van de E313 tussen Ranst en Antwerpen-Oost (R1)

De Vlaamse Regering stelde me aan als trekker van deze belangrijke pijler van het Toekomstverbond.

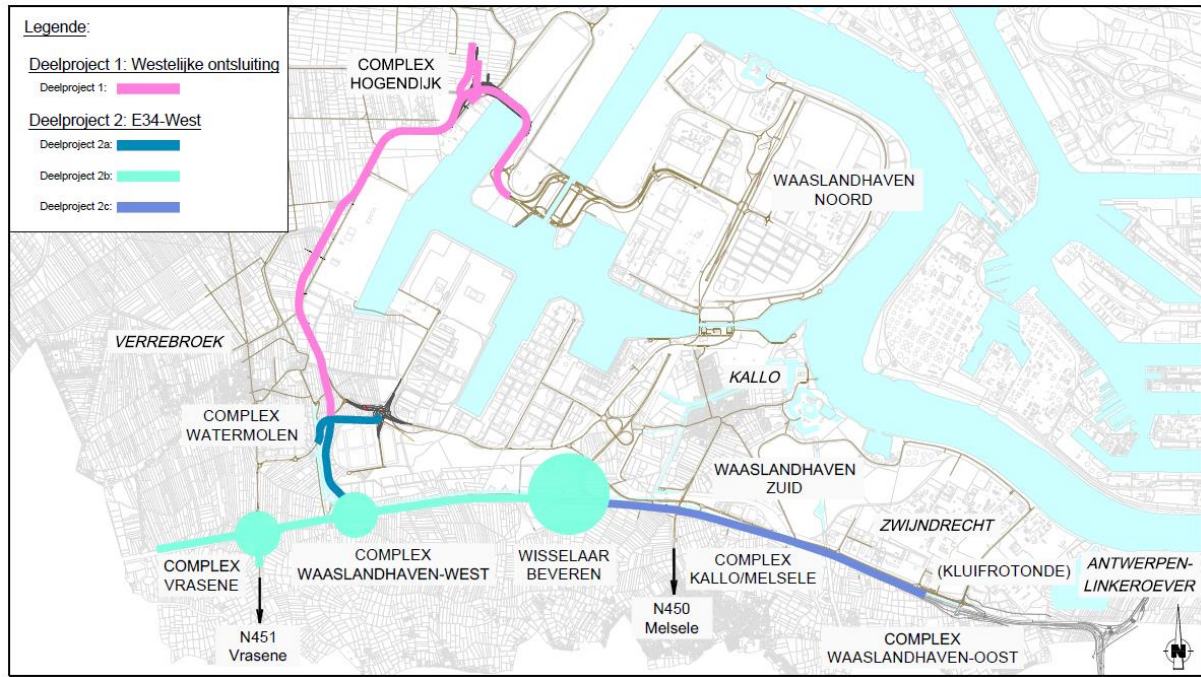

Figuur 18: Overzicht Haventracé

3.3.3.1.1 Optimalisatie E34-West ter hoogte van de Waaslandhaven¹

De E34 ten westen van Antwerpen vervult een belangrijke rol in de ontsluiting van de Waaslandhaven. Momenteel ontbreekt een volwaardige wegaansluiting voor het zuidwestelijke gedeelte wat meteen de belangrijkste aanleiding is van dit project. Door het afsluiten van het toekomstverbond in maart 2017 zal de as E34-R2 in de toekomst een belangrijkere rol spelen in de afwikkeling van het verkeer rondom Antwerpen. Hierdoor neemt het belang van een optimalisatie van de E34 ter hoogte van de Waaslandhaven nog verder toe met als fundamenteel aandachtspunt de verkeerswisselaar E34/R2.

Het project is in een aantal deelprojecten opgedeeld, zoals ook opgenomen in onderstaande figuur:

Figuur 19: overzicht deelprojecten Waaslandhaven

Deelproject 1: westelijke ontsluitingsweg (roze). Deze weg maakt onderdeel uit van het complex project ECA (Extra Containercapaciteit Antwerpen).

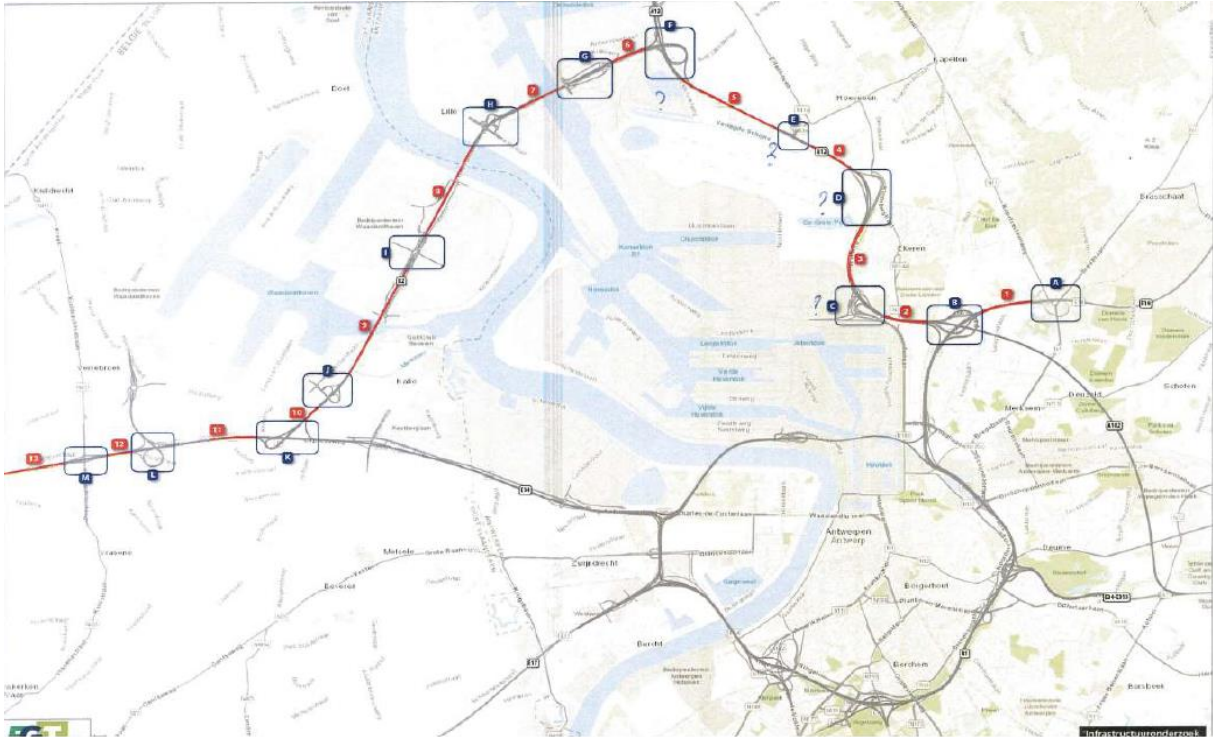
Deelproject 2: E34-West (blauw+groen)

Het projectgebied omvat de E34 en omgeving startende in het westen net voor het bestaande op- en afrittencomplex Vrasene-Verrebroek en sluit in het oosten aan op het projectgebied van Lantis waarvan de werken in uitvoering zijn. Het betreft een traject van ongeveer 10 km hoofdweg. Ook een deel van de westelijke ontsluitingsweg en de aansluiting op de lokale havenwegen in het zuidwesten van de haven maken deel uit van dit project. Uit verkeersonderzoek bleek dat aanpassingen aan de E34 nodig waren om een bijkomend op- en afrittencomplex te kunnen voorzien en de E34 de nodige capaciteitsuitbreiding te geven.

Door het afsluiten van het toekomstverbond in maart 2017 kreeg het project een bijkomende doelstelling:

De as E34-R2 moet zo uitgebouwd worden dat zij in de toekomst een belangrijkere rol kan spelen in de afwikkeling van het verkeer rondom Antwerpen (Haventracé zie onderstaande figuur), een goede doorstroming op het hoofdwegennet is hierbij noodzakelijk.

¹ Tekst door Els Debruyne, Departement Mobiliteit en Openbare Werken Vlaamse overheid

Figuur 20: overzicht van de E34-West

Er zijn twee redenen waarom het project van de E34-West op korte termijn gerealiseerd moet worden:

- Uit eerste verkeersmodelleringen van het Haventracé bleek dat de huidige verkeerswisselaar E34/R2 op korte termijn te kampen krijgt met onvoldoende capaciteit.
- De aansluiting van de westelijke ontsluiting op het hoofdwegenet is noodzakelijk omwille van deze capaciteitsuitbreiding van de containercapaciteit in de Waaslandhaven. Ook in de huidige situatie is een aansluiting op het hoofdwegenet in het zuidwesten van de Waaslandhaven gewenst.

Momenteel bevindt het project zich nog in de studiefase en is het begin- en eindpunt niet aangepast na de ondertekening van het Toekomstverbond, hoewel er geen uitbreiding meer nodig is van de E34 tussen de verkeerswisselaar Beveren (E34/R2) en het complex Waaslandhaven-Oost (heraanleg momenteel in uitvoering o.l.v Lantis.) Dit zorgt ervoor dat een goede aansluiting op het lopende Oosterwielproject gegarandeerd blijft en het één consistent verhaal blijft.

Het project wordt ook niet langer opgevat als louter infrastructuuruitbreiding, maar als een geïntegreerd ontwerpproces waarin landschap, natuur, erfgoed, etc. worden geïntegreerd. Zo wordt onderzoek gedaan naar mogelijke opportuniteiten in de nabije omgeving inclusief het fietsnetwerk. Momenteel wordt het dwarsprofiel van de E34 ook zeer ruim bekeken, inclusief naastliggende leidingenstrook, fietsostrade, etc. De heraanleg van het ganse dwarsprofiel is opgenomen in de raming.

De Vlaamse Regering heeft op 16 juli 2021 de startnota van het GRUP E34-West ter hoogte van de Waaslandhaven goedgekeurd. De Definitieve vaststelling GRUP E34 West ter hoogte van de Waaslandhaven door de Vlaamse Regering is gepland in september 2024.

De start van de werken is gepland voor 2027. Het doel is om tegen 2029 het westelijk gedeelte van het project inclusief de verkeerswisselaar Beveren en de fietsersbrug(gen) gerealiseerd te hebben.

Voor het einde der werken wordt gemikt op 2030 voor het westelijke gedeelte. De planning van de verkeerswisselaar Beveren is zeer afhankelijk van het te kiezen alternatief. Indien er voor een compact complex wordt gekozen, zullen de werken een aantal jaar langer duren.

3.3.3.1.2 *Tijsmanstunnel*

De Tijsmanstunnel is samen met de Liefkenshoektunnel en de Beverentunnel onderdeel van de R2 die Stabroek en Beveren met elkaar verbindt. De eerste auto's reden al in 1967 door de tunnel, het jaar waarin ook de Antwerpse schepen Frans Tijsmans overleed. Bijgevolg werd de tunnel naar hem vernoemd.

Het Kanaaldok was reeds gegraven, maar stond droog bij de aanleg van de tunnel. Een voordeel dat er niet zal zijn voor de bouw van de tweede Tijsmanstunnel. Die technische uitdaging mag echter niet verhinderen dat er een bijkomende verbinding komt tussen beide Kanaaldokoeveren. Niet enkel de haven, maar ook de verkeersdrukte groeide immers fors de voorbije 60 jaar tijd. Het verkeer op de R2 kende vooral een hoge vlucht na de bouw van de Liefkenshoektunnel. De twee maal twee rijstroken zonder pechstrook zijn onvoldoende om het verkeer op een veilige en vlotte manier te verwerken. Daarnaast doet de Tijsmanstunnel tegelijk ook dienst als verbinding voor de lokale bedrijventerreinen en dokken. Die dubbele functie krijgt de huidige tunnel niet meer gebolwerkt.

De op- en afritten dicht bij de tunnelmonden veroorzaken ook nog eens heel wat weefbewegingen en snelheidsverschillen aan de uiteinden van de tunnel. Dit zorgt voor extra opstoppingen en ongevallen. Dit is niet het enige veiligheidsrisico. Zonder renovatie zal de tunnel niet meer geschikt zijn voor internationaal transport van gevaarlijke stoffen – het ADR-verkeer.

Tot slot is er ook geen veilige fietsverbinding om het Kanaaldok te kruisen. Niet onbelangrijk, gezien het succes van (bedrijfs)fietsen en speedpedelecs in het havengebied en de 50/50 modal shift-doelstelling uit het Toekomstverbond. Momenteel wordt daar een mouw aan gepast met pendelbussen die fietsers van de ene naar de andere oever brengen, maar dit vormt geen duurzame oplossing voor het probleem. Een nieuwe verbinding dringt zich dus op.

Relatie met andere projecten

Een tweede Tijsmanstunnel is opgenomen in het Masterplan 2020 en sluit aan bij de ambities van het Toekomstverbond.

Het project staat in relatie tot diverse andere projecten, waaronder Oosterweelverbinding en Extra Containercapaciteit Antwerpen (ECA). Het project tweede Tijsmanstunnel zorgt voor een vlotte en veilige verkeersstroom tussen de beide dokoeveren en een verhoogde capaciteit zodat de Liefkenshoektunnel ten volle benut kan worden. De tweede Tijsmanstunnel is dus meebepalend voor de verkeersintensiteiten van het ganse ringsysteem (R1-R2) en de realisatie ervan zit zowel bij OWV als bij ECA als uitgangspunt in het ontwerp en de gevoerde processen.

Voorkeursvariant

In het afgeronde variantenonderzoek 'Uitbreiding capaciteit Tijsmanstunnel Haalbaarheidsstudie' waarbij verschillende varianten (tunnels en brug) werden onderzocht op hun verschillende facetten komt variant 2, d.i. de realisatie van een nieuwe tunnel voor doorgaand verkeer (autoweg R2) met renovatie van de bestaande Tijsmanstunnel voor lokaal verkeer, naar voor als voorkeursvariant.

De kanaaldokkruising realiseren met een tunnel vormt de meest gedragen oplossing zowel naar invulling van de functionele criteria als in waardebeoordeling door de belanghebbenden.

De bestaande Tijsmanstunnel vormt daarbij nog steeds een noodzakelijk onderdeel van het mobiliteitssysteem voor de afwikkeling van het lokale verkeer (waaronder ook gevaarlijke transporten). Een gedegen renovatie en verhoging van het veiligheidsniveau is dan ook noodzakelijk.

Vervolgstappen

Er dringen zich verdere studies van de gekozen variant op. Deze taken en activiteiten zijn toegekend aan Lantis, maar om deze opdracht te kunnen uitvoeren is een in verhouding tot de omvang van het project begroot studiebudget nodig. Momenteel is het wachten op verdere politieke besluitvorming die in 2023 zijn beslag zou kennen. Zowel in het belang van ECA, als omwille van de verkeersveiligheid en verkeerskundige functie van de R1 is het van belang dat er in 2023 verdere actie volgt.

Parallel aan de verdere technische studie van het project zal ook een uitwerking van de financierings- en aanbestedingsstrategie dus noodzakelijk zijn.

Kostenraming

De investeringskost voor de bouw van de nieuwe Tijsmanstunnel (volgens de voorkeursvariant) bedraagt 1 miljard euro, geraamd met de SSK-methode en een probabiteit van 50% (P50) en een prijspeil 01/01/2019. De renovatie van de bestaande Tijsmanstunnel wordt geraamd op 200 miljoen euro (pp 01/01/2019).

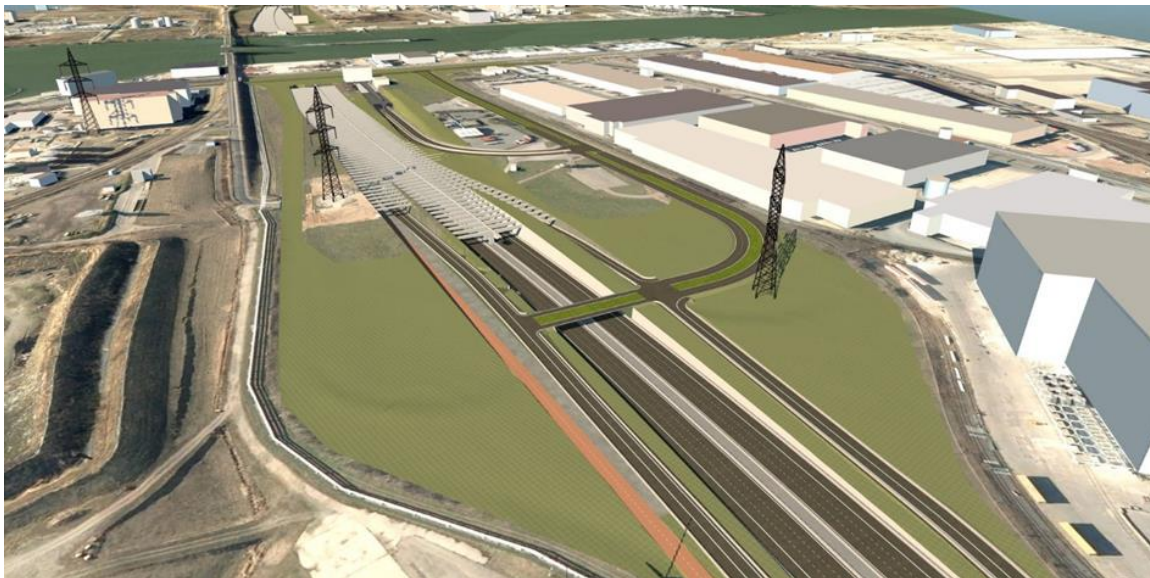
De realisatie van het project en daarmee de bijhorende investeringskosten worden verwacht in de periode 2024-2030. De studie gebeurt logischerwijs voornamelijk voorafgaand aan de realisatie. De haalbaarheidsstudie is afgerond maar om een openstellingsdatum van 2030 te halen is een doorstart van het project dringend noodzakelijk.

Vergunningstraject

Het vergunningstraject voor het project tweede Tijsmanstunnel bestaat uit drie onderscheiden maar onderling gekoppelde processen, waarvan de timing onderling wordt afgestemd en geïntegreerd in de globale projectplanning:

- de vaststelling van het project als project van algemeen belang met een ruimtelijk beperkte impact door de projectvergadering;
- het project-MER traject vóór omgevingsvergunningsaanvraag;
- de procedure voor omgevingsvergunningsaanvraag met geïntegreerd project-MER.

Het volledige project is in overeenstemming met het GRUP “Afbakening Zeehavengebied Antwerpen” enkel ter hoogte van de effectieve kanaaldokkruising wijkt het project af van de stedenbouwkundige voorschriften. Uit het project MER en de projectvergadering zal moeten blijken of de toepassing van artikel 4.4.7, §2 VCRO mogelijk is en een planningsinitiatief niet noodzakelijk is.

Figuur 21: 3D-model van het halve verkeerscomplex met een tweede Tijsmanstunnel © Lantis

3.3.3.1.3 Complex project Oostelijke Verbinding – De Nieuwe Rand²

Situering en voortraject

Het Complex Project De Nieuwe Rand - voorheen 'Oostelijke Verbinding' - heeft als algemene doelstelling het oostelijk traject van het Haventracé te realiseren in functie van de verbetering van de hoofdontsluiting van de haven van Antwerpen, en om langsheen de noordelijke hoofdweg het doorgaand verkeer zoveel mogelijk om de stad te leiden. Het betreft onder meer volgende infrastructuurprojecten:

- de optimalisatie van de A12-noord en de realisatie van de Nx;
- een nieuwe verbindingsweg, de A102, tussen de E313 en de knoop A12/E19;
- de verbetering van de E313 tussen Ranst en Antwerpen-Oost (R1)

Het complex project heeft echter een bredere scope. Aan deze doelstelling betreffende snelweginfrastructuur worden een reeks andere maar evenwaardige doelstellingen zoals leefbaarheid, omgevingskwaliteit, en klimaatrobuustheid gelinkt. Zo willen we de potentiële negatieve impact op de omgeving pro-actief, geïntegreerd en gebiedsgericht aanpakken (Beleidsplan Ruimte Vlaanderen, Vlaams Klimaat- en Energieplan). De uitwerking van deze opgave is bovendien gevat door een aantal ruimtelijk samenhangende infrastructuurprojecten voor duurzame modi zoals de Tweede Spoortoegang tot de haven van Antwerpen, de leidingstraat Antwerpen-Geleen en de hoogwaardige openbaar vervoersas langsheen de E313.

Als tussenfase tussen de verkennings- en onderzoeksfase werd een ambitiefase uitgevoerd. Deze ambitiefase had tot doel de ambities van de verschillende stakeholders in kaart te brengen en mogelijke quick wins te bepalen. Hiertoe werden verschillende bilaterale gesprekken met gemeentebesturen gevoerd en werden deelwerkbanken georganiseerd. De resultaten van de ambitiefase werden gebundeld in een syntheseverslag (januari 2022).

Onderzoeksfase

De onderzoeksfase werd begin 2022 aangevat. Het doel van de onderzoeksfase is niet enkel om te komen tot een duidelijke keuze over het infrastructurele oostelijke traject van het Haventracé, inclusief het verbeteren van bestaande situaties (bv. verkeershinder, barrières, verkeersveiligheid, ...), maar om ook de kansrijke opties na te gaan om deze weginfrastructuur te integreren met de infrastructuur voor duurzame transportmodi. Hierbij wordt gewaakt over afstemming met het gebiedsprogramma 'Wommelgem/Ranst' (cfr. VR 2020 1812 DOC.1521/1).

Het complex project heeft tevens tot doel om mogelijkheden en randvoorwaarden te verkennen en te onderzoeken inzake een ruimtelijk (landschaps-)concept en vervolgens een substantiële bijdrage te leveren aan de verbetering van de omgevingskwaliteit en leefbaarheid in het gebied ten oosten van Antwerpen. Het complex project wenst in de onderzoeksfase eerst te komen tot een geïntegreerde gebiedsvisie als kader voor het formuleren van concrete projecten die leiden tot kwalitatieve verbetering van de omgevingskwaliteit en klimaatmaatregelen in het gebied ten noorden en ten oosten van Antwerpen. De te realiseren infrastructuurprojecten zijn structurend voor hun omgeving, bijgevolg is het essentieel de functies en kwaliteiten van die omgeving duurzaam te versterken en klimaatrobuust uit te bouwen.

Op basis van de resultaten van het geïntegreerd onderzoek zal bekeken worden binnen welke redelijke timing er kan gekomen worden tot een voorontwerp van voorkeursbesluit.

Een eerste mijlpaal daarbij is de opmaak van een alternatievenonderzoeksnota. Deze nota is een formeel document in de procedure complexe projecten en geeft een uitvoerige beschrijving van de scope van het geïntegreerd onderzoek:

- welke alternatieven worden er onderzocht (inclusief concrete tekeningen en kaarten);
- op welke wijze worden de alternatieven onderzocht.

² Tekst door Annelies De Ridder (AWV), <https://www.degroteverbinding.be/nl/over-ons/media/dgv-algemeen-publicatie-5-jaar-toekomstverbond>

De alternatievenonderzoeksnota geeft een gedetailleerde beschrijving van waar we met het complex project naartoe willen en hoe we de doelstellingen van het complex project gaan onderzoeken. De alternatievenonderzoeksnota werd op 1 september 2022 verstuurd naar de adviesverlenende instanties en lag van 12 september tot en met 11 oktober voor in een publieke raadpleging. Na verwerking van de relevante reacties in een definitieve versie van de alternatievenonderzoeksnota is intussen het geïntegreerde onderzoek van start gaan. Dit moet leiden tot een voorkeursbesluit met de bepaling van een voorkeursalternatief op strategisch niveau. Het voorkeursbesluit zal bestaan uit:

- een gebiedsgerichte en geïntegreerde visie voor het gebied ten noorden en ten oosten van Antwerpen;
- overzicht van de verschillende types van projecten (omschreven op strategisch niveau) die door verschillende bevoegde instanties opgenomen worden;
- afstemming inzake engagementen, fasering, harde en zachte koppelingen.

Het doel is om de onderzoeksfase af te ronden tegen eind 2023. In het voorjaar van 2024 zal dan gewerkt worden aan de synthese om vervolgens tot een voorkeursscenario te komen.

Figuur 22: Schema van de aanpak richting het beste scenario

Dit alles gebeurt volgens een participatief en open proces. Dit wordt geborgd in de werkbank van het complex project De Nieuwe Rand. De werkbank is te beschouwen als een veilige ruimte voor een open debat over de verschillende infrastructurele oplossingen voor het Haventracé.

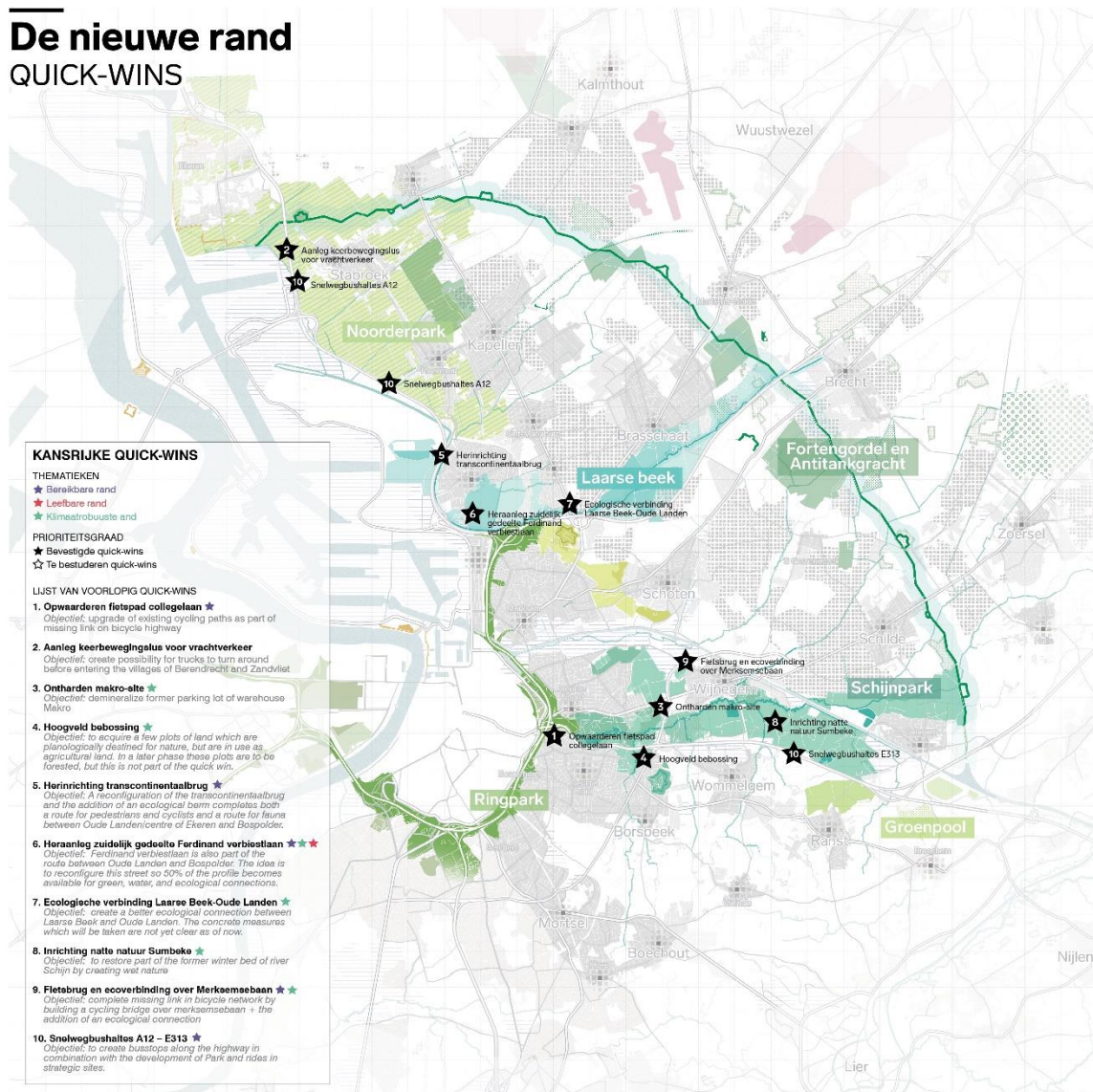
Het complex project biedt de mogelijkheid om de bestaande dynamiek in dit gemeenschappelijke proces van actoren verder te zetten met uitzicht op het uitklaren en nemen van verantwoordelijkheden in een gedeeld engagement. Het voorkeursbesluit verankert de keuzes die cruciaal zijn voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van de Antwerpse regio. Ook de parallel op te starten procedures voor snellere (deel)projecten worden binnen het proces opgevolgd.

Na de onderzoeksfase vat de uitwerkingsfase aan voor de verschillende (deel)projecten, waarna de effectieve uitvoering kan starten, ten vroegste in 2026.

Samen met al onze partners wordt in afwachting van het voorkeursbesluit gelijktijdig al nagedacht en verder gewerkt op een aantal acties op het terrein die los van het uiteindelijk gekozen scenario nu reeds co-creatief verder zouden kunnen worden opgepakt en uitgevoerd.

De nieuwe rand

QUICK-WINS

Figuur 23: Overzicht van illustratieve quick-wins

Co-creatieve werkbankformule

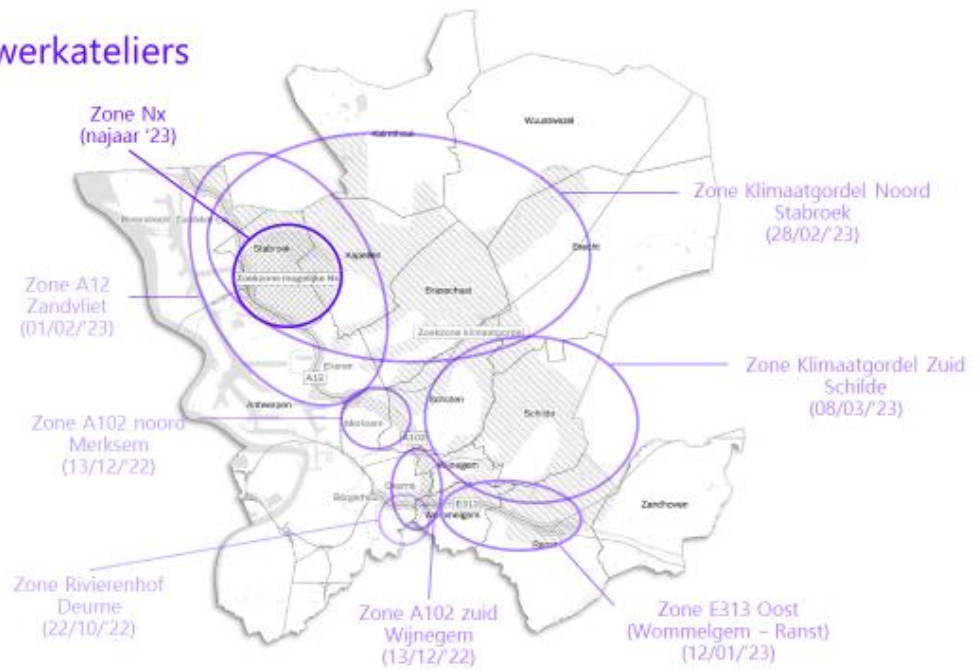
De doelstellingen en ambities van het complex project en de te maken keuzes worden zoals reeds eerder gesteld verder besproken in de werkbankformule, onderzocht door het externe studieteam en vervolgens verankerd in een voorkeursbesluit.

Het proces dat we de komende jaren samen verder gaan voeren, het onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek en het voortschrijdend inzicht dat daarmee gepaard gaat, maakt dat we stap voor stap verder bouwen aan draagvlak voor het op te bouwen voorkeursbesluit.

Ten behoeve van dit draagvlak werd intussen ook een website over De Nieuwe Rand gemaakt waar zoveel mogelijk relevante informatie en lopend studiewerk kan worden geraadpleegd. Via de website worden zoveel mogelijk betrokkenen en bewoners van de Nieuwe Rand breed geïnformeerd en op de hoogte gebacht van participatie en co-creatie initiatieven. In 2022 is er heel intensief samengewerkt met alle stakeholders binnen de werkbankformule met zowel werkbanken, werkateliers en werkgroepen.

Zie hiervoor: www.denieuwerand.be

Overzicht werkateliers

Figuur 24: overzicht van werkateliers

Figuur 25: illustratie van werkatelier A102Z (Wijnegem) op 13 december 2022

Figuur 26: illustratie werbank in Provinciehuis

3.3.3.2 Verkeersveiligheid

3.3.3.2.1 Vlaams Forum Verkeersveiligheid

Sinds april 2019 heb ik de eer om het Vlaams Forum Verkeersveiligheid (VFV) voor te zitten. Dit forum is een overlegplatform waarin alle betrokkenen op het gebied van verkeersveiligheid in Vlaanderen zetelen. Het forum heeft enerzijds een overlegfunctie: de deelnemende organisaties zoeken naar afstemming en wisselen kennis en ervaring uit. Anderzijds formuleert het forum adviezen aan de Vlaamse of Federale Regering om de verkeersveiligheid op de wegen te verbeteren.

Samen met het VFV probeer ik – in de brede context van de 4 E's: education, engineering, enforcement en evaluatie – o.m. van de strijd tegen rijden onder invloed, overdreven snelheid en rijden terwijl men afgeleid is door o.m. de smartphone, een topprioriteit te maken in het federale en Vlaamse verkeersveiligheidsbeleid. Een speerpunt in dit pleidooi is de nultolerantie voor alcohol (en smartphones) achter het stuur. Voorts gaat veel aandacht naar opleiding en vorming, duurzame(re) mobiliteit, de introductie van nieuwe verkeersveilige technologieën, vergevingsgezinde wegen en een betere handhaving. Het doel: een duurzame realisatie van *Vision Zero*: samen naar nul verkeersdoden en zwaargewonden in en door het verkeer tegen ten allerlaatste 2030. Meer info: www.vlaamsforumverkeersveiligheid.be.

In 2022 kwam het Vlaams Forum Verkeersveiligheid 4 keer samen:

- 25/02/22 (online);
- 10/06/22 (fysiek);
- 16/09/22 (online);
- 09/12/22 (online, gouverneur verontschuldigd).

Op 15 maart 2022 sloot ik het Vlaams Congres Verkeersveiligheid af met een videoboodschap (https://www.dropbox.com/s/kfar4niqqj6z21/VSV_Speech_Cathy_Berx.mp4?dl=0). Veiligheid binnen de bebouwde kom was het centrale thema op het congres. Een van de belangrijkste projecten die op aan bod kwamen was het buitengewoon belangrijke initiatief van de Coalitie van 30, een initiatief van de stad Leuven, de VSV, de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) en Fietsberaad Vlaanderen. Het doel van de coalitie is om overal 30 km/uur als standaardlimiet in te voeren in de bebouwde kom, tenzij de weginfrastructuur zo is ingericht dat hij veilig is voor fietsers en voetgangers dankzij vrij liggende fiets- en voetpaden en conflictvrije kruispunten. De effectieve en correcte toepassing van het afwegingskader van AWWV geldt hierbij als belangrijke leidraad. Goede communicatie en maximale betrokkenheid van burgers, scholen, ... dragen bij tot draagvlak. De Coalitie van 30 was een van de genomineerden voor de Vlaamse Verkeersveiligheidsprijs die op het congres werd uitgereikt.

FOTO RR

Figuur 27: krantenartikel "Gouverneur kruipt achter op de motor" © DS

IN BEELD

Gouverneur kruipt achter op de motor

Antwerps provinciegouverneur Cathy Berx tekende present op de Dag van de Motorrijder. Meer zelfs, ze ging mee achter op de motor. Berx is ook voorzitter van het Vlaams Forum Verkeersveiligheid en in die hoedanigheid zet ze zich mee achter deze campagne. Campus Vesta, het provinciaal centrum voor verkeersopleidingen in Ranst, gaf in Brasschaat samen met politiezone Brasschaat en politiezone Voorkepen gratis training en tips. De gouverneur zit graag achterop, maar besturen laat ze liever aan anderen over. "Ik ben nogal klein, hè. Geen haar op mijn hoofd denkt eraan om zelf met een dergelijke machine te gaan rondrijden. Mijn begeleider heeft uitstekend gereden, ik was echt een bevoorrecht passagier." (jbr)

3.3.3.2 Traject Verkeersveilige Gemeente

Nul slachtoffers in en door het verkeer... Voor provincie Antwerpen, de (federale diensten van de) gouverneur, Ouders van Verongelukte Kinderen vzw (OVK) en de Vlaamse Stichting Verkeerskunde (VSV) is dit dé doelstelling van een goed verkeersveiligheidsbeleid. Met het oog op een ingrijpende daling van het aantal verkeersslachtoffers lanceerden gedeputeerde voor Mobiliteit Luk Lemmens en ik een oproep aan alle gemeenten van de provincie om deel te nemen aan het traject Verkeersveilige Gemeente.

Het traject is het resultaat van een unieke samenwerking tussen de (federale diensten van de) gouverneur, de dienst Mobiliteit van provincie Antwerpen, VSV en OVK. Zolang er nog een dode of zwaargewonde valt in en door het verkeer, is elke euforie misplaatst. Een doelstelling die 'streeft' naar maximum 200 verkeersdoden in 2020 blijft verbazen. Na de Veiligheidsconferentie van 2016 (met als thema verkeersveiligheid en innovatie), de goed ingeburgerde WODCA-controles en twee openingsredes over dit thema, is het hoog tijd voor meer concrete actie.

Het traject Verkeersveilige Gemeente in de provincie Antwerpen komt daaraan tegemoet. Het gaat nog een stap verder dan de reeds bestaande en overigens sterke verkeersveiligheidsinitiatieven van VSV en het SAVE-charter van OVK. Deelnemende gemeenten gaan een inspanningsverbintenis aan op de korte en langere termijn. Bij alle medewerkers en beleidsverantwoordelijken in onze gemeenten willen we een verkeersveiligheidsreflex ontwikkelen en versterken. Het is belangrijk dat alle niveaus de verkeersveilige visie uitdragen en daarbij nauw samenwerken met de lokale politie en alle maatschappelijke actoren.

Boven alles telt het resultaat: op duurzame wijze geen slachtoffers meer in en door het verkeer. Dit is wat ons allen zou moeten verbinden en sterken in onze gezamenlijke ambitie.

Al 58 van de 69 Antwerpse gemeenten stelden zich kandidaat voor deelname aan het traject, 15 van hen konden starten in 2018 en telkens 10 in 2019 en 2020. In 2021 starten 7 gemeenten en **in 2022 nog eens 9**. De laatste 7 starten op in 2023. Voor de selectie gebruiken we de ongevallencijfers (doden en zwaargewonden) van de laatste 3 jaar ten opzichte van het aantal inwoners per gemeente. We selecteren de 5 gemeenten met het hoogste aantal slachtoffers en de vijf gemeenten met het laagste aantal slachtoffers.

Aartselaar Opstart 2023	Geel Uitvoeren plan	Malle Uitvoeren plan	Schilde Geen kandidaat
Antwerpen Geen kandidaat	Grobbendonk Uitvoeren plan	Mechelen Geen kandidaat	Schoten Geen kandidaat
Arendonk Uitvoeren plan	Heist-op-den-Berg Opstart 2023	Meerhout Uitvoeren plan	Sint-Katelijne-Waver Opstart 2023
Baarle-Hertog Uitvoeren plan	Hemiksem Uitvoeren plan	Merksplas Geen kandidaat	Stabroek Opstart 2023
Balen Uitvoeren plan	Herentals Uitvoeren plan	Mol Uitvoeren plan	Turnhout Opstart 2023
Beerse Uitvoeren plan	Herenthout Uitvoeren plan	Mortsel Geen kandidaat	Vorselaar Uitvoeren plan
Berlaar Uitvoeren plan	Herselt Uitvoeren plan	Niel Geen kandidaat	Vosselaar Uitvoeren plan
Boechout Uitvoeren plan	Hoogstraten Uitvoeren plan	Nijlen Uitvoeren plan	Westerlo Uitvoeren plan

Bonheiden Uitvoeren plan	Hove Uitvoeren plan	Olen Uitvoeren plan	Wijnegem Uitvoeren plan
Boom Uitvoeren plan	Hulshout Opstart 2023	Oud-Turnhout Uitvoeren plan	Willebroek Uitvoeren plan
Bornem Uitvoeren plan	Kalmthout Uitvoeren plan	Putte Geen kandidaat	Wommelgem Uitvoeren plan
Borsbeek Uitvoeren plan	Kapellen Uitvoeren plan	Puurs Amands Uitvoeren plan	Wuustwezel Uitvoeren plan
Brasschaat Uitvoeren plan	Kasterlee Uitvoeren plan	Ranst Uitvoeren plan	Zandhoven Uitvoeren plan
Brecht Uitvoeren plan	Kontich Uitvoeren plan	Ravels Uitvoeren plan	Zoersel Uitvoeren plan
Dessel Uitvoeren plan	Laakdal Geen Kandidaat	Retie Opstart 2023	Zwijndrecht Geen kandidaat
Duffel Uitvoeren plan	Lier Geen kandidaat	Rijkevorsel Uitvoeren plan	
Edegem Uitvoeren plan	Lille Uitvoeren plan	Rumst Uitvoeren plan	
Essen Uitvoeren plan	Lint Uitvoeren plan	Schelle Uitvoeren plan	

Tabel 8: overzicht status uitvoering plannen Traject Verkeersveilige Gemeente

Samen met de deelnemende gemeenten streeft de provincie Antwerpen met het traject Verkeersveilige Gemeente naar een beter lokaal verkeersveiligheidsbeleid. We ondersteunen deelnemende gemeenten om een actieplan op te stellen met als doel nul doden en zwaargewonden in en door het verkeer.

Trajectstappen:

1. Ondertekening van het SAVE-charter (OVK): een intentieverklaring om aan de verkeersveiligheid te werken. De gemeente streeft zeven doelstellingen na, waaronder de afstemming van het beleid op kinderen en de opvang van verkeersslachtoffers.
2. Coachingstraject (provincie Antwerpen, FDG, VSV en OVK): een diepgaande en integrale analyse van het verkeersveiligheidsbeleid van de gemeente op vijf gebieden: Engagement, Educatie en communicatie, Infrastructuur, Handhaving en Monitoring en evaluatie.
3. Het coachingstraject resulteert in een actieplan dat ruimer is dan de OVK-doelstellingen. Het bevat concrete verbeterpunten en nieuwe initiatieven.
4. Begeleiding en ondersteuning bij het uitvoeren van het actieplan (provincie, OVK en FDG): intensieve begeleiding om de geselecteerde actiepunten concreet vorm te geven en te komen tot meetbare resultaten.

De provincie Antwerpen neemt een coördinerende rol op maar gaat tegelijkertijd nog een stap verder: ze biedt een kosteloos coaching- en begeleidingstraject voor gemeenten aan om samen met de eerdergenoemde partners verder te werken aan meer en betere verkeersveiligheid. Daarbij gaat zij voor meetbare resultaten. Met de mobiliteitsstudies en de fietsbarometer heeft de provincie hierin een grote expertise opgebouwd. De vergaarde kennis gebruikt de provincie Antwerpen nu graag voor het traject Verkeersveilige Gemeente, samen met de waardevolle kennis van de FDG, OVK en VSV.

Dag van de Verkeersveilige Gemeente

Op woensdag 22 juni organiseerde de provincie Antwerpen de eerste Dag van de Verkeersveilige Gemeente. De 90 deelnemers, uit 39 Antwerpse gemeenten en 12 politiezones, werden ondergedompeld in de verschillende aspecten van verkeersveiligheid. 13 gemeenten kregen een erkenning voor hun inspanningen bij het uitvoeren van hun actieplan verkeersveiligheid. Ze startten in 2018 als eersten op in het traject Verkeersveilige Gemeente. In uitvoering van hun verkeersveiligheidsactieplan realiseerden ze onder meer:

- een duidelijk beleid en visie over verkeersveiligheid
- goede participatietrajecten
- fietsstraten
- nauwe samenwerking met de politie
- sterke voor- en nametingen bij nieuwe verkeerssituaties

Proficiat aan Bornem, Borsbeek, Edegem, Essen, Hove, Kalmthout, Kontich, Puurs-Sint-Amands, Ravels, Schelle, Vorselaar, Wijnegem en Wuustwezel.

Figuur 28: Dag van de Verkeersveilige Gemeente

Dat 90 deelnemers uit gemeenten en hun politiezones aanwezig waren, motiveert. Zolang er doden en zwaargewonden vallen in het verkeer blijft de inzet op verkeersveiligheid cruciaal. Het doel is en blijft nul slachtoffers. Dat gemeenten en politiezones deze doelstelling massaal onderschrijven, betekent dat ze om de veiligheid van hun inwoners geven.

3.3.3.2.3 Provinciale Adviescommissie Verkeersveiligheid provincie Antwerpen

In april 2012 startte ik met een provinciaal forum rond verkeersveiligheid : de Provinciale Adviescommissie Verkeersveiligheid provincie Antwerpen (kortweg: PAVA).

PAVA komt tweemaal per jaar samen en brengt alle stakeholders van mobiliteit en verkeersveiligheid samen. Deze partners zijn o.m. de procureur des Konings, DirCo, gemandateerde korpschefs, de wegpolitie, het Vias institute, departement Mobiliteit en Openbare Werken, beheerders van de weginfrastructuur, De Lijn, provinciebestuur van Antwerpen (departement Ruimte, Erfgoed en Mobiliteit), Ouders van Verongelukte Kinderen en de Vlaamse Stichting Verkeerskunde. PAVA buigt zich voornamelijk over handhaving, af te stemmen wetgeving, verkeersveiligheidsacties en infrastructuuringrepen met het oog op een verkeersveilige omgeving en het terugdringen van het aantal verkeersslachtoffers.

In 2022 kwam de PAVA 2 keer samen, namelijk op 28 april en 8 november. Volgende punten stonden op de agenda.

Vergadering 28 april 2022:

- Kruispuntbank rijbewijzen – project Mercurius
- Bevel tot betalen – project Crossborder
- Uniformisering tolerantiegrenzen snelheidsregimes ProvAnt
- Gemachtigde opzichters
- ANPR – AMS
- GAS 5
 - Problematiek
 - Voorstel tot oplossing/verbetering
- Geïntegreerde controleacties 2022
- Analyse verkeersongevallen: aankoop Orbit door provincie
- Vlaams forum verkeersveiligheid: terugkoppeling vergadering 25.02.2022
- Varia
 - Verkeersleefbaarheid N153 te Lille
 - Alcoholcontroles – gebruik van samplingtoestellen
 - Briefing SUV – VIAS Institute

Vergadering 8 november 2022:

- Kruispuntbank rijbewijzen – project Mercurius
- Bevel tot betalen – project Crossborder
- Uniformisering tolerantiegrenzen snelheidsregimes ProvAnt
- Gemachtigde opzichters: 1e resultaten opleiding Campus Vesta
- Provinciale coördinatiecel ANPR 19.09.2022: feedback
- GAS 5: hersteldecreet
- Analyse verkeersongevallen – Orbit
- Verkeersleefbaarheid N153 Lille
- Dag van de Verkeersveilige gemeente 22.06.2022: feedback
- Geïntegreerde controleacties kalender 2023
- Vlaams Forum Verkeersveiligheid
 - terugkoppeling vergadering 10.06.2022
 - terugkoppeling vergadering 16.09.2022
- Rijden onder invloed van drugs – problemen met bestelling speekseltesten
- Zone 30 afwegingskader
- Varia: Ter inspiratie: West-Vlaams project analyse VKO met dodelijke afloop – vraag minister Peeters

3.3.3.2.4 WODCA

Al bijna 30 jaar zetten politiemensen zich tijdens WODCA-acties (Weekend Ongevallen Door Controles Aanpakken) in de weekendnachten in om het verkeer op de Antwerpse wegen veiliger te maken. Gemiddeld zijn er elk weekend 140 politiemensen op de been om WODCA-controles (snelheids-, alcohol- en drugscontroles) uit te voeren in de hele provincie Antwerpen. Bovendien organiseren we regelmatig grootschalige provinciale WODCA-acties waaraan zowat alle politiezones deelnemen. Zo ook tijdens de nacht van 10 en 11 december, waarbij maar liefst zo'n 190-tal politiemensen controles uitvoerden.

Na de op vlak van verkeersveiligheid rustigere coronajaren hoopten we dat de trend naar minder ongevallen, minder doden en zwaargewonden in het verkeer zich zou doorzetten. De werkelijkheid is helaas anders. Jammer genoeg steeg het aantal verkeersongevallen in 2022 opnieuw fors. Er gebeurden helaas weer evenveel ongevallen als voor de pandemie. Ook het aantal doden en (zwaar)gewonden in en door het nachtelijk weekendverkeer steeg opnieuw. Middelengebruik, alcohol en overdreven snelheid eisen nog steeds te veel slachtoffers. Verkeersveiligheid: minder doden en zwaargewonden in en door het verkeer, blijft een absolute prioriteit. Het zou eenieder's ambitie moeten zijn.

Met het oog op veiliger verkeer tijdens de weekendnachten, voerden de politiediensten in Antwerpen de WODCA-controles terug op. Met resultaat: onze politiediensten voerden in 2022 dubbel zoveel snelheidscontroles uit dan het jaar voordien en ook aanzienlijk meer alcohol -en drugscontroles. Ik ben hen daar zeer dankbaar en erkentelijk voor. Het toenemende aantal rijbewijzen dat onmiddellijk moest worden ingetrokken, bewijst helaas de noodzaak van de doorgedreven controles.

Op zaterdag 10 december bezocht ik een controlepost van de Politiezone HEKLA in het gezelschap van de heer Jean-Claude Gunst, bestuurlijk directeur van de coördinatie en steundirectie (CSD) bij de Belgische federale politie te Antwerpen

Hieronder vindt u de **WODCA-resultaten van 2022**.

WODCA-resultaten 2022

bron cijfers: Federale Politie - DRI - BIPOL

Nachtelijke weekendongevallen

In de provincie Antwerpen gebeurden er in 2022 **454** ongevallen op vrijdag- en zaterdagnacht (tussen 22u en 8u) en zondagnacht (tussen 22u en 6u). In 2021 waren er **335** ongevallen.

	2021	2022	verschil	procentueel
Afdeling Antwerpen	216	302	+86	+40%
Afdeling Mechelen	45	70	+25	+56%
Afdeling Turnhout	74	82	+8	+11%
Totaal	335	454	+119	+36%

59 van de 454 ongevallen gebeurden op de snelwegen in de provincie Antwerpen (t.o.v. 47 in 2021).

Ernst van de ongevallen

	2021	2022	verschil
Dodelijke slachtoffers	3	6	+3
Zwaargewonden	59	59	0
Lichtgewonden	357	500	+143
Totaal	419	565	+146

Dodelijke verkeersslachtoffers in het nachtelijke weekendverkeer per afdeling

	2021	2022	verschil
Afdeling Antwerpen	1	2	+1
Afdeling Mechelen	0	2	+2
Afdeling Turnhout	2	2	0
Totaal	3	6	+3

Zwaargewonden in het nachtelijke weekendverkeer per afdeling

	2021	2022	verschil
Afdeling Antwerpen	34	31	-3
Afdeling Mechelen	6	17	+11
Afdeling Turnhout	19	11	-8
Totaal	59	59	0

Tabel 9: Nachtelijke weekendongevallen

In volgende gemeenten lieten 6 personen het leven ten gevolge van een nachtelijk weekendongeval in 2022:

Gemeente	D	M	WD	Uur	Straat		doden	ZG	LG
Essen	16	01	Zo	04:00	Verbindingsstraat	Gemeenteweg	1	0	0
Hulshout	22	05	Zo	04:40	Heide	N15	1	0	0
Antwerpen	29	05	Zo	23:08	Constitutiestraat	Gemeenteweg	1	0	0
Lier	25	09	Zo	03:12	Aarschotsesteenweg	N10	2	4	0
Hoogstraten	24	10	Ma	02:20	Lodewijk De Konincklaan	N14	1	0	0
Totaal							6		

	Afd. Antwerpen
	Afd. Mechelen
	Afd. Turnhout

Legende
 ZG : zwaargewonden
 LG : lichtgewonden

Tabel 10: dodelijke nachtelijke weekendongevallen in prov. Antwerpen

WODCA-controles

Bemande snelheidscontroles: 6,8% reed te snel (2021 = 7,6%)

SNELHEID	2021	2022	verschil	procentueel
Aantal gecontroleerde bestuurders	77.951	157.101	+79.150	+102%
Aantal in overtreding	5.907	10.673	4.766	+81%

Tabel 11: bemande snelheidscontroles

- M.a.w. **6,8%** van de gecontroleerde bestuurders beging een snelheidsovertreding. Dit is een daling van het aantal snelheidsovertreders t.o.v. het voorafgaande jaar (7,6% in 2021), al blijft het aantal snelheidsovertreders helaas erg hoog.
- Omdat er veel meer snelheidscontroles werden uitgevoerd, werden er eveneens meer rijbewijzen onmiddellijk ingetrokken voor overdreven snelheid t.o.v. vorig jaar. In 2022 werden er **20** rijbewijzen onmiddellijk ingetrokken (6 in 2021).

Alcoholcontroles: 3,1% had te veel op (2021 = 3,8%)

ALCOHOL	2021	2022	verschil	procentueel
Aantal gecontroleerde bestuurders	45.418	72.788	+27.370	+60%
Aantal in overtreding	1.725	2.243	+518	+30%

Tabel 12: alcoholcontroles

- Er werden **36.742** pretesten uitgevoerd. Bij **38.738** bestuurders werd een ademtest afgenomen.
- **2.243** bestuurders (of **3,1%** van de gecontroleerde bestuurders) hadden meer dan de toegelaten 0,5 promille alcohol in het bloed. Een substantiële daling ten opzichte van 2021: toen waren er 3,8% positieven waarbij een te hoge alcoholwaarde in het bloed werd vastgesteld.
- Van de **2.243** bestuurders met meer dan de toegelaten 0,5 promille alcohol in het bloed, hadden **1.285** bestuurders (of 57%) meer dan 0,8 promille in het bloed. In 2021 lag dit percentage in dezelfde lijn (61%).
- Er werden **360** rijbewijzen onmiddellijk ingetrokken (265 in 2021).

Drugscontroles: 44% van speekseltesten positief resultaat

DRUGS	2021	2022	verschil	procentueel
Aantal gecontroleerde bestuurders	27.052	42.529	+15.477	+57%
Aantal uitgevoerde speekseltesten	588	657	+69	+12%
Aantal positieve speekseltesten	272	289	+17	+6%

Tabel 13: drugscontroles

- Van de **657** bestuurders bij wie een speekseltest werd afgenomen, bleken **289** bestuurders positief te speekselen.
- **44%** van wie een speekseltest onderging, bleek dus onder invloed van drugs (46% in 2021). Bij de bestuurders die positief speekselde werd een speekselstaal afgenomen.
- **271** rijbewijzen werden onmiddellijk ingetrokken (251 in 2021).

WODCA-themazittingen, een samenwerking met politieparketten

Met de WODCA-themazittingen wensen het Parket van Antwerpen en ik de controleacties van de politie op overdreven snelheid en op het rijden onder invloed van alcohol en drugs te ondersteunen. Zo confronteren we automobilisten extra met de zware strafrechtelijke gevolgen waartoe het te snel en/of rijden onder invloed, leidt.

De sectie Verkeer van het Parket van Antwerpen levert zo een belangrijke bijdrage aan het terugdringen van het aantal weekendongevallen met slachtoffers waarbij overdreven snelheid, alcohol en drugs in het spel zijn.

	WODCA-themazitting
Afdeling Antwerpen	12 mei 2023
Afdeling Mechelen	6 maart 2023 + in de week van 6 november 2023
Afdeling Turnhout	geen specifieke WODCA-themazitting

Belangrijkste conclusies van WODCA-resultaten 2022

1. Het jaar 2022 was in de provincie een beduidend slechter jaar op vlak van verkeersveiligheid in de weekendnachten in vergelijking met 2021.

Sinds het begin van de WODCA-acties bijna 30 jaar geleden is het aantal personen dat het leven liet in het verkeer tijdens de weekendnachten gelukkig sterk gedaald. In 1995 stierven nog 36 mensen in en door het verkeer in de weekendnachten in de provincie Antwerpen, in 2004 waren dat er zelfs 39. In 2012 verloren er nog 11 personen het leven. Vorig jaar, in 2022, betreuden we helaas nog steeds 6 dodelijke slachtoffers.

Ook het aantal zwaargewonde verkeersslachtoffers tijdens weekendnachten kende een sterke daling als we terugblikken in de tijd. In 1996 ging het om 321 zwaargewonde slachtoffers, en zelfs aan het begin van het millennium bleef dat aantal zo hoog. Pas sinds 2006 zien we een opmerkelijke daling, naar 175 zwaargewonde slachtoffers. In 2012 waren dat er 81, in 2021 en 2022 telkens 59.

Niettegenstaande de daling van het aantal verkeersslachtoffers op langere termijn, treedt er de laatste jaren een duidelijke stagnatie op, en nog betreurenswaardiger, opnieuw een stijging –zelfs een verdubbeling– in 2022 op het vlak van doden in het nachtelijk weekendverkeer in provincie Antwerpen t.o.v. 2021 (3 dodelijke slachtoffers in 2021, 6 dodelijke slachtoffers in 2022).

De WODCA-cijfers brengen enkel de dodelijke, zwaar –en lichtgewonde slachtoffers in het nachtelijke weekendverkeer in provincie Antwerpen in beeld. Cijfers over de Vlaamse verkeersveiligheid kan u raadplegen in de Verkeersveiligheidsbarometer van het Vias Institute.

Volgens de laatste Verkeersveiligheidsbarometer van Vias institute, op basis van cijfers van de federale politie, is het aantal doden op onze wegen in het algemeen in 2022 met 8% gestegen ten opzichte van 2021. 521 personen kwamen om het leven. 1 op de 3 daarvan was een voetganger of een fietser. Het aantal fietsdoden steeg van 74 naar 95. Dat is het hoogste aantal ooit.

De cijfers voor overdreven snelheid en rijden onder invloed van zowel alcohol als drugs tijdens de weekendnachten in provincie Antwerpen blijven even hoog als zorgwekkend. Ze tonen aan dat de WODCA-acties noodzakelijk blijven.

Elk verkeersslachtoffer is immers een slachtoffer te veel. ZERO slachtoffers in en door het verkeer, is een cruciale doelstelling die tot actie dwingt om het verkeer voor elke weggebruiker altijd en overal veilig te maken, zoals een nultolerantie voor alcohol achter het stuur, een rijbewijs met punten, 30 km/u in de bebouwde kom, geen conflicterende kruispunten en Intelligente SnelheidsAanpassing (ISA) in gemotoriseerde voertuigen, veel controles en doorgedreven handhaving. Blijvend investeren in en werk maken van verkeersveiligheid is een opdracht van en voor iedereen.

Belangrijk bij de cijfers is wel dat 2021 –samen met 2020– door de uitbraak van de pandemie op heel wat vlakken een uitzonderlijk jaar was. Ook voor de wekelijkse en de provinciale grootschalige WODCA-controles waren de gevolgen groot. Door maatregelen zoals de avond- en nachtklok in 2020 en de

volledige sluiting of aangepaste sluitingsuren van de horeca in 2020 en 2021 waren er tijdens de nachtelijke WODCA-uren (vrijdag- en zaterdagnacht tussen 22u en 8u en zondagnacht tussen 22u en 6u) beduidend minder bestuurders op de baan.

2. Het aantal ongevallen steeg in 2022 met 36% t.o.v. 2021, van 335 naar 454. Het was al van 2016 geleden dat er nog zoveel ongevallen gebeurden tijdens de weekendnachten. De daling van de voorbije jaren zet zich helaas niet verder.
3. Er waren vorig jaar dubbel zoveel dodelijke slachtoffers te betreuren dan het jaar voordien (6 in 2022, 3 in 2021).
Dit doet vrezen dat de opvallende daling in 2021 eerder uitzonderlijk was. In 2019 en 2020 waren er telkens 7 dodelijke verkeersslachtoffers tijdens de weekendnachten in provincie Antwerpen.
4. Er raakten zowel in 2021 als in 2022 maar liefst 59 personen zwaargewond bij nachtelijke weekendongevallen. In het laatste pre-pandemiejaar 2019 waren dat er 60.
5. In alle afdelingen van de provincie waren er dodelijke slachtoffers te betreuren: 2 in afdeling Antwerpen (+2 t.o.v. 2021), 2 in afdeling Mechelen (+2 t.o.v. 2021) en 2 in afdeling Turnhout (+0 t.o.v. 2021).

In zowel afdelingen Antwerpen als Turnhout daalde het aantal zwaargewonden in de weekendnachten lichtjes. In afdeling Mechelen steeg het aantal zwaargewonde slachtoffers aanzienlijk, van 6 in 2021 naar 17 in 2022 (+11).

Bij een zwaar ongeval in Lier aan een rotonde op de Aarschotsesteenweg (afdeling Mechelen) in de nacht van zaterdag 24 op zaterdag 25 september lieten 2 mensen het leven en raakten 4 personen zwaargewond.

6. In 2022 verdubbelde het aantal snelheidscontroles en ook het aantal snelheidsovertreders. Het aantal controles ligt zo opnieuw in lijn met de pre-pandemiejaren.

In 2022 reed 6,8% van de gecontroleerde bestuurders te snel, wat een kleine daling is t.o.v. het voorgaande jaar (7,6% in 2021). Het aantal snelheidsovertreders blijft wel erg hoog, al werden er de voorbije jaren telkens nog veel meer snelheidsovertreders betrapt (2020: 9,9%; 2019: 9,4%; 2018: 8,9%; 2017:10,5%).

7. Ook het aantal alcoholcontroles nam in 2022 opnieuw toe. Zo werden er in totaal om en bij de 73 000 alcoholcontroles uitgevoerd, waarvan 3,1% een positief resultaat gaf en de bestuurder meer dan de toegelaten 0,5 promille alcohol in het bloed had. Ten opzichte van 2021 is dit een lichte daling, van 3,8% (2021) naar 3,1% (2022). 360 rijbewijzen werden ingetrokken omdat de chauffeur te veel alcohol in het bloed had.

Wel ligt het aantal uitgevoerde alcoholcontroles nog beduidend lager dan voor de pandemie (in 2022 72.788; in 2019 123.812, in 2018 118.122, in 2017 144.586).

8. Het aantal drugscontroles met speekseltesten blijft al bij al erg laag, met een totaal van 657 bestuurders die een speekseltest moesten uitvoeren. Zowat de helft daarvan (44%) bleek onder invloed van drugs. Dat is vergelijkbaar met het jaar ervoor (46% in 2021).

3.3.3.3 Diverse mobiliteitsdossiers

3.3.3.3.1 Tuinlei

In 2015 realiseerde het lokaal bestuur van Schelle werkzaamheden in de Steenwinkelstraat: een belangrijke verbindingsweg naar de A12 / N177. De Tuinlei bevindt zich op grondgebied van Schelle en Niel en zal tijdens de werkzaamheden fungeren als omleidingsroute. De gemeentebesturen van Niel en Aartselaar vreesden dat de heraanleg van de Tuinlei (in functie van de omleiding) zou leiden tot een blijvende toename van sluipverkeer. Dit zou indruisen tegen het intergemeentelijke mobiliteitsplan Rupelstreek en Aartselaar en de daarin vastgelegde kamstructuur. Daarom werd een overeenkomst afgesloten tussen de 3 lokale besturen dat na de werken een mobiliteitsanalyse zal gemaakt worden om de eindtoestand van de weg te bepalen. Die zal maximaal een éénrichtingstraat inhouden in de middenzone, en dit in de richting van de Steenwinkelstraat.

Tot op vandaag is geen uitvoering gegeven aan de overeenkomst. De gouverneur faciliteerde verschillende pogingen tot toenadering tussen de gemeentebesturen. Het dossier wordt evenwel verweven met andere dossiers, wat de complexiteit verhoogt. Parallel spanden Niel en Aartselaar een rechtszaak aan tegen Schelle waarvan de uitspraak in 2023 wordt verwacht.

3.3.3.3.2 Bestuursorgaan Tunnelveiligheid

De bestaansreden voor het bestuursorgaan Tunnelveiligheid zit verankerd in de Richtlijn 2004/54/EG van het Europees Parlement en de raad van 29 april 2004 inzake minimumveiligheidseisen voor tunnels in het trans-Europese wegennet. De daaruit voortvloeiende wetgeving is van toepassing op alle tunnels in het trans-Europese wegennet van meer dan 500 m lang, ongeacht of die in gebruik, in aanbouw, of in de ontwerpfase zijn.

Het bestuursorgaan is een administratief orgaan dat rechtsbeslissingen neemt. Het bestuursorgaan neemt haar beslissingen op basis van de veiligheidsdocumentatie en het advies van de veiligheidsbeambte. Het bestuursorgaan is ook het toezichthoudende administratief orgaan dat controleert dat veiligheid gewaarborgd blijft en dus bovenstaande regelmatig moet opvolgen.

De wet verplicht om de rol van bestuursorgaan in te vullen voor tunnels waarvan (a) de lengte van het gesloten gedeelte meer dan 500 m bedraagt en (b) die gelegen zijn op het trans-Europese wegennet. Concreet gaat dit in Vlaanderen over de Liefkenshoektunnel, de Tijsmanstunnel, de Kennedytunnel, de Craeybeckxtunnel en de Vierarmentunnel.

Dossiers m.b.t. bestaande en nieuwe tunnels op het trans-Europese wegennet korter dan 500 m moeten ter kennisgeving aan het bestuursorgaan voorgelegd worden, bijvoorbeeld na een wezenlijke wijziging in de constructie, voorzieningen of in de exploitatie. Het bestuursorgaan kan hierover een formeel advies verlenen aan de tunnelbeheerder. Hoewel dat advies niet de jure bindend is, kan het wel door andere instanties of stakeholders als de facto bindend beschouwd worden.

Gelet op het aantal tunnels onder toepassingsgebied van de Richtlijn op het Antwerps grondgebied, ben ik eveneens vertegenwoordigd in het Bestuursorgaan Tunnelveiligheid. In 2022 waren er 7 overlegmomenten van het Bestuursorgaan. Gelet op het risicoprofiel van de transporten die erdoorheen gaan, ging mijn bijzondere aandacht uit naar de Tijsmanstunnel en de noodzakelijke herstellingswerken aan de vluchtdeuren en de bluswatervoorziening. In afwachting daarvan werden mitigerende maatregelen ingevoerd, zoals een veilige doorsteek voor hulpdiensten en aangepaste chevron-markering.

3.3.3.3.3 Kanaalzone Beerse – strategisch project Stadsregio

Dit dossier werd opgestart in 2017 omwille van het gebrek aan voortgang in een strategisch project van/voor de Stadsregio Turnhout, met name de ontsluiting van de kanaalzone in Beerse.

De westelijke rand van de stadsregio heeft een groen karakter, met grote en kleine vlekken van wonen en bedrijvigheid. De Vlaamse Regering keurde in 2004 het Gewestelijk Ruimtelijk Uitvoeringsplan goed voor de afbakening van het Regionaal Stedelijk Gebied Turnhout. Daarin bevestigde ze de bedrijvigheid langs het kanaal en voorzag ze een uitbreiding van het bedrijventerrein aan de kanaalzone van 18 ha en 50 ha in Beerse-Zuid. Er is echter geen consensus over de ontsluiting van die bedrijventzones.

Daardoor denderen de vrachtwagens doorheen woongebieden, kernen, langs schoolpoorten, ... wat een grote druk legt op de leefbaarheid. Ook de economische activiteiten in de zones kunnen moeilijk optimaal ontwikkeld worden. Langs het kanaal komen de belangen van de verschillende gebruikersgroepen met elkaar in conflict. Vooruitgang in dit dossier is niet enkel belangrijk voor de toekomst van de gemeente, het is cruciaal voor de ontwikkeling van de hele regio. De ontsluiting van de kanaalzone, en breder de ontsluiting van de bedrijventerreinen van Beerse, is één van de cruciale strategische projecten voor de vier gemeenten van Stadsregio Turnhout. Op vraag van de Stadsregio Turnhout zette ik ook mijn schouders onder dit project. Sindsdien zit ik de validatiegroep voor.

Om een antwoord hierop te bieden werden de volgende acties getroffen:

- ondertekening engagementsverklaring door alle partners in 2018;
- 5 samenkomsten validatiegroep (beslissingsorgaan binnen de projectstructuur);
- 30 samenkomsten met alle betrokken partners binnen vijf verschillende werkpakketten:
 - o ontsluitingsweg voor zwaar verkeer;
 - o stimuleren transport over water;
 - o realiseren van milderende maatregelen;
 - o fietsvriendelijke zone;
 - o kosten-baten van het project.
- bilaterale gesprekken met projectpartners in functie van het uitklaren van de verdeling van kosten van het project;
- faciliteren gesprek met inwoners langsheen tracé ontsluitingsweg.

Bovenstaande acties leidden tot de volgende resultaten:

- Werkpakket ontsluitingsweg voor zwaar verkeer: Consensus over wegtracé.
- Werkpakket stimuleren van transport over water: Workshop watergebonden transport waaraan 20 bedrijven deelnamen uit de regio. Opvolging door DWV in individuele trajecten waarbij materiaalstroomanalyses uitgevoerd worden en de goederenflows binnen het bedrijf bekeken worden.
- Werkpakket realiseren van milderende maatregelen: natuurnota met akkoord over alle milderende maatregelen + bodemonderzoek
- Werkpakket fietsvriendelijke zone: mobiliteitsstudie met aanbevelingen over de rol van de nieuwe ontsluitingsweg in functie van duurzame mobiliteit in Beerse. Resultaten zijn geïntegreerd in stadsregionaal mobiliteitsplan. Opstart tracéstudie fietsostrade.
- Werkpakket kosten-baten: met alle relevante partners werd een traject doorlopen om de kosten en de baten van het project uit te klaren. Dit is lopende.
- Opstart traject om te komen tot een convenant tussen inwoners Nieuwe Dreef en gemeente Beerse, waarin concrete engagementen opgenomen worden om leefbaarheid van de straat in de toekomst te helpen garanderen.
- Positief advies van plenaire vergadering over voorontwerp gemeentelijk RUP in december 2018. Voorlopige vaststelling door de gemeenteraad op 28 november 2019. Openbaar onderzoek van 7 januari tot 7 maart 2020. Definitieve vaststelling RUP op 27 augustus 2020. RUP is van kracht sinds 30 november 2020. Twee partijen dienden bezwaar in bij de Raad van State. Één van die twee partijen (Aurubis Beerse nv) heeft na overleg met het lokaal bestuur onder mijn voorzitterschap haar verzoekschrift bij de Raad van State ingetrokken. De Raad van State heeft hier in april 2022 akte van genomen. Over het verzoekschrift van de inwoners van de Nieuwe Dreef heeft de Raad van State in juni 2022 haar arrest geveld in het voordeel van het lokaal bestuur. Het verzoekschrift werd verworpen. Dit maakt dat alle procedures tegen het RUP afgelopen zijn en het RUP van kracht blijft.

MINSTENS 8 JAAR NODIG OM HELE PROJECT AF TE WERKEN

Eerste werken ontsluitingsweg starten in 2024

BEERSE

De nieuwe ontsluitingsweg in Beerse zal een werk van lange adem worden. De Raad van State zette eerder dit jaar het licht op groen, maar de aanleg zal nog even op zich laten wachten, want er is onder meer sprake van een bodemverontreiniging. De eerste werken starten in 2024.

Toon Verheijen

De ontsluiting van de Kanaalzone moet er komen om het zwaar verkeer uit de wijken Den Hout en het centrum van Beerse halen. Het dossier sleept al verschillende jaren aan. Aanvankelijk waren er twee pistes: een volledig nieuwe ontsluitingsweg parallel aan de Nieuwe Dreef ofwel de Nieuwe Dreef zelf als ontsluiting laten fungeren. De weg zou dan wel volledig heraangelegd moeten worden. CDE-Vlim.be was aanvankelijk voorstander van een parallelweg, maar stelde later de visie bij omdat duidelijk werd dat het geen mogelijkheid was. Daarom werd gekozen voor de 'Nieuwe Dreef 2.0' omdat die piste nog altijd beter was dan géén ontsluiting. De gemeente had voor het plan een ruimtelijk uitvoeringsplan laten opstellen, maar buurtbewoners trokken naar de Raad van State. Aurubis (het vroegere Metallo, red) was ook niet helemaal opgezet met de plannen, maar besloot uiteindelijk om na overleg met de gemeente hun verzoekschrift in te trekken.

Complex dossier

Burgemeester Bart Craane (CDE-Vlim.be) is blij dat het dossier nu echt in een stroomversnelling komt. «Het is niet de verdienste van één partij, maar een jarenlange samenwerking die er nu voor zorgt dat de weg er kan komen», zegt Craane. «Het is een complex dossier waarbij via de samenwerking met de Stadsregio veel partijen bij betrokken zijn. Vier jaar na de en-

gagementsverklaring van alle partners is nu de samenwerking hernieuwd en kunnen we starten met de aanleg.»

Dat het een complex dossier is, bewijst onder meer het aantal partijen dat erbij betrokken is. Een tiental bovenlokale overheden voor natuur en milieu, omgeving, mobiliteit en economie, de drie bedrijf en VOKA zijn er allemaal bij betrokken. Allemaal samen zorgen ze onder leiding van gouverneur Cathy Berx voor de nodige middelen en inzet. «Op het terrein is er nog niets zichtbaar, maar achter de schermen wordt er hard gewerkt», zegt schepen Hans Woestenborghs (BEERSE+).

Bodemonderzoek

«Studiewerk, vergunningen aanvragen, onderhandelingen voor de onteigeningen: dat vraagt tijd. Bovendien bleek uit het bodemonderzoek op de plaats waar de nieuwe weg komt, dat die grond vervuild is met zware metalen. Momenteel wordt onderzocht hoe die grond veilig verwerkt kan worden. We hebben nog minstens 8 jaar nodig

Op het terrein is nog niets zichtbaar maar achter de schermen wordt hard gewerkt

SCHEPEN HANS WOESTENBORGH (BEERSE+)

Zo zal de nieuwe ontsluiting in Beerse er ongeveer uit gaan zien.

om het project volledig te realiseren.»

Steenbakkersdam

Maar toch zal er de komende jaren al veel gebeuren. «De eerste stap is de heraanleg van de Steenbakkersdam», klinkt het. «Dat ontwerp ligt klaar en de gesprekken met de bedrijven voor de grondinnames lopen ook. De bedoeling is om de heraanleg in 2025 te starten. Ondertussen werkt Wienerberger aan de nodige stappen om de nieuwe weg voor hun kleitoevoer in 2024 aan te leggen, zodat die in de toekomst deel kan uitmaken van de ontsluitingsweg. In 2023 starten we samen met de betrokken partners de studie op om de weg van Rijkervorselseweg tot Antwerpse-

weg in detail uit te tekenen. De Vlaamse Waterweg zorgt voor het ontwerp van de brug. Dan zal ook duidelijk zijn welke innames daar juist nodig zijn. Inwoners die grond moeten afstaan, zullen hiervoor gecompenseerd worden.»

De gemeente heeft ook een toekomstvisie uitgewerkt. «De nieuwe ontsluitingsweg mag er niet toe leiden dat we meer auto's en vrachtwagens naar onze gemeente aantrekken», stelt Isabelle Druyts. «Daarom hebben we een toekomstvisie uitgewerkt. De nieuwe ontsluitingsweg creëert een unieke kans om opnieuw ruimte te geven aan voetgangers en fietsers, ruimte voor ontmoeting, beleving en groen, voor gezellige terrasjes in onze dorpskern.»

Figuur 29: krantenartikel "Eerste werken ontsluitingsweg starten in 2024" © HLN

3.3.3.3.4 Informatiegroep luchthaven Deurne

Op vraag van de burgemeesters van Borsbeek, Boechout, Mortsel en Antwerpen werd in 2016 een periodiek overleg gestart over de luchthaven van Antwerpen om actuele problematieken te bespreken. In 2022 vond een overleg plaats op 27 juni. Daarbij werd gesproken over de huidige milieuvergunning (die loopt tot 19 juni 2024), over de trainingsvluchten en de SID-procedure, over geplande renovatiewerken, over cijfergegevens en over de toekomstvisie voor de luchthaven.

3.3.4 Integraal waterbeleid en droogte

Dat klimaatverandering het risico op en frequentie van weerextremen verhoogt is ondertussen een wetenschappelijk onderbouwde evidentie. Integraal waterbeleid vormt daarom een belangrijk aandeel in de werkzaamheden, niet alleen door de talrijke dossiers die deel uitmaken van de coördinatieopdracht, maar evenzeer vanwege de specifieke, decretale rol die gouverneurs kregen (bekkenbesturen) en niet in het minst de uitdagingen op vlak van waterbeleid en –beheer die de afgelopen jaren pijnlijk tastbaar werden. O.m. daarom wijdde ik mijn jaarlijkse rede aan het thema water..

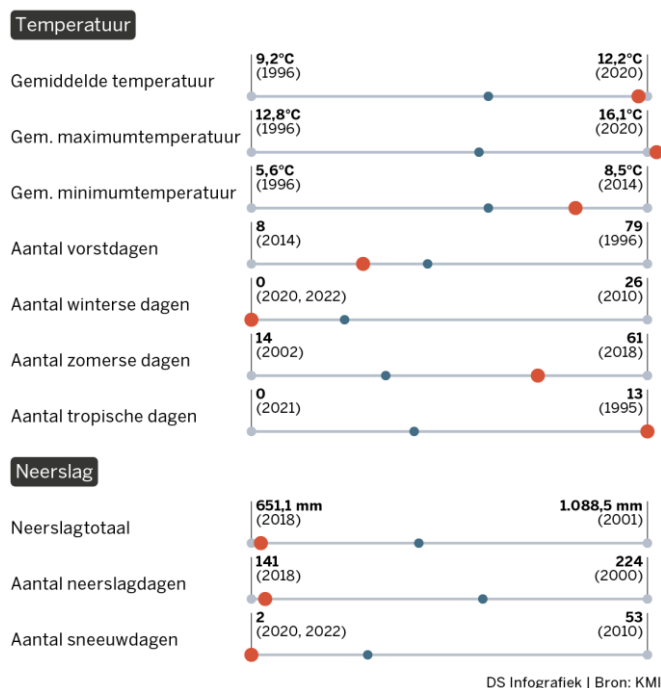
Op Vlaams niveau vertegenwoordig ik de Vlaamse gouverneurs in de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW, zie www.integraalwaterbeleid.be) en de High Level Taskforce Droogte van minister Zuhal Demir (Blue Deal). Mijn diensten werken actief mee in verschillende sub-werkgroepen. Op deze manier maken we de noodzakelijke brug tussen de uitvoering op het terrein enerzijds en de beleidsmatige sturing anderzijds.

3.3.4.1 Droogte

Na drie zeer droge jaren (2018-2020) en 2021 dat nog lang bekend zal staan als het jaar van de grote watersnood in Wallonië, was 2022 opnieuw een zeer droog jaar. De afgelopen zomers maken zeer concreet tastbaar waar wetenschappers al jaren voor waarschuwen: de extremen zullen toenemen. Het maakt de nood aan een integrale aanpak met gebiedsgerichte acties alleen maar groter. Terwijl Vlaanderen vroeger waterrijk was, evolueerde ons watersysteem naar een systeem waarbij de rol van het grondwater relatief gezien beperkter geworden is. Door verminderde infiltratie, drainage en hoog watergebruik vermindert de grondwatervoorraad. Door de verharde omgeving is ook evapotranspiratie afgenomen en wordt er meer water afgevoerd naar de zee. Een aanhoudend en incrementeel tekort aan water is een even grote uitdaging als periodes van hevige regenval. Droogte is echter een 'trage ramp', want leidt tot een graduele verslechtering van de toestand. In die zin is droogte een uiterst verraderlijke crisis die even lastig te beheren is, als de weersomstandigheden – minstens op langere termijn – onvoorspelbaar zijn.

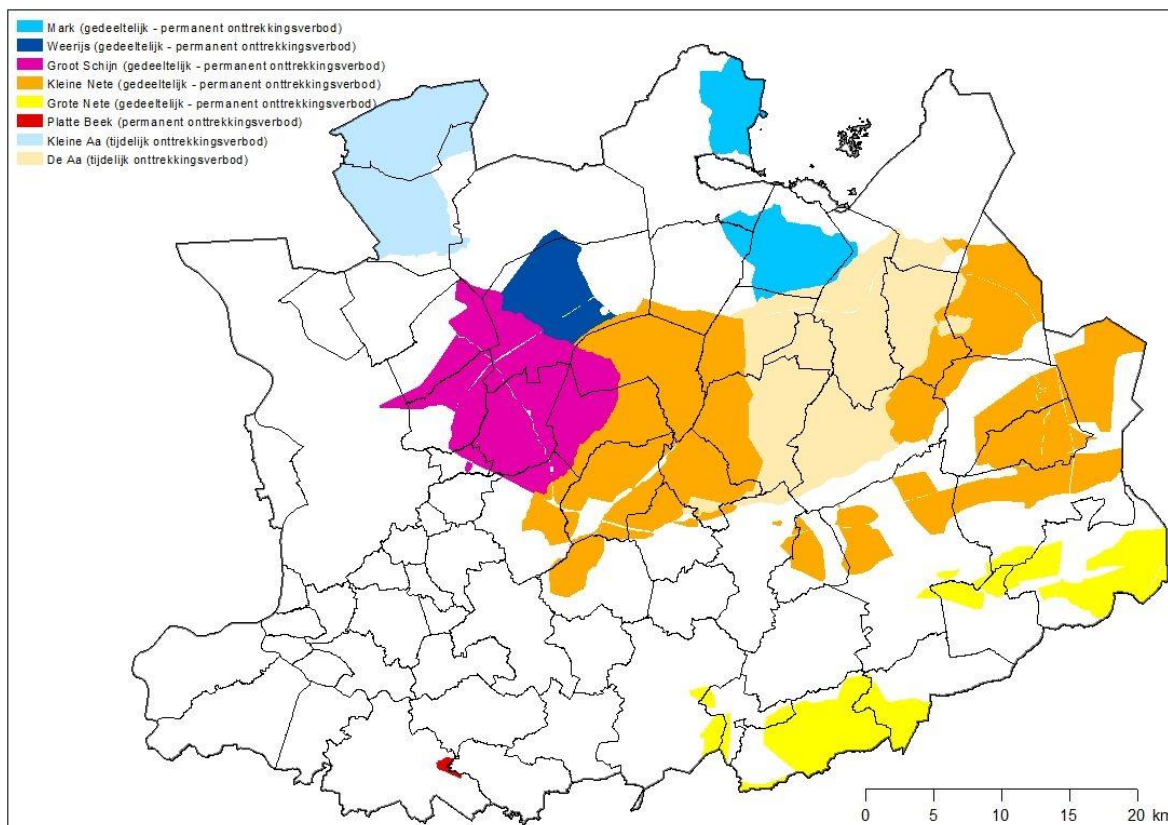
2022 is op één na droogste en warmste jaar

- Voorlopige waarden 2022
- Normaalwaarde 1991-2020
- Extrema 1991-2021

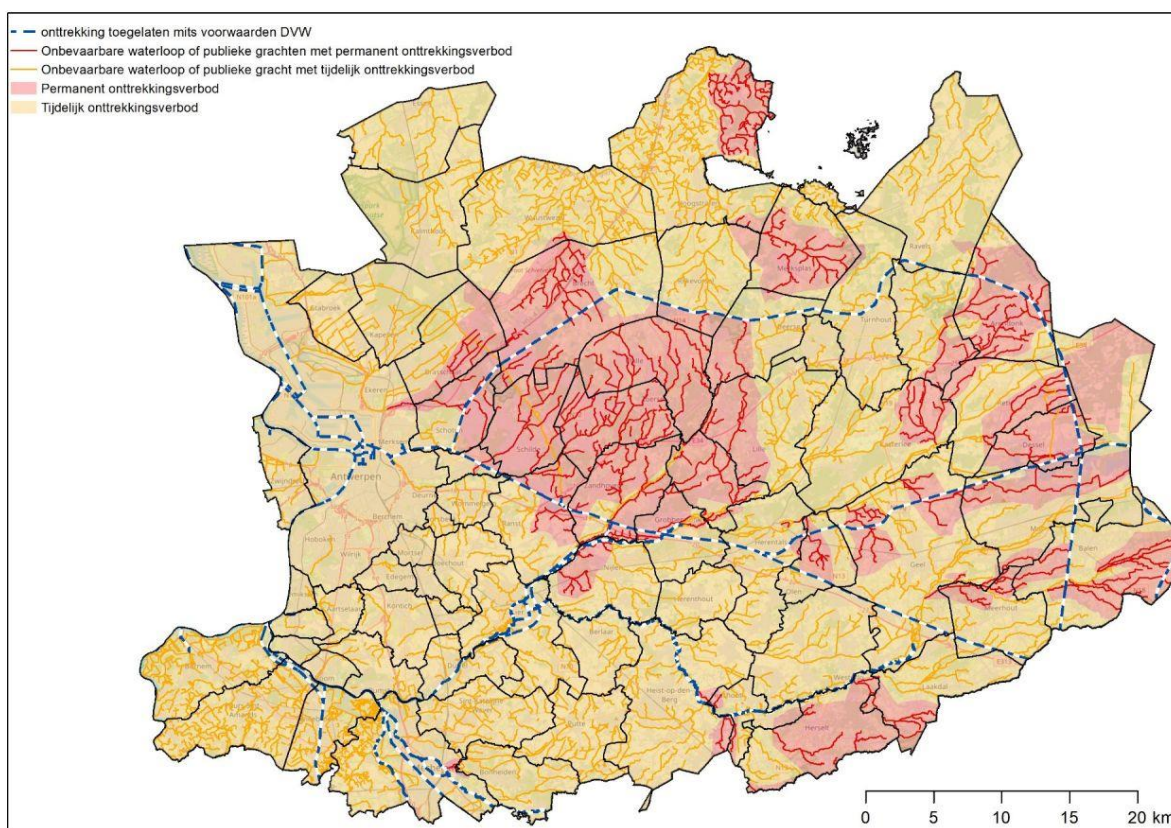
Figuur 30: KMI metingen van droogste en warmste jaren © DS

Op 4 mei 2022 riep ik het provinciaal droogteoverleg voor een eerste keer samen. Op basis van de actuele droogtetoestand adviseerde die om voor de stroomgebieden van de onbevaarbare waterlopen de Aa (Netebekken) en de Kleine Aa een onttrekkingsverbod in te stellen. De debieten van de Grote en Kleine Nete waren op dat moment ook erg laag, maar bleven nog boven hun respectievelijke ecologische minimumdrempel. Wel werd besloten dat, indien de debieten van de Kleine Nete of de Grote Nete in de daaropvolgende weken nog verder zouden dalen, er een uitbreiding van het onttrekkingsverbod zou worden doorgevoerd. Op 17 mei 2022 werd, op basis van de dalende debieten, het onttrekkingsverbod effectief uitgebreid voor het stroomgebied van de Grote Nete. Voor het stroomgebied van de Kleine Nete werd op dat moment besloten om het onttrekkingsverbod nog niet uit te breiden.

Figuur 31: overzicht onttrekkingsverboden per bekken in provincie Antwerpen

Op 15 juli werd op advies van de CIW adviesgroep droogte het provinciaal droogteoverleg opnieuw samengeroepen. De droogte-indicatoren op dat moment wezen op een zeer slechte toestand van het watersysteem in de provincie Antwerpen en bij uitbreiding in heel Vlaanderen. Omdat de weersvoorspelling van het KMI op dat moment aanwees dat de komende weken ook zeer droog en bovendien zeer warm zouden worden adviseerde de CIW adviesgroep droogte om een onttrekkingsverbod in te stellen voor alle stroomgebieden in de provincie Antwerpen en bij uitbreiding heel Vlaanderen. Dit advies werd gevolgd door de vergadering. Gelet op de hoogdringendheid stelde ik met onmiddellijke ingang een onttrekkingsverbod in voor alle onbevaarbare waterlopen in de provincie Antwerpen.

Figuur 32: overzicht onttrekkingsverboden provincie Antwerpen

Omwille van de aanhoudende droogte tijdens heel de zomer van 2022 en de steeds toenemende druk op het resterende water in de Antwerpse kanalen riep ik het provinciaal droogteoverleg opnieuw samen op 1 september. Op het overleg werd de actuele droogtetoestand voor de verschillende watersystemen (onbevaarbare waterlopen, bevaarbare waterwegen, ruwwaterbeschikbaarheid drinkwater) grondig besproken. Bijkomende maatregelen bleken op dat moment nog niet noodzakelijk. Wel overliepen we de diverse scenario's en mogelijke gevolgen bij verdere dalingen van de waterbeschikbaarheid. Een urgente vraag tot zuiniger watergebruik van alle types water werd gelanceerd en verder verspreid. Uiteindelijk bleek de neerslag van midden september voldoende om verdere droogtemaatregelen te voorkomen.

Het duurde echter nog tot oktober voordat de waterpeilen en debieten op de onbevaarbare waterlopen voldoende waren hersteld tot boven hun respectievelijke ecologische minimumdrempel. Pas vanaf dan was onttrekking uit deze onbevaarbare waterlopen opnieuw mogelijk zonder schade toe te brengen aan de waterloop of het ecosysteem. Op 15 oktober werd het tijdelijk onttrekkingsverbod voor onbevaarbare waterlopen dan ook opgeheven. Voor de stroomgebieden waarvoor een permanent onttrekkingsverbod van kracht was, wijzigde er niets. Het permanent onttrekkingsverbod voor ecologisch zeer kwetsbare kleine beken bleef en blijft van kracht.

Datum politiebesluit	Politiebesluit	Opheffing
5/05/2022	Eerste tijdelijke onttrekkingsverboden onbevaarbare waterlopen (stroomgebied Aa en Kleine Aa), van kracht vanaf 6 mei 2022.	Opgeheven door uitbreiding tijdelijk onttrekkingsverbod van 17 mei 2022
17/05/2022	Uitbreiding tijdelijk onttrekkingsverbod onbevaarbare waterlopen (stroomgebied grote Nete en Aa maasbekken, van kracht vanaf 18 mei 2022	Opgeheven door uitbreiding tijdelijk onttrekkingsverbod van 15 juli 2022
15/07/2022	Uitbreiding tijdelijk onttrekkingsverbod onbevaarbare waterlopen voor alle stroomgebieden van provincie Antwerpen. Van kracht op 15 juli 2022	Opgeheven door opheffingsbesluit van 13 oktober 2022.
13/10/2022	Volledige opheffing tijdelijk onttrekkingsverbod onbevaarbare waterlopen voor alle stroomgebieden. Van kracht op 14 oktober 2022	n.v.t.

Tabel 14: overzicht onttrekkingsverboden provincie Antwerpen

Voor een uitgebreide analyse en evaluatie van de droogte in 2022 verwijst ik naar het [Evaluatierapport waterschaarste en droogte 2022](#) dat door de CIW werd opgemaakt. Dit rapport geeft weer hoe werd omgegaan met de droogteperiode in de zomer van 2022. Het rapport geeft inzicht in de totstandkoming van de verschillende politiebepsluiten (overwegingen, overleg,...), de communicatie hierover en de vaststellingen op het terrein op vlak van naleving en handhaving. Het bevat een evaluatie en overzicht van de belangrijkste concrete knelpunten en een aantal aanbevelingen.

Winters water is geen garantie voor zorgeloze zomer

MILIEU Hoewel het grondwater nog slechts op zo'n 20 procent van de meetpunten te laag staat, zijn we niet gewapend voor toekomstige droogte. Vlaanderen slaagt er nog steeds te weinig in water vast te houden.

Het water viel in 2021 met bakken uit de hemel. Na de kletsnatte zomer volgde een behoorlijk regenachtig najaar. Hebben we nu genoeg water om toekomstige droogte aan te kunnen? Een goede indicator van onze watervoorraad is het grondwaterpeil. Uit de jongste gegevens van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) blijkt dat meer dan de helft van de meetpunten van de bovenste grondwaterlagen op een normaal peil zit voor de tijd van het jaar. Een kwart vertoont een hoge en 12 procent een zeer hoge stand. Maar ondanks de overvloedige neerslag staat 18 procent nog altijd op een (zeer) laag niveau (zie kaart).

De gegevens dateren van begin december 2020, vertoonden nog acht op de tien meetpunten een laag niveau. Voor het eerst sinds de winter van 2017-2018 is er opnieuw een neerslagoverschot (+ 75 millimeter, om precies te zijn) in plaats van een tekort. Dat is de balans tus-

sen wat er uit de hemel valt en wat er verdampt. De zorgwekkende toestand van de voorgaande jaren lijkt dus hersteld. 'Heel wat van de regen van het afgelopen jaar kon in de bodem infiltreren', zegt Katrien Smet van de VMM. 'Onze uitgangspositie is sterk verbeterd.'

Naar de zee

Toch is woorbarige water-euforie niet op zijn plaats. 'Er lijkt veel water voorhanden, maar dat is omdat we een nat seizoen niet meer gewend zijn', zegt professor Patrick Willems, waterkundige aan de KU Leuven. 'Eigenlijk maken we nu een normale situatie mee. Deze grondwaterstanden zijn vergelijkbaar met die van de winter van 2017-2018. Maar in de zomer die erop volgde, kampten we toch met schaarste. Stee dat het dit jaar vanaf pakweg april maandenlang droog blijft, dan kunnen we tegen het einde van de zomer opnieuw in de problemen komen.'

De reden daarvoor is dat het

overtollige water van vandaag tegen dan weg is. Naar de zee gevoeld. Vlaanderen slaagt er nog steeds te weinig in water vast te houden. Dat stamt uit de tijd toen er meer dan genoeg was en we ervan af wilden. Maar het klimaat verandert en frequentere en langdurige droogtes worden ons deel.

Het beleid is wakker geschoten in die misse realiteit. In juli 2020 sloot minister van Omgeving Zuhair Demir (N-VA) de Ilbe Declaf, die een heel pakket maatregelen tegen de droogte bevatte. Het creëren of herstellen van natte natuur was daarin prominent. In waterlopen werden de kronkels, de 'meanders' hersteld, zodat het water trager afvloeit. Er kwamen 'stimmie' stuwten in bufferbekkens en pompstations, zoals in Diest (zie foto). Hier en daar is er aan omharding gedaan - een speelplaats of een stuk asfalt werd opgebroken om water de kans te geven in de grond te dringen.

Grote waterbekkens aanleggen

'We zijn een nat seizoen niet meer gewend. Eigenlijk maken we nu een normale situatie mee'

Patrick Willems
Waterkundige KU Leuven

is niet echt een optie, zegt Katrien Smet. 'Onze huidige wachtbekkens zijn bedoeld om grote woeltes op te vangen bij wateroverlast en zo overstromingen te vermijden. Maar het gaat om grond die in gebruik is, bijvoorbeeld voor landbouw. Het water kan daar niet lang blijven staan. Het bekken moet weer leeg zijn om de volgende stortbui aan te kunnen.'

Veel van de plannen zijn nog

niet uitgewerkt. 'Ze vergen tijd', zegt Smet. 'Er zijn vergunningen voor nodig, er moet grond gekocht worden, de werken moeten worden aanbesteed.'

Dijken afbreken

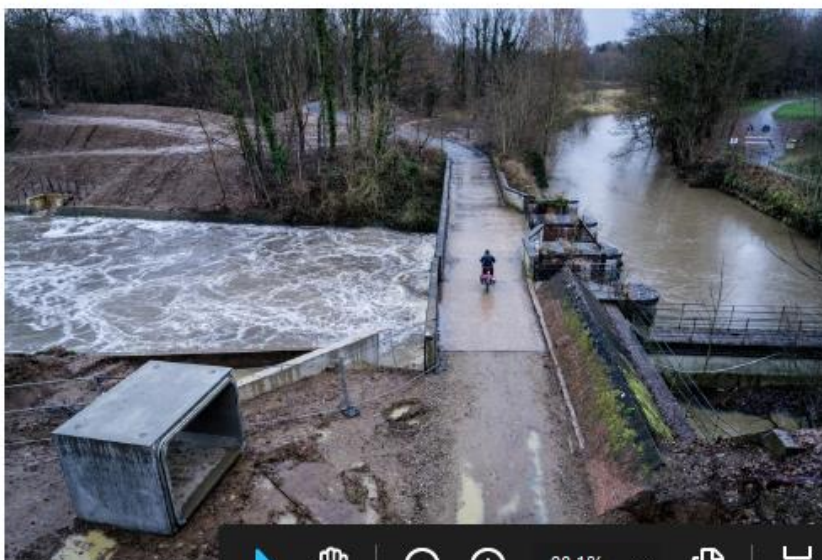
Het ging tot dusver ook om kleinschalige, lokale maatregelen en proefprojecten. 'Die zijn nodig, maar ze zijn niet van die aard dat ze het waterprobleem - te veel of te weinig - kunnen oplossen', oordeelt Willems. Daarvoor zijn drastischere, grootschaligere ingrepen nodig. Hier en daar moeten we dijken afbreken. Je merkt dat men daar nog voor terugschrikt. Wat we zeker ook meer moeten doen, is gebieden afbakken en vrijhouden voor het water.'

Er zijn enkele grootsere plannen op komst. Binnen het project

Water-Land-Schap, dat aangevaard wordt door de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), werden zes zestien ingrepen in evenveel valleten goedgekeurd. Daar wordt de komende vijf jaar gewerkt aan wat 'sluimaatpunten' heet. Minister Demir trekt er 15 miljoen euro voor uit. Bij de zestien ingrepen vindt je plannen voor het Blankaartbekken (West-Vlaanderen), de Zwalmvallet (Oost-Vlaanderen), de Kleme-Nete (Antwerpen) en Voeren (Limburg).

Willems, die mee de aanvragen op hun kwaliteit beoordeelde, ziet een evolutie in de goede richting. 'Je merkt dat de geesten grip krijgen', vindt de professor. 'Er is meer aandacht. Als die plannen allemaal uitgevoerd worden, zal een impact op heel Vlaanderen voelbaar zijn.'

Tom Veebaert

De Grote Steunbeer, het oude sluitzencomplex

Grote Steunbeer zal weer Demerwater door Diest laten stromen

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) noemt de restauratie van de Grote Steunbeer in Diest een mooi voorbeeld van een waterproject dat vele doelen dient.

De Grote Steunbeer is het oude sluitzencomplex aan de Saspoort en een beschermd stukje van de oude wallen, die dateren van net na de Belgische onafhankelijkheid. De sluis werd aangelegd om het omliggende land onder water te kunnen zetten tegen een oprukkende vijand.

De vernieuwde sluis zal automatisch bediend worden. 'De regelconstructies zullen niet alleen verdringing tegengaan, ook bij hoogwater zullen ze hun nut bewijzen doordat ze een fijnere sturing van het watersysteem in en om Diest mogelijk maken', zegt Katrien Smet van de VMM. 'Zo wordt de stad beschermd tegen een overstroming en tegelijk wordt de natuur stroomopwaarts natgehouden.' Daar zal het nabijgelegen natuurgebied Webbe-koms Broek van profiteren.

De verzande bedding van de 'oude' Demer wordt uitgegaggerd en een meter dieper gemaakt. Een automatisch bediende verbinding tussen de 'oude' en de bevaarbare Demer zal het mogelijk maken om het waterpeil in het centrum onder controle te houden.

Na de werkzaamheden zal er opnieuw Demerwater door Diest stromen. Vandaag wordt de bedding door de Begijnbeek gevuld. In een volgende fase wordt de Demer verbonden met de beek. Bij hoge waterstanden blijft de beek door de stad lopen, bij lage waterstanden wordt het water naar de omringelde rivier geleid. Op die manier zal het waterpeil in het stadscentrum ontkomt er capaciteit vrij om regenwater te bufferen.

Ook de vijvers aan provinciedomein Halve Maan worden met de Begijnbeek verbonden. Zo kunnen zij ook worden gebruikt als waterbuffers.

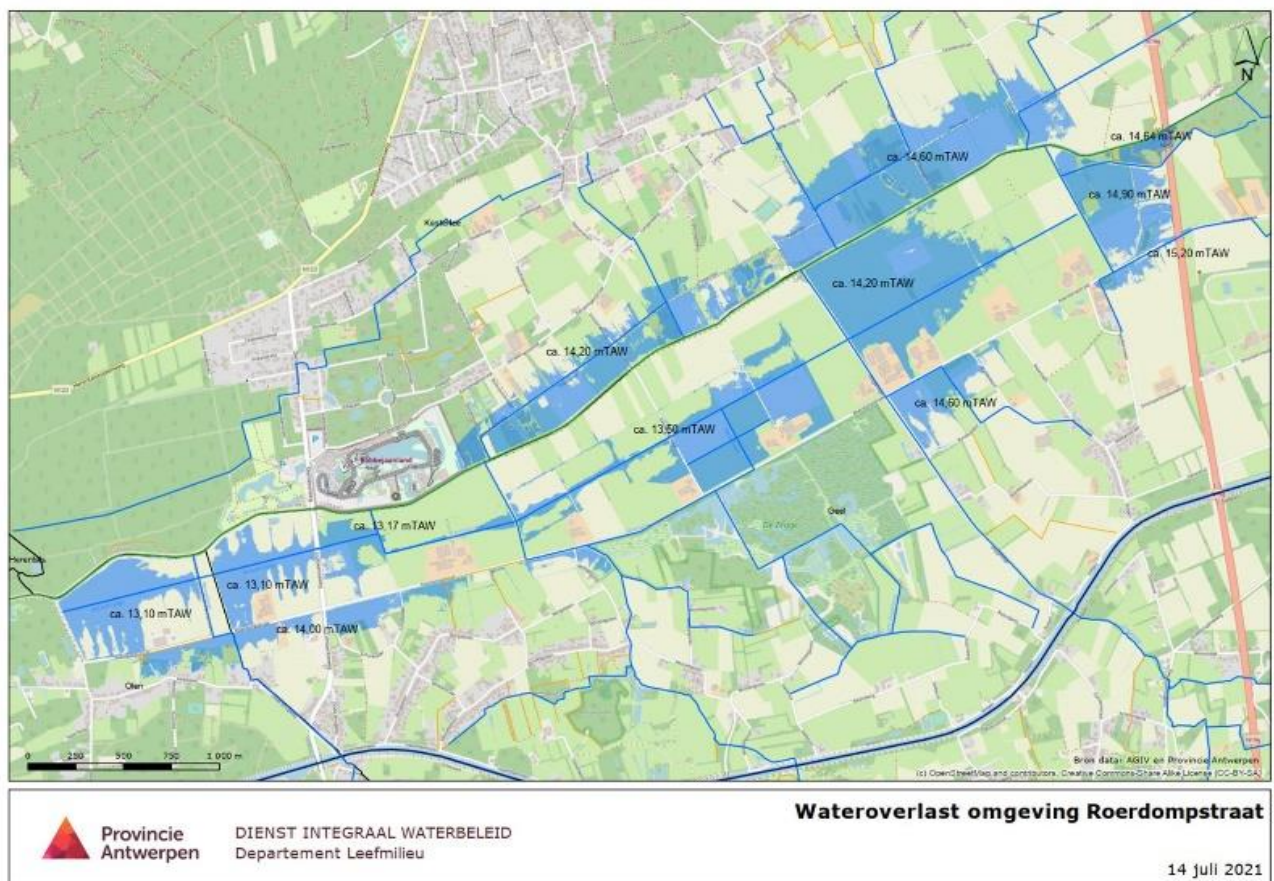
De werkzaamheden zijn in augustus vorig jaar begonnen. (ty)

Figuur 33: krantenartikel "Winters water is geen garantie voor zorgeloze zomer" © DS

3.3.4.2 Wateroverlast

Terwijl droogte in Vlaanderen een relatief recent fenomeen is, strijden we al vele decennia tegen de gevaren van incidentele wateroverlast. Vijf van de laatste zes jaren waren extreem droog. Toch blijft vooral de waanzinnig natte zomer van 2021 het sterkst in het collectieve geheugen gegrift. De waterbom die tijdens de zomer van 2021 in de vallei van onder meer de Vesder een ongeziene verwoesting aanrichtte, confronteerde ons scherper dan ooit met de dramatische gevolgen van de klimaatverstoring. 31 personen verloren het leven. Ze zijn de eerste klimaatdoden van het land. Infrastructuur raakte vernield of zwaar beschadigd. Vele huizen zijn nog steeds niet heropgebouwd. Ondanks de verschillende projecten en initiatieven om ons preventief te beschermen tegen extreme regenval: herstel van natuurlijke overstromingsgebieden zodat de valleien weer als vanouds kunnen functioneren als spons – een werk van lange adem dat niettegenstaande het vele werk nog lang niet is voltooid –, bereiden we ons extra voor op de versterking van het crisisbeheer voor wanneer een waterbom ook onze provincie in alle hevigheid treft.

In de natte zomer van '21 werd overigens ook onze provincie getroffen door wateroverlast. Zo liepen de lagere gebieden van de gemeenten Geel en Kasterlee onder water. Weiden stonden dagen blank en enkele boerderijen moesten worden beschermd. Op 11 januari 2022 organiseerden we een evaluatievergadering met alle betrokken actoren (burgemeesters, brandweer, waterbeheerders, ...) en maakten we afspraken over de toekomstige aanpak van gelijkaardige incidenten.

Figuur 34: situering overstromingen juli 2021 (excl. natuurreservaat De Zegge), opgemaakt in functie van de evaluatie © Provincie Antwerpen

De waterbom zoals die o.m. op de Vesdervallei viel, kan in provincie Antwerpen nog veel meer menselijke en materiële schade aanrichten. Als kick-off voor de opmaak van een nieuw BNIP Wateroverlast organiseerden mijn Federale Noodplanningsdienst en ik op 3 oktober een studiedag wateroverlast. Niet toevallig vergaderden we op het Waterbouwkundig Laboratorium in Antwerpen: het Vlaamse expertisecentrum voor onderzoek en adviesverlening over waterbouwkundige, nautische, hydraulische, sedimentgerelateerde en hydrologische vraagstukken. We simuleerden een waterramp

ten gevolge van een waterbom in combinatie met hoogtij op de Schelde in het Benedenscheldebekken. De deelnemers – onder wie medewerkers van de noodplanningsdiensten, hulpdiensten, gemeentebesturen, provinciale en Vlaamse waterbeheerders – bogen zich over deze boeiende en uitdagende case.

Het nut van deze studiedag werd gauw duidelijk. Uit de bijdragen van de disciplines, de waterbeheerders en de besturen bleek immers dat de nood aan duidelijkere afspraken en procedures hoog is. We sloten af met de conclusie dat we nóg meer moeten inzetten op gelaagde waterveiligheid: een gedeelde verantwoordelijkheid van waterbeheerders, gemeentebesturen, crisis- en hulpdiensten én burgers. Gelet op de veelheid aan betrokken actoren is interoperabiliteit meer dan ooit aangewezen om dergelijke rampen -zeker wanneer deze zich op grote schaal voordoen- te beheersen. De deelnemers engageerden zich daarom om verder samen te werken aan de uitwerking van een Bijzonder Nood -en Interventieplan voor wateroverlast in onze provincie.

Figuur 35: Studiedag waterbom in Waterbouwkundig Laboratorium

3.3.4.3 Rook- en vuurverboden

Aangezien het jaar 2022 een zeer droog jaar was, was het ook erg brandgevaarlijk. Omwille van de aanhoudende droogte en hoge temperaturen tijdens de lente, kondigde het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) op 20 april 2022 code oranje af voor de provincie Antwerpen. Gezien er in de dagen erna ook weinig tot geen neerslag viel, besloot ik op woensdag 4 mei 2022 een rook- en vuurverbod in te stellen rond de natuur-, heide- en bosgebieden aangeduid door ANB. Dit werd opnieuw opgeheven op 20 mei 2022, nadat ANB opnieuw risicocode geel instelde voor provincie Antwerpen. Eind juni volgde er een Vlaams Veiligheidsbesluit waarbij opnieuw een rook- en vuurverbod werd vastgelegd, ditmaal voor heel Vlaanderen.

Ook tijdens de zomer van 2022 bleef het enorm droog en zeer warm. Ten gevolgen van die hoge temperaturen en droogte bleef er een sterk verhoogd brandgevaar binnen de provincie Antwerpen gedurende enkele weken op rij. Het was zeer uitzonderlijk dat het risico op brandgevaar zo lang zo hoog was. Van midden juli tot begin september gold voortdurend code oranje of rood. Er vonden verscheidene

kleinere natuurbranden plaats verspreid over de provincie. Daarbovenop stelde de brandweer ook opvallend veel bermbranden vast naast de autostrade, soms zelfs meerdere keren per dag. Desondanks bleef de provincie Antwerpen in 2022 gelukkig gespaard van grootschalige natuurbranden.

3.3.4.4 Bekkenwerking

Als voorzitters van de bekkenstructuren staan gouverneurs op het kruispunt van de verschillende overheden en betrokken beleidsdomeinen. Het is het voorbeeld bij uitstek van een cruciale afstemming tussen een veelheid aan partners met specifieke doelstellingen en (soms tegenstrijdige) belangen maar steeds ook met een gemeenschappelijk doel en gedeelde beleidsopdracht. Deze aanpak kan een voorbeeld zijn voor andere beleidsdomeinen waar meer afstemming en coördinatie een meerwaarde betekenen (mobiliteit, ruimtelijke ordening, ...). Voor een uitgebreid verslag van de activiteiten in het kader van integraal waterbeleid verwijs ik naar de jaarlijkse wateruitvoeringsprogramma's (WUP) (zie o.a. www.netebekken.be, www.maasbekken.be en www.benedenscheldebekken.be). Hieronder volgt een niet-limitatief overzicht van de in 2022 behandelde dossiers:

Netebekken

In juni 2022 werd op het (online) bekkenbestuur een stand van zaken gegeven van de acties uit het bekkenspecifieke deel Nete (SGBP 2016-2021). Voorts volgde een afrondend overzicht, zowel van de uitvoeringsgraad van de acties, als van de evolutie van de waterkwaliteit in de afgelopen 6 jaar. Hiermee samenhangend werd de actietabel als input voor het Wateruitvoeringsprogramma 2020 (light-versie) goedgekeurd. Tenslotte werd ook een toelichting gegeven over het lopende participatietraject om te komen tot een lange termijn gebiedsvisie voor de vallei van de Nete.

Op 21 november 2022 ondertekende ik samen met alle partners het charter van de Aa. Zie bijvoorbeeld ook <https://rtv.be/artikels/niet-meer-te-droog-niet-te-nat-de-aa-vallei-a123114>

REGIO

Actieplan bepaalt toekomst van de Aa

“Moet tegen 2040 weerbaar zijn voor droogte en wateroverlast”

Achttien partners ondertekenden maandag in Tielen (Kasterlee) een charter voor de toekomstvisie van de Aa. De rivier kronkelt vanuit Oud-Turnhout door Turnhout, Vosselaar, Kasterlee, Lille, Herentals en Vorseelaar om uit te monden in de Kleine Nete in Grobbendonk. “24 concrete maatregelen moeten het gebied weerbaar maken tegen droogte en wateroverlast”, zegt Marc Florus van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). Zo komen er meer bufferbekkens maar is er ook aandacht voor wandelaars en fietsers.

De acht lokale besturen met de Aa op hun grondgebied werken samen met partners als de Vlaamse overheid, de provincie Antwerpen, de Boerenbond en Natuurpunt aan een toekomstbeeld van de rivier. De Aa had in het verleden een niet al te beste reputatie. “De problemen in en langs de Aa slepen al minstens 15 jaar aan”, zegt provinciegouverneur Cathy Bex. “Bij hevige regenval stroomde heel veel water versneld af uit het stedelijk gebied van Turnhout. Het ging bovendien deels om vervuild water afkomstig van overstromen. Door onvoldoende ruiming en maaien leidde dat geregeld tot overstromingen en wateroverlast in het landbouwgebied. De grote debieten werkten ook het afkalven van de oevers in

Marc Florus

Vlaamse Milieumaatschappij

“Er zal zeker nog plaats zijn voor landbouw, vooral voor de lokale productie.”

de hand. Van een duurzame oplossing was er geen sprake en er werd te weinig rekening gehouden met de risico's van de droogte.”

De rechtgetrokken waterloopstructuur, in combinatie met het verstedelijkte Turnhout en intensieve landbouw, zorgen er mee voor dat de vallei van de Aa niet langer bestand is tegen het veranderende klimaat. Lange periodes van droogte en intense regenbuien verhogen daarbij de kans op waterschaarste en overstromingen.

Toekomstbeeld

In september 2021 startte de Vlaamse Milieumaatschappij met een projectgroep aan een intensief traject. Dat leidde tot een toekomstbeeld om de vallei van de Aa tegen 2040 duurzaam en klimaatrobust te maken. Dat gebeurt op basis van een reeks acties en maatregelen.

“De waterkwaliteit in goede staat zijn

Alle betrokken partijen ondertekenden maandag samen met provinciegouverneur Cathy Bex bij het landbouwbedrijf Guns in Tielen (Kasterlee) het charter voor de toekomstvisie van de Aa. FOTO: BART VAN DEN LANGENBERGH

moeten we dat al in 2033 bereiken. Door de Aa wat meer ruimte te geven, gaat de waterloop zich zelf wat meer zuiveren”, zegt Marc Florus van de Vlaamse Milieumaatschappij. “We maken zo veel mogelijk werk van gescheiden rioleringen waardoor minder hemelwater de zuiveringsstations bereiken en er ook minder overstromen zijn. We vangen regenwater maximaal op in bufferbekkens

traject van de Aa maken we werk van een oeverzone. In het gebied Graafweide-Schupleer in Vorseelaar starten in 2023 al werkzaamheden om de Aa te hermeanderen.”

Extra wandelpaden

Het toekomstbeeld wil ook werk maken van een actief overstromingsgebied langs de Aa aan De Liereman in Oud-Turnhout. Waterdem

“We moeten gebruikmaken van klimaatrobuste gewassen en goed omgaan met de open ruimte. Er zal zeker nog plaats zijn voor landbouw, vooral voor de lokale productie”, schetst Marc Florus. “We hebben ook aandacht voor recreatie aan de Aa. De rivier kwam vroeger nogal negatief in beeld. We willen extra aandacht besteden aan wandelaars en fietsers door meer bruggetjes en wandelpaden te maken.”

BART VAN DEN LANGENBERGH

Figuur 37: De vallei van de Aa © VMM

Benedenscheldebekken

Het bekkenbestuur vond plaats op 10 juni 2022 met als voornaamste agendapunt de goedkeuring van het bekken specifieke deel van het wateruitvoeringsprogramma voor het Benedenscheldebekken met een toelichting door de waterloopbeheerders van de lopende en geplande projecten. Daarnaast was er een terugkoppeling van de integrale projectwerking in het Benedenscheldebekken, alsook de voorstelling van het dienstenbestek Benedenscheldebekken. Dit bestek beoogt de opmaak van ontwerpstudies voor de realisatie van diverse projecten inzake bestrijding van wateroverlast en droogte, vismigratie en hydromorfologie op onbevaarbare waterlopen in de provincies Antwerpen en Vlaams-Brabant. Deze projecten zijn gericht op het halen van een goede ecologische toestand in prioritaire waterlopen binnen het Benedenscheldebekken. Daartoe werken de VMM, de provincies Antwerpen, Vlaams-Brabant en Polder Vliet en Zielbeek samen voor een gecoördineerde aanpak van knelpunten langs Vlaamse en daarop aansluitende lokale waterlichamen.

Figuur 38: overleg bekkenbestuur Benedenscheldebekken

Figuur 39: overleg bekkenbestuur Benedenscheldebekken

Aansluitend vond de officiële ondertekening plaats van het riviercontract van de Vliet-Molenbeek. 19 partners ondertekenden het riviercontract, waarbij ze samen het engagement aangaan voor het uitvoeren van 43 acties over de gemeenten Asse, Bornem, Londerzeel, Meise, Merchtem en Puurs-Sint-Amands. Alleen door een duidelijke richting uit te zetten en samen te werken, zetten we belangrijke stappen voorwaarts naar een duurzame toekomst voor de Vliet. Dit riviercontract omvat concrete maatregelen en studies rond waterbeheer die de partners de komende vijf jaar willen uitvoeren. Het riviercontract vormt de basis voor een verdere samenwerking tussen waterbeheerders, overheden, inwoners en andere partijen. Het bekkensecretariaat Benedenscheldebekken zal instaan voor de verdere coördinatie van het riviercontract.

Figuur 40: ondertekening riviercontract Vliet-Molenbeek

Op 17 mei 2022 zat ik de werkgroep Benedenvliet voor. Deze werkgroep focust op de afstemming van de waterlooperelateerde projecten in het afstroomgebied. Op de agenda stonden: de zuidelijke fietsring FR3, de modellering van het ecoduct van de Benedenvliet onder de toekomstig vernieuwde A12, onderzoek naar de opportuniteit en haalbaarheid Zuidrand en de stand van zaken van de aanleg van overstromingsgebieden door de provincie Antwerpen.

Maasbekken

De Bestuursgroep Maasbekken Noord kwam in juni 2022 fysiek samen. Tijdens dit overleg werd de stand van zaken van de acties uit het bekkenspecifieke deel Maasbekken (SGBP 2016-2021) besproken als input voor het Wateruitvoeringsprogramma 2021. Daarnaast werd er ook een toelichting gegeven over de droogtemaatregelen die genomen werden in provincie Antwerpen en een toelichting over de inrichting van het watergevoelig open ruimtegebied aan de Wildertse Beek in Essen.

3.3.4.5 Klimaatplassen

In eerdere jaarverslagen rapporteerden we al over het project Klimaatplassen dat werd toegevoegd aan het Actieplan Droogte en Wateroverlast 2019-2021 van de Vlaamse Regering. Het doel: een onderzoek naar de beschikbaarheid en gebruiksmogelijkheden van water in de zandontginningsplassen in de Kempen.

Het project werd ingekanteld in het project “*Vlaanderen WaterProof*” (een initiatief van minister Zuhal Demir en VITO in kader van de Blue Deal, zie vlaanderenwaterproof.be). Samen met AG Bernard De Potter treed ik op als co-voorzitter van de demoruimte klimaatplassen.

In 2022 werden volgende stappen gezet:

- Uitwerking en afronding van de haalbaarheidsstudie:
 - o Klankbordgroep (18/01/2022, 04/07/2022)
 - o Stuurgroep (31/03/2022, 31/05/2022, 23/09/2022)
 - Afronding van haalbaarheidsstudie in laatste stuurgroep waarbij ook SWO is beëindigd
- Selectie van de potentiële te nemen maatregelen:
 - o **Donk:** Regelbare stuw plaatsen om buffer (vermogen +/- 150 000 m³) te creëren + opstarten stakeholderproces om potentiële bijkomende maatregelen te bekijken.
 - o **Schans:** Regelbare stuw plaatsen op korte termijn om buffer (vermogen +/- 600 000 m³) te creëren en eventuele ophogingen. Plaspeildynamiek ifv oevervegetaties van Schans. Andermaal opstarten stakeholderproces om potentiële bijkomende maatregelen te bekijken.
 - o **Rauw:** Op korte termijn voorzien in een pilootinstallatie voor zuiveren plaswater (overloopdebiet) tot drinkwater. Bijkomend infrastructuur plaatsen op Rauw Noord om peilbeheer toe te laten. Op langere termijn onderzoeken of dit ook mogelijk is voor Rauw Zuid. Rauw Noord en Zuid beide bespreken op voorgesteld stakeholderproces.
- Voorstelling maatregelen in PMT-overleg WaterProof (04/10/2022)
- Nieuw mandaat stuurgroep klimaatplassen
 - o Overkoepelende stuurgroep van WaterProof heeft beslist om de stuurgroep klimaatplassen een mandaat te geven om in onderling overleg, binnen de bestaande governance afspraken, beslissingen te nemen voor de verdere implementatie van de demoruimte Klimaatplassen
 - Nood aan ondertekening van nieuw SWO om binnen governance afspraken samenwerking met dezelfde partijen verder te zetten
- Toetreding Pidpa tot overkoepelend consortium WaterProof

3.3.5 Opvang Oekraïense ontheemden

OORLOG RUSLAND- OEKRAÏNE

Sinds begin oorlog hebben 12.000 Oekraïense vluchtelingen zich in provincie Antwerpen gevestigd

Tussen 1 maart 2022 en 7 januari 2023 hebben 12.416 personen met de Oekraïense nationaliteit zich in de provincie Antwerpen gevestigd. De verwachte stroom oorlogsvluchtelingen door de moeilijke wintermaanden in Oekraïne blijft voorlopig uit.

Tussen 1 maart 2022 en 7 januari 2023 hebben 56.454 Oekraïense oorlogsvluchtelingen zich gevestigd in België. 33.196 daarvan zijn terechtgekomen in Vlaanderen, 12.416 Oekraïeners hebben zich gevestigd in de provincie Antwerpen. "Begin december waren er nog 11.713 Oekraïeners in onze provincie", zegt Antwerps provinciegouverneur Cathy Berx,

die ook de nationale cijfers opgevraagd heeft. "We merken dat de stijging sneller loopt in de centrumsteden."

In de stad Antwerpen verblijven momenteel 6.683 Oekraïense vluchtelingen, geregistreerd in het rijksregister. "Daarvan blijft een duizendtal in collectieve of specifieke opvang, georganiseerd of gefaciliteerd door de stad", zegt Liesbeth De Maeyer, woordvoester van Stad Antwerpen. In Antwerpen gaat het dan over het nooddorp op Linkeroever, waar vandaag 732 mensen wonen, en enkele kleinere locaties. De overige Oekraïeners worden opgevangen door familie of vrienden, of ze wonen alleen, ver-

spreid over de hele stad.

In de stad Mechelen staan 982 Oekraïense vluchtelingen in het register. In Turnhout zijn dat er 123. "Turnhout trachten we te sparen omdat de stad disproportioneel veel inspanningen heeft gedaan tijdens de 'vorige' asielcrisisen, zoals die van Syrië en Afghanistan", zegt Cathy Berx. "De druk op die stad is zo mogelijk nog groter dan elders."

In België is de instroom van Oekraïense vluchtelingen in januari licht gedaald. En dat terwijl door onder meer de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) gewaarschuwd werd voor een nieuwe golf. Het Russische regime richt zijn raketten al maanden op de

Cathy Berx
Gouverneur Antwerpen

"We merken dat de stijging sneller loopt in de centrumsteden."

Oekraïense energiecentrales. Steden zitten zonder elektriciteit en

gas of werken op zijn minst met tijdelijke stroomonderbrekingen om energie te sparen, terwijl de temperaturen in het oosten en noorden kunnen zakken tot twintig graden onder het vriespunt.

"In ons land ligt het gemiddelde aantal verdeelde attesten 'tijdelijke bescherming' in januari voorlopig op 70 per werkdag", zegt Cathy Berx. "Ter vergelijking: in de eerste twee weken van juli was dat 163 per werkdag, tussen september en december rond de honderd. De verwachte verhoogde instroom tijdens de moeilijke wintermaanden in Oekraïne blijft dus uit, al is dat erg fragiel en afhankelijk van de verdere evolutie van de oorlog." (grvv)

Figuur 41: artikel "Sinds begin oorlog hebben we 12.000 Oekraïense vluchtelingen zich in provincie Antwerpen gevestigd" © GVA

3.3.5.1 Overlegmomenten

We volgden en organiseerden regelmatige overlegmomenten met verschillende partners om de vluchtelingenstroom en opvangcrisis het hoofd te bieden.

Tijdens deze overlegmomenten werd de instroom nauwlettend in de gaten gehouden, werden beslissingen van hogere overheden opgevolgd en gedeeld met de lokale besturen en was er ruimte om lokale uitdagingen te delen. Door als schakel te fungeren tussen de Vlaamse Taskforce Oekraïne en de lokale besturen trachtten we het opvangbeleid te ondersteunen.

Naast de vaste overlegmomenten organiseerden we vooral in het begin van de opvangcrisis regelmatig contact met personen uit de Oekraïense gemeenschap in Antwerpen die zich organiseerden als vrijwilliger. Zo kregen we een beeld van de uitdagingen en intenties van Oekraïeners na hun aankomst in België. Telkens wanneer het relevant was bijvoorbeeld bij vragen m.b.t. subsidies, door Vlaanderen ter beschikbaar gestelde wooncontainers of de aanpak van lokale leegstand namen we deel aan overlegmomenten met de intergemeentelijke samenwerkingsverbanden zoals het IOK.

Ook werd de opvang van Oekraïense ontheemden een vast punt op de agenda bij werkbezoeken aan lokale besturen. Hier werd steeds gekeken naar het door Vlaanderen opgelegde richtcijfer, het aantal gecreëerde plaatsen en het aantal Oekraïense ontheemden die zijn ingeschreven in het rijksregister op het grondgebied. Voorts nam ik geregeld contact op met de burgemeesters van gemeenten die ver verwijderd bleven van het richtcijfer om hen aan te sporen om bijkomende liefst publieke opvangplaatsen te creëren.

3.3.5.2 Overleg Vlaamse taskforce Oekraïne

Aan het begin van de oorlog kwamen de gouverneurs, projectleiders Oekraïne en de Vlaamse taskforce Oekraïne wekelijks samen voor een overleg. Elk overleg ging van start met een heldere beeldvorming rond instroom: het aantal verdeelde attesten tijdelijke bescherming, de opvangnood, inschrijvingen in het rijksregister, verdeling per provincie, geslacht, leeftijd,... . Ook het aantal gecreëerde en nog beschikbare opvangplaatsen werd besproken. Tijdens de eerste maanden namen er contacten uit verschillende sectoren (AgII, AZG, VDAB) deel aan het overleg om een stand van zaken rond de Oekraïnewerking te brengen.

Tijdens het overleg was er steeds ruimte om vragen of uitdagingen die de lokale besturen ons signaleerden aan te kaarten en samen na te denken over oplossingen. Omwille van het onzekere karakter van de oorlog, met mogelijkheid tot escalatie, werd er steeds rekening werd gehouden met verschillende scenario's en de laatste inschattingen van Celeval. Onder andere de vervolgstategie met

zicht op de zomer kwam uitvoerig aan bod: Zullen Oekraïners (tijdelijk?) terugkeren naar hun land? Zal de zomer voor extra instroom zorgen? Zijn er voldoende taal oefenkansen voor kinderen nu zij niet naar school gaan? Ook opschalingsstrategie kreeg vorm en werd geëvalueerd.

Naarmate de instroom van Oekraïense ontheemden stabiliseerde werd de frequentie van het overleg aangepast naar tweewekelijks.

3.3.5.3 Burgemeestersoverleg Oekraïne

In navolging van de bijna maandelijkse burgemeestersoverleggen COVID-19 werd het onderwerp van het overleg aangepast naar Oekraïne. Hier namen burgemeesters of algemeen directeurs aan deel en later ook gemeentelijke coördinatoren die lokaal instaan voor de coördinatie van de opvang van Oekraïense ontheemden. De voornaamste doelstelling was om gemeenten te motiveren tot het creatief op zoek gaan naar en creëren van opvangplaatsen in de eigen gemeente (bij mensen thuis, in woonzorgcentra, kloosters, oude winkelpanden,...).

Ook hier werden steeds de meest recente cijfergegevens rond de instroom van Oekraïense ontheemden overlopen: het aantal verdeelde attesten tijdelijke bescherming, het percentage dat aangeeft opvangnood te hebben, het aantal inschrijvingen in het rijksregister, de verdeling per provincie, geslacht, leeftijd,... en ook de aantallen gecreëerde en nog beschikbare opvangplaatsen.

Nadien werd er een update gegeven van nieuwe beslissingen die op Vlaams niveau waren genomen (oa. rond subsidiering, de vervolgstategie). Er was ruimte voor de lokale besturen om vragen te stellen, zorgen te uiten en signalen door te geven. Zo gaven gemeenten aan dat de oorspronkelijke subsidieregeling voor de opvang van ontheemden onvoldoende was en er nood was aan extra financiële middelen om de uitbouw van nieuwe opvangplaatsen of de verderzetting van de huidige plaatsen te kunnen blijven voorzien. Na het opvragen van enkele begrotingen die dit signaal konden bevestigen werd de subsidieregeling later verhoogd en uitgebreid. Ook de druk op de maatschappelijk werkers in het bijzonder van de OCMW's was een vast agenda- en actiepunt.

In totaal organiseerden we in 2022 negen burgemeestersoverleggen. De frequentie werd aangepast aan de noden: regelmatig aan het begin van de crisis, enkel bij aanpassingen in de werking (opschalingsstrategie, subsidiekader) in een latere fase. In tussentijd bleven we steeds bereikbaar voor burgemeesters.

3.3.5.4 Provinciale crisiscel (PCC) Oekraïne

Ook dit overleg heeft tijdens de uitdooffase van COVID-19 plaatsgemaakt voor de opvolging van de opvang van Oekraïense ontheemden in onze provincie. Hier waren noodplanningscoördinatoren, de ELZ uit provincie Antwerpen en vertegenwoordigers van AZG en van de vijf disciplines aanwezig.

Aanvankelijk was het moeilijk in te schatten hoe groot de werkelijke instroom van Oekraïense ontheemden naar ons land zou zijn. Deze werd hoog ingeschat rond 100.000 – 180.000, waarbij er nood zou zijn aan zeer tijdelijke crisisopvang waarbij alle partners betrokken zouden worden.

Ook was er angst voor uitbraken van infectieziekten zoals tuberculose en nood aan een georganiseerde eerstelijnszorg en psychosociale opvang. Een groot deel van de Oekraïense bevolking was niet ingeënt of niet bereid zich in te enten tegen COVID-19. Dit zorgde voor een risico op nieuwe uitbraken, zeker in collectieve opvanginitiatieven of in de nooddorpen.

Tijdens het overleg werden deze risico's in kaart gebracht, werd er informatie gedeeld en was er opvolging van de speciaal voor Oekraïense ontheemden opgestarte zorgpunten in de provincie.

3.3.5.5 Samenwerking VLOT

Naast het aanstellen van een projectleider bij iedere gouverneur werd door Vlaanderen ook het Vlaams Ondersteuningsteam (VLOT team) opgestart. Voor iedere provincie waren er 2 à 3 VLOT medewerkers actief waaronder telkens één sectorcoördinator binnen het Agentschap Integratie en Inburgering. Dit team stond in nauwe samenwerking met de projectleider in voor het opvolgen van het geregistreerde

huisvestingsaanbod in de Vlaamse Huisvestingstool. Ook werden er verschillende belondes georganiseerd om de vinger aan de pols te houden van waar lokale besturen op botsen, waar zij binnen het grondgebied nog plaatsen zien en welke steun zij nodig hebben. Bij de prospectie van nieuwe opvangplaatsen nam VLOT een grote rol op zich. De lijnen met het VLOT team werden erg kort gehouden door verschillende overlegmomenten per week. Alle Antwerpse gemeenten werden verdeeld over de medewerkers van VLOT en de projectleider zodat gemeentelijk coördinatoren wisten bij wie ze terecht kunnen bij vragen.

Wanneer er binnen een gemeente nood is aan herhuisvesting, de gemeente intern of bij de buurgemeenten geen oplossing vindt, kan VLOT gevraagd worden om te helpen, eventueel met onze ondersteuning. Zo kon er snel een oplossing gevonden worden voor een familie die in juni in het nooddorp van Mechelen verbleef en daar op korte termijn het grondgebied diende te verlaten. Door de match te leggen met gemeente Zwijndrecht die kort voordien aangaf nog vrije plekken te hebben kon er voor dit gezin een oplossing gevonden worden. Naarmate het jaar vorderde werd deze vraag naar herhuisvesting groter door de afbouw van collectieve opvanglocaties of gastgezinnen die wilden stoppen.

3.3.5.6 Nooddorpen

Op 30 maart '22 werd door Vlaanderen beslist twee pilootnooddorpen in provincie Antwerpen te voorzien om op grotere schaal een aanvullend kwalitatief huisvestingsaanbod te realiseren.

Aan de hand van een bevraging die we in de loop van april uitstuurden naar alle Antwerpse lokale besturen werd er een inventaris opgemaakt van de bereidheid en mogelijkheden voor geschikte locaties. Iedere locatie werd bezocht en er werd op basis van de beschikbare oppervlakte, aard van het terrein, aanwezigheid van nutsvoorzieningen en het draagvlak van de omgeving een ranking gemaakt van welke plaatsen het meest geschikt waren. Deze lijst werd gedeeld met de Vlaamse Taskforce Oekraïne.

In 2022 werden beide nooddorpen, in Mechelen en het Antwerpse Linkeroever gerealiseerd. We stonden in contact met de noodplanningscoördinatoren die dit lokaal trokken.

3.3.6 Diverse

<i>Dossier</i>	Synagoge Heide (Kalmthout)
<i>Initiatief</i>	Kabinet minister Geert Bourgeois
<i>Actoren</i>	<ul style="list-style-type: none"> - vzw Synagoge Heide (met vertegenwoordiging Shomre Hadas) - Israëlitische Orthodoxe Gemeente Machsike Hadass van Antwerpen - Gemeente Kalmthout - vzw Kempens Landschap - Beheerder Koen Maenhout
<i>Probleem</i>	In mei 2012 werd door minister Geert Bourgeois, bevoegd voor het beleidsdomein Onroerend Erfgoed, de vraag gesteld om te bemiddelen in het dossier van de synagoge in Kalmthout-Heide. Dit gebouw, beschermd als monument sinds 2007, verkeert in zeer slechte staat. Een grondige renovatie is noodzakelijk. Maar omwille van de zeer complexe eigenaarsstructuur is een samenstelling en indiening van een restauratiedossier niet eenvoudig. Op dit ogenblik zijn er minstens 68 eigenaars, waarvan een groot deel in het buitenland verblijft.
<i>Actie</i>	<p>Op 29 oktober 2021 werd het kandidaatsdossier voor een restauratiepremie voor de synagoge overgemaakt aan het Agentschap Onroerend Erfgoed en dit binnen de themaoproep "Open Kerken". Na de ontvankelijkheidsverklaring werd het dossier bezorgd aan een jury die zal oordelen of het dossier in aanmerking komt voor een premie binnen deze themaoproep. Die beslissing werd verwacht in het voorjaar van 2022.</p> <p>In afwachting van die beslissing was er in februari 2022 alvast een overleg met de partners over de financiering van het luik 'eigen inbreng', de middelen die zelf gezocht moeten worden ter aanvulling van de premie om de restauratie te kunnen uitvoeren. Bij een positieve beslissing van de jury moest de definitieve premie-aanvraag immers ingediend zijn voor 1 juni 2022.</p> <p>Subsidie bedraagt ca. 500.000 euro → om deze te krijgen moet er ook garantie zijn van de eigen middelen. Inbreng eigen middelen: ca. 1 miljoen euro.</p> <p>Ook de eigenaarsstructuur moet opgelost/aangepast worden. 3 mogelijke pistes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - PLAN A: overdracht/verkoop van eigendomsaandeel aan één eigenaar om zo uit de onverdeeldheid te treden (notariële volmachten). Eén eigenaar zou zich moeten opwerpen om dit op zich te nemen, met daarbij uiteraard ook oog voor en transparantie over de lasten en consequenties. - PLAN B: overdracht aan vzw of andere constructie uit de Joodse gemeenschap, bijvoorbeeld Machshike Hadass en Shomre Hadas die samen een vzw oprichten. Die vzw zou dan in de toekomst ook het gebouw beheren. Ook in dit geval moeten alle 68 eigenaars overdragen → Op die manier zijn er de nodige structuren om op een efficiënte manier te kunnen werken. - PLAN C: de huidige vzw synagoge Heide wordt eigenaar – maar beschikt niet over financiële slagkracht. <p>Conclusie overleg: het probleem van de eigenaars en de uitwerking van de structuur wordt best binnen de joodse gemeenschap uitgewerkt en opgelost. Zonder oplossing voor de eigenaarsstructuur en zonder eigen financiële middelen zal er immers geen restauratiepremie komen.</p> <p>Op 9 mei vond er een nieuw overleg over de toekomst van het synagogedossier plaats. In maart 2022 liet het Agentschap Onroerend Erfgoed weten dat het preselectiedossier dat in december 2021 werd ingediend door Kempens Landschap NIET door de jury geselecteerd werd voor een restauratiepremie 'Herbestemming en structurele nevenbestemming van kerken'.</p> <p>Een andere mogelijkheid zou zijn om het dossier in te dienen voor een reguliere restauratiepremie: Er bestaat nog steeds de mogelijkheid om te werken met de 2*250.000 euro premieregelgeving, maar de noodzaak van cofinanciering en restfinanciering blijft bestaan.</p> <p>De piste met mogelijk de grootste kans op succes is dat beide joodse gemeenten een patrimonium-vzw oprichten waaraan de eigenaars eigendomsoverdracht doen.</p>

	<p>Belangrijk is dat zij nu zo snel als mogelijk starten met de nodige juridische stappen om de vzw op te richten, om eigenaars op te sporen en te contacteren.</p> <p>Op 12 oktober 2022 kwamen de partners opnieuw samen om de voortgang van het dossier te bespreken. Beheerder Koen Maenhout moest tegen november 2022 immers verslag aan de rechtbank overmaken over de vorderingen in het dossier en in voorkomend geval een vraag tot verlenging mandaat beheerder stellen. Geen duidelijke voortgang betekende dat het geen zin meer had om een verlenging te vragen. Allicht zou de voorzitter van de rechtbank die ook niet langer toestaan.</p> <p>Tijdens het overleg bleek dat er geen stappen werden ondernomen. Nog één laatste voorstel was dat er instant werk werd gemaakt van een oprichtingsakte, waaruit de oprichting van de gezamenlijke patrimonium-VZW bleek, en dat die akte voor het einde van de maand werd overgemaakt aan mr. Maenhout, zodat die akte kon worden toegevoegd aan het verslag voor de Rechtbank. Die akte was de enige mogelijkheid om aan te tonen dat er effectief voortgang werd geboekt. Helaas was er eind november nog steeds geen oprichtingsakte.</p> <p>Op 6 december 2022 ontving beheerder Koen Maenhout de beschikking van de voorzitter, waarin twee duidelijke voorwaarden werden opgelegd, m.n. dat Koen Maenhout een tussentijds verslag moest indienen uiterlijk op 1 april 2023 en dat hij de nodige inspanningen moest leveren om de mede-eigenaars/ erfgenamen op de hoogte te houden van de evoluties van het dossier.</p>
<i>Resultaat</i>	Dit dossier is momenteel lopende.

3.4 Jacht

In juli 2014 besliste de Vlaamse Regering om de administratieve afhandeling van de jachtverloven en de jachtplannen van het Agentschap voor Binnenlands Bestuur over te hevelen naar de Vlaamse Dienst van de gouverneur. Hieronder vindt u een gedetailleerde verslaggeving van de werkzaamheden in 2021. De werkzaamheden van de dienst Jacht zijn op hoofdlijnen onder te brengen in volgende categorieën:

- jachtverloven en -vergunningen
- jachtplannen

Jachtverloven en -vergunningen

Voorafgaand aan elk jachtseizoen versturen we een kennisgeving aan de jagers met daarin de richtlijnen voor de aanvraag van een nieuw jachtverlof of een nieuwe jachtvergunning. Op 15 maart 2022 werd de e-mail verstuurd.

In Antwerpen kan een jachtverlof of jachtvergunning op twee manieren worden aangevraagd, namelijk online of aangetekend met de post. Sinds het jachtseizoen 2020/2021 is een door een arts ingevuld attest van medische en psychische geschiktheid opgesteld door de Vlaamse Overheid vereist. Dat is vastgelegd in de federale Wapenwet. Dit attest mag niet ouder zijn dan vier jaar op de eerste dag van het jachtseizoen waarvoor de aanvraag bedoeld is. Het attest kan dus meerdere jachtseizoenen gebruikt worden.

De uitreiking van de jachtverloven verliep dit seizoen ook anders door het veelvuldig thuiswerk. Het heeft geen noemenswaardige problemen opgeleverd, daar er al enkele jaren geen loketfunctie meer is in Antwerpen.

<u>Jaar (01/01 tem 31/12)</u> <u>Jachtseizoen (01/07 tem 30/06)</u>	Jaar 2022 Jachtseizoen 2022-2023	Jaar 2021 Jachtseizoen 2021-2022	Jaar 2020 Jachtseizoen 2020-2021	Jaar 2019 Jachtseizoen 2019-2020	Jaar 2018 Jachtseizoen 2018-2019
Jachtverloven – alle dagen	2519 Waarvan 23 nog Jachtseizoen 2021-2022	2662 Waarvan 26 nog Jachtseizoen 2020-2021	2586 Waarvan 11 nog Jachtseizoen 2019-2020	2705 Waarvan 28 nog Jachtseizoen 2018-2019	2729 Waarvan 11 nog Jachtseizoen 2017-2018
Jachtverloven - zondag	32 Waarvan 0 nog Jachtseizoen 2021-2022	41 Waarvan 2 nog Jachtseizoen 2020-2021	35 Waarvan 5 nog Jachtseizoen 2019-2020	40 Waarvan 0 nog Jachtseizoen 2018-2019	33 Waarvan 3 nog Jachtseizoen 2017-2018
Jachtverloven - geweigerd	11 Waarvan 1 nog Jachtseizoen 2021-2022	17 Waarvan 3 nog Jachtseizoen 2020-2021	17 Waarvan 0 nog Jachtseizoen 2019-2020	30 Waarvan 8 nog Jachtseizoen 2018-2019	33 Waarvan 3 nog Jachtseizoen 2017-2018
Jachtverloven - ingetrokken	8 Waarvan 5 nog Jachtseizoen 2021-2022	3 Waarvan 0 nog Jachtseizoen 2020-2021	8 Waarvan 0 nog Jachtseizoen 2019-2020	2 Waarvan 0 nog Jachtseizoen 2018-2019	
Jachtvergunningen	60 Waarvan 2 nog Jachtseizoen 2021-2022	70 Waarvan 7 nog Jachtseizoen 2020-2021	43 Waarvan 11 nog Jachtseizoen 2019-2020	104 Waarvan 5 nog Jachtseizoen 2018-2019	129 Waarvan 17 nog Jachtseizoen 2017-2018

Tabel 15: Overzicht jachtverloven en –vergunningen

Jachtplannen:

25 januari 2022 werden de richtlijnen voor de voorstellen van jachtplannen via e-mail verzonden, want zonder goedgekeurd jachtplan is geen enkele vorm van jagen mogelijk. Jaarlijks vóór 1 april moeten alle aanvragen ingediend zijn. Dan start de controle van de jachtplannen, dwz. In het digitaal e-loket de aanpassingen vergelijken ten opzichte van het vorige goedgekeurde jachtplan, de zogenaamde overlappingsen.

Onderstaande overlappingsen werden vastgesteld voor de jachtplannen 2022-2023:

- 3 overlappingsen tussen onafhankelijke jachtplannen
 - 37 percelen – 45,81 ha
- 37 overlappingsen met een Wildbeheereenheid en een onafhankelijk jachtplan
 - 1554 percelen – 1418,34 ha

Voorstel 2022-2023	ONAFHANKELIJK	WBE	Eindtotaal
geschrap	2		2
gewijzigd	10	24	34
nieuw	3		3
ongewijzigd	30	18	48
overgedragen	1		1
Eindtotaal	46	42	88

Tabel 16: Overzicht jachtplannen

86 jachtplannen werden op 30-06-2022 per e-mail verzonden aan de indieners. 2 jachtplannen werden op 15-07-2022 per e-mail verzonden aan de indieners. De goedgekeurde jachtplannen werden nadien gepubliceerd op www.geopunt.be, de website die door iedere burger geraadpleegd kan worden.

Aanpassingen van jachtplannen worden eveneens het ganse jaar door verwerkt. Dit zijn de aanvragen tot verwijderen van eigendommen van particulieren, openbare besturen, natuurverenigingen en jachtrechthouders. De digitale toepassing via het e-loket jachtplannen wint aan populariteit, wat een goede zaak is.

Het beheer van deze cijfers is in handen van collega Lennert Van Spaendonk van Vlaams-Brabant.

Uitkleuringen jachtseizoen 1/7/2021 - 30/6/2022				
Provincie	Type aanvrager	aantal dossiers	aantal percelen	aantal ha
WVL	Particulier	/	/	/
	WBE / JRH	/	/	/
	Openbaar Bestuur	/	/	/
	Natuurvereniging	/	/	/
	Onafhankelijke jager	/	/	/
	TOTAAL	103	449	271,60
LIM	Particulier	108	497	244,50
	WBE / JRH	1	23	9,24
	Openbaar Bestuur	1	48	52,95
	Natuurvereniging	1	4	3,89
	Onafhankelijke jager	1	5	2,12
	TOTAAL	112	577	312,70
ANT	Particulier	134	426	199,90
	WBE / JRH	4	592	181,06
	Openbaar Bestuur	3	34	37,07
	Natuurvereniging	2	105	58,14
	Onafhankelijke jager	0	0	0,00
	TOTAAL	143	1157	476,18
VBR	Particulier	146	361	115,10
	WBE / JRH	1	125	11,27
	Openbaar Bestuur	5	163	80,43
	Natuurvereniging	1	383	160,78
	Onafhankelijke jager	0	0	0,00
	TOTAAL	153	1032	367,59
OVL	Particulier	252	851	345,02
	WBE / JRH	0	0	0,00
	Openbaar Bestuur	6	432	142,28
	Natuurvereniging	6	211	86,09
	Onafhankelijke jager	0	0	0,00
	TOTAAL	264	1494	573,40

Tabel 17: Uitkleuringen jachtseizoen 2021-2022

3.5 Machtiging gebruik explosieven

De gouverneur is bevoegd voor het geven van een (tijdelijke) machtiging voor het houden en het gebruik van springstoffen. In het verleden ontbrak (structureel) overleg met relevante actoren (hulpdiensten, beheerders van naburige infrastructuren, ...) wat kan leiden tot:

- gemiste kansen om relevante randvoorwaarden op te nemen in de machtiging van de gouverneur;
- een gebrek aan draagvlak voor de machtiging en/of ongenoegen over het gebrek aan betrokkenheid.

Omwille van die redenen werkten we een eigen werkwijze uit waarbij we streven naar maximale afstemming en draagvlak en waar nodig randvoorwaarden voor de uitvoering.

De ervaring die we de voorbije jaren opbouwden, leert immers dat minstens het opleggen van randvoorwaarden een noodzaak is. Randvoorwaarden kunnen zijn:

- afstemmend overleg met hulpdiensten;
- communicatie (op voorhand, onmiddellijk na de explosie, ...);
- afstemming met nabije infrastructuren (Infrabel, ...) en gevoelige locaties (RVT, ...);
- timing explosie;
- ...

Deze aanpak moet de verschillende betrokken overheden toelaten om de impact van de werkzaamheden te beoordelen en de nodige voorzorgsmaatregelen binnen hun bevoegdheden te nemen.

Dossiers behandeld in 2022:

- MLSPR-2022-0001 – overname opslagplaats voor vuurwerk (bvba Keysers te 2380 Ravels, Dorp 40);
- MLSPR-2022-0002 – bv WEAREONE.World (vuurwerkshow Tomorrowland te 2850 Boom, Schommelei 1);
- MLSPR-2022-0003 – bv HC Pyrotechnics divisie van Zebra entertainment (vuurwerk voor Tall Ship Races te Antwerpen);
- MLSPR-2022-0005 – bv HC Pyrotechnics divisie van Zebra entertainment (eindejaarsvuurwerk te Antwerpen).

3.6 Werkbezoeken

Op relatief korte tijd alle gemeenten van de provincie Antwerpen bezoeken, dat was één van mijn ambities toen ik gouverneur werd. Zulke werkbezoeken zijn meer dan boeiend en leerrijk. De gemeenten stellen hun projecten en beleidsinitiatieven voor. Samen bekijken we of en hoe de provincie en/of ikzelf en de gemeenten kunnen samenwerken om die ambities effectief of sneller en beter waar te maken. Al naargelang het thema bereiden medewerkers van de federale, Vlaamse óf provinciale diensten de dossiers voor. Een toonbeeld van “ontkokerd” werken door afstemming en samenwerking. Altijd zijn deze bezoeken een (nieuwe) start of voortzetting van een intensieve, constructieve samenwerking met de steden en gemeenten. Een snellere manier om te ontdekken wat er in de gemeenten en bij de mensen leeft, is er allicht niet.

Helaas heb ik omwille van de coronapandemie de voorbije jaren geen werkbezoeken kunnen uitvoeren. Gelukkig bracht 2022 daar verandering in. Voor het eerst sinds 2018 bezocht ik weer heel wat Antwerpse steden en gemeenten, hieronder een overzicht:

- Mechelen (11/03/2022)
- Hoogstraten (18/03/2022)
- Merksplas (25/03/2022)
- Neteland – Grobbendonk, Herenthout, Herentals, Olen en Vorselaar (1/04/2022)
- Turnhout (22/04/2022)
- Puurs-Sint-Amands (6/05/2022)
- Ranst (13/05/2022)
- Boechout (20/05/2022)
- Boom (3/06/2022)
- Aartselaar (17/06/2022)
- Dessel (7/10/2022)
- Geel (14/10/2022)
- Lier (28/10/2022)
- Zwijndrecht (25/11/2022)
- Vosselaar (16/12/2022)

De structuur van de werkbezoeken is steeds dezelfde. In eerste instantie bezorgt de gemeente of stad agendapunten die het bestuur wenst te bespreken. Voor de vragen en problemen die Vlaamse c.q. federale aangelegenen betreffen trachten mijn kabinet en ik al voor zoveel mogelijk antwoorden te zorgen op het overleg. Vervolgens bespreken we de agendapunten van de deputatie om af te ronden met de vaste agendapunten van mezelf. Hoewel elk werkbezoek verschillend is, leg ik steeds dezelfde accenten in mijn agendapunten. Deze omvatten o.a. ruimte voor water en ontharding, hernieuwbare energie, bestuurlijke handhaving, Oekraïense ontheemden, noodplanning en verkeersveiligheid.

4. Openingsrede 2022

Ieder jaar spreek ik de provincieraadsleden toe bij de aanvang van de begrotingsbesprekingen. Meer info over de openingsredes vindt u op mijn website www.gouverneurantwerpen.be. Met de openingsrede zoom ik steeds in op actuele en maatschappelijk relevante uitdagingen en opportuniteiten. Voorts vertaal ik de veelal Vlaamse beleidsdoelstellingen verder naar concrete maatregelen voor provincie Antwerpen en de lokale besturen die haalbaar en realiseerbaar zijn. Na het thema lucht in 2019, bodem in 2020 en vuur in 2021, sloot ik in 2022 de cyclus van de vier elementen af met een openingsrede over water.

Openingsrede 2022: “Water: het blauwe goud, of wat als de omgeving de functie(s) bepaalt?”

‘Water: het blauwe goud, of wat als de omgeving de functie(s) bepaalt’ gaat uiteraard over de waterproblematiek in al haar facetten, zoals watertekort en droogte, wateroverlast en het bereiken van de goede ecologische kwaliteit, conform de Kaderrichtlijn Water van de Europese Unie. Bij de gesproken rede hoort steeds ook een uitgebreide publicatie waarin het thema verder verkend en uitgediept wordt. Na mijn inleiding volgden er boeiende bijdragen van verschillende coauteurs die dieper ingingen op de vele aspecten van het thema water:

- Professor Dr. Patrick Meire, verbonden aan de Universiteit Antwerpen, schrijft over natuurgebaseerde oplossingen om het teveel respectievelijk tekort aan water permanent en duurzaam in evenwicht te houden. Geert De Blust, lid van de Onderzoeksgroep voor Stadsontwikkeling Antwerpen, gaat op het einde van dit hoofdstuk dieper in op het belang van ruimtelijke planning met oog voor het gehele systeem.
- Arrondissementscommissaris Bram Abrams en ikzelf toetsen praktijk aan beleid in de vallei van de Kleine Nete.
- Lieve De Roeck, secretaris van de CIW, en Tom Gabriëls, Bekkencoördinator Netebekken, maken de *status questionis* op van de actuele governance van het Vlaams Integraal Waterbeleid.
- Vanessa De Backer, Federale dienst van de gouverneur Noodplanning, behandelt het crisisbeheersingsluik van wateroverlast en droogte. Aan de tekst over droogte werkten ook Kris Huijskens, droogtecoördinator van de provincie Antwerpen, en ikzelf mee.
- Professor Dr. Isabelle Larmuseau maakt een scherpe analyse van waar Vlaanderen mogelijk (nog) niet aan de Europese Richtlijnen voldoet op het vlak van waterkwaliteit.
- Bekkencoördinatoren Evelien De Vylder en Tom Gabriëls en planningsverantwoordelijke Jef Geulinckx beschrijven de situatie in de Antwerpse waterlopen en vatten de meest recente stroomgebiedbeheerplannen samen.
- Kabinetsmedewerker Ben Paulus geeft een overzicht van het watergebruik in de verschillende sectoren in Vlaanderen.
- Inge Genné, VITO, schrijft in het laatste hoofdstuk over circulair watergebruik. Ze werpt een blik op zowel de voordelen als de aandachtspunten hiervan.

Afsluiten deed ik zoals steeds met zo concreet mogelijke conclusies en actiepunten. Evenzeer vormen ze min of meer concrete opdrachten waarop ik met alle partners en stakeholders zal werken.

Zo zetten we in de toekomst in het belang van eenieder, zowel individueel en collectief, best in op even fundamenteel als structureel systeemherstel. Met focus op:

1. Substantieel meer ruimte voor water, zodat het goed kan infiltreren, grondwatervoorraden aan kan vullen en/of geborgen worden waar en wanneer anders overstromingen dreigen;

2. Water van goede ecologische kwaliteit zodat de biodiversiteit en ook wij mensen – als onderdeel ervan – beter kunnen floreren;
3. Meer transparantie en kennis, zodat we beter kunnen kiezen voor een zuinig en circulair gebruik van het juiste water, voor de juiste toepassing.

Enkele conclusies uit de integrale rede:

1. Bescherm de van Nature Overstroombare Gebieden of NOG's evenals overstromingsgebieden juridisch. En laat die bescherming maximaal doorwerken in de vergunningverlening.
2. Herstel de van Nature Overstroombare Gebieden waar dat mogelijk is.
3. Stop de ongecontroleerde drainage. Veranker peilafspraken waar nuttig en nodig in peilbesluiten.
4. Voer een gericht grondbeleid in functie van structureel valleierstel, m.n. door het instellen van een doelgerichte grondenbank en een voorkeepsrecht voor de overheid in van nature overstroombare gebieden.
5. Creëer een herstelfonds om het valleierstel te financieren én zorg voor een sterk flankerend beleid voor de huidige ruimtegebruikers.
6. Herevalueer de doelstellingen zelf aan de hand van inzichten en kennis van het verleden. Vertaal de doelstellingen naar concrete en gebiedgerichte taakstellingen zodat voor iedereen duidelijk is waar we welke concrete ruimtelijke doelen samen moeten waarmaken.
7. Ga voor klimaatrobuuste landbouw: landbouw die uitgaat van het fysische systeem en niet omgekeerd.

Meer blijft nodig om de goede ecologische watertoestand te realiseren. Ook daar waar we min of meer op schema zitten, zowel om de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water te halen tegen 2027, als om de kwaliteitsstandaard vast te houden, eens het eindelijk zover is.

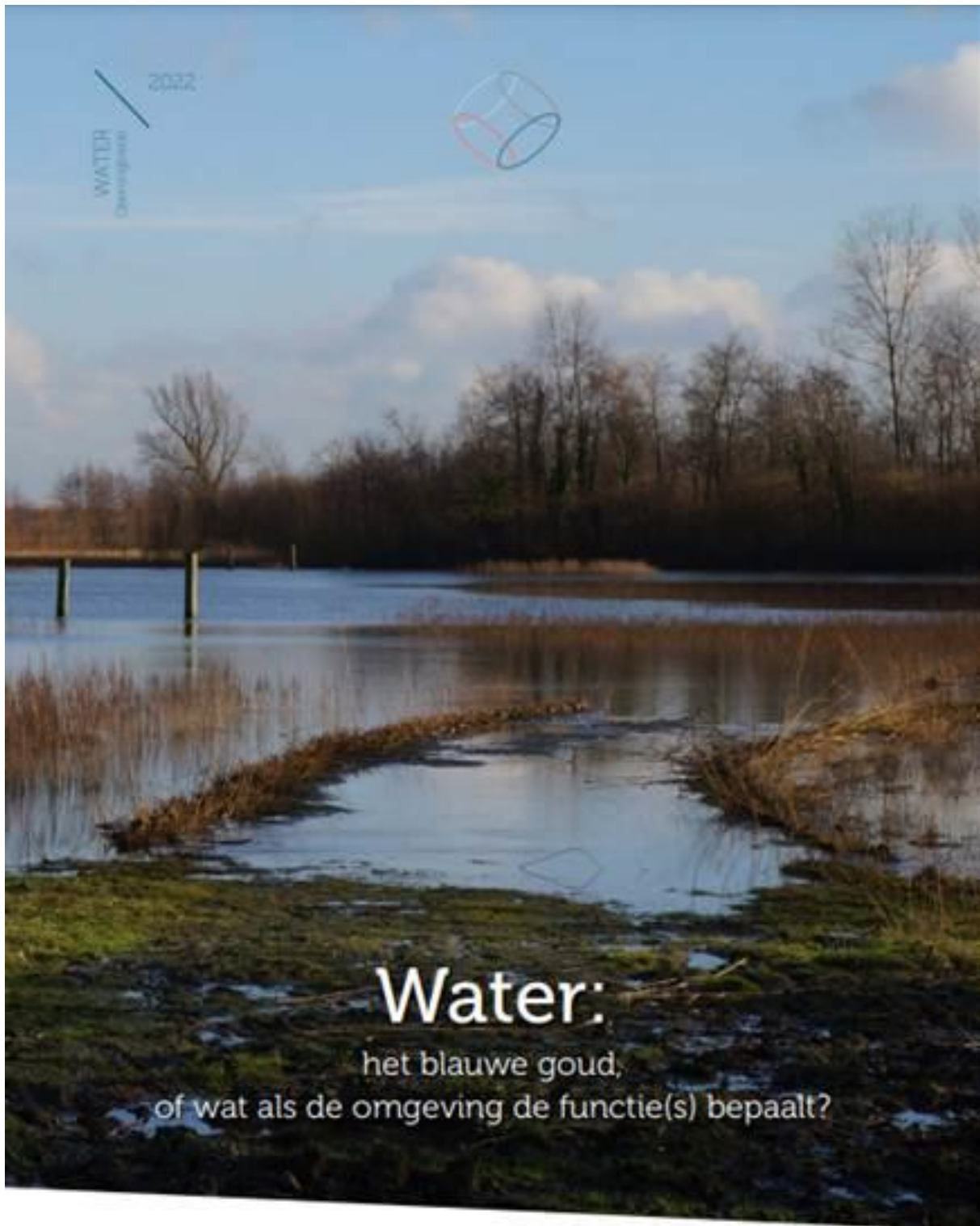
Daarom:

1. Zorg voor een correcte budgettering op langere termijn. Focus minder op quick wins en meer op een structurele, graduele transitie.
2. Zorg voor voldoende uitvoeringscapaciteit: voldoende mensen met de juiste competenties om de gebiedsgerichte werking te coördineren evenals voldoende werkmiddelen en wetenschappelijke onderbouwing om projecten versneld te realiseren op het terrein. Immers, finaal telt alleen de fysieke werkelijkheid.
3. Bouw een fijnmazig en voldoende frequent bemeten meetnet uit voor zowel waterkwaliteit als waterkwantiteit. Voldoende peil- en/of debietsgegevens zijn van belang voor de aanpak van wateroverlast of droogte, om e-flows op te stellen en als input voor hydrologische modellen.
4. Versterk de kennis, ervaring en betrokkenheid van de lokale besturen, zodat ze de vergunningverlening, handhaving en het ruimtelijk beleid kunnen inzetten om verdere achteruitgang te vermijden.
5. Hanteer beleidskaders die verzekeren dat (omgevings)vergunningen maximaal worden afgestemd op de draagkracht en m.n. op de kwaliteit en kwantiteit van het watersysteem. Dwing de naleving ervan af met gerichte handhaving zodat water ook écht sturend wordt voor de ruimtelijke ontwikkeling met respect voor een robuust watersysteem.

Omdat de terugkeer naar een gezond watersysteem met natuurlijke buffer, trage afvoer en maximale infiltratie een werk van vrij lange adem is, én risico's, schade en impact door weersextremen nooit uit te sluiten zijn, blijven *state of the art* noodplanning en crisisbeheer dringend en noodzakelijk.

Hier passen vooral aanbevelingen en 'opdrachten aan onszelf':

1. Stel alle elementen die essentieel en prioritair zijn om grootschalige wateroverlast te beheren op punt, en houd ze actueel.
2. Breng de gevoelige, kritische punten en risicozones per bekken overzichtelijk in kaart en verrijk ze met relevante data.
3. Zorg voor een goede inventaris van alle (boven)lokale middelen die de betrokken partners – eventueel in opdracht van de CC-Prov – kunnen inzetten.
4. Werk aan en met heldere, visuele voorspellingsmodellen op maat van hulpdiensten, beleidsmakers én de burger. Daarbij spreken we vooraf af vanaf welke graad van waarschijnlijkheid preventieve acties worden ondernomen, rekening houdend met de tijd die nodig is om deze acties uit te voeren. Liever 85 % zekerheid dat een overstroming nakend is met een halve dag tijd om de acties uit te voeren, dan 100 % zekerheid, maar nog slechts een half uurtje tijd voor uitvoering van een actie.
5. Werk met duidelijke drempels in de voorspellingsmodellen, gelinkt aan een goede en efficiënte alarmering van alle betrokken actoren.
6. Teken met de specialisten een adequate commandostructuur uit voor grootschalige *multisite*-incidenten en dit zowel voor de operationele hulpverlening als voor beleidsbeslissingen.
7. Vermijd een tunnelvisie en aanvaard kritiek, suggesties en opmerkingen van buitenaf en integreer die functioneel in de reddingsacties, nazorg en – voor zover we daarbij betrokken zijn – de reconstructie.
8. Communiceer zo snel en correct mogelijk en wees open over wat nog niet mogelijk is en over eventuele noden ...

Gouverneur
Provincie Antwerpen
Cathy Berx

Figuur 42: cover openingsreden 2022

5. Bijlagen

Bijlage 1: [Rapportage Bestuurlijk Toezicht 2022 \(ABB\)](#)

Bijlage 2: [Voortgangsrapportage strategisch project Kleine Nete II](#)

Bijlage 3: [Evaluatierapport waterschaarste en droogte 2022](#)